

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Raport anual de cercetare privind economia socială

BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE DIN ROMÂNIA

Mai 2021

CONTEXT

Acest raport de cercetare, numit Barometrul Economiei Sociale, a fost elaborat în cadrul proiectului "Acceleratorul de Întreprinderi Sociale!", contract POCU/449/4/16/127384, implementat de către Fundația "Alături de Voi" România în parteneriat cu Grupul de Consultanță pentru Dezvoltare - fonduri-structurale.ro, fiind cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Raportul se bazează pe date statistice oficiale și pe rezultatul unui sondaj realizat în rândul întreprinderilor de economie socială din România. Datele analizate sunt până la data de 30 martie 2021.

Pe această cale, le mulțumim foarte mult celor 195 de reprezentanți de întreprinderi din sectorul economiei sociale care au răspuns la întrebările din Barometrul Economiei Sociale. Datele furnizate sunt valoroase și apreciem efortul și timpul alocat pentru această cercetare.

Autor: **ANCUȚA VAMEȘU**, *expert economie socială & președinte RISE România*

Coordonator: **ANGELA ACHIȚEI**, *manager proiect & președinte Fundația "Alături de Voi" România*

ABREVIERI

- ▶ **POSDRU** – Program Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane cu referire la programul finanțat de Fondul Social European în România în perioada 2007-2013 – a cărui implementare a durat până în 2015.
- ▶ **POCU** – Program Operațional Capital Uman cu referire la programul național finanțat de Fondul Social European în România în perioada 2014-2020 a cărui implementare e planificată până în 2022.
- ▶ **IMM** – întreprinderi mici și mijlocii
- ▶ **ÎS** – întreprindere socială
- ▶ **ÎSI** – întreprindere socială de inserție

POSDRU
POCU
IMM
ÎS
ÎSI

CUPRINS

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNȚREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA.....	5
1.1 Clarificări conceptuale - Economia socială, întreprinderi de economie socială, întreprinderi sociale.....	5
1.2 Indicatori statistici privind economia socială	6
1.3 Dinamica entităților de economie socială din România.....	11
1.4 Dinamica indicatorilor economici principali ai economiei sociale – date agregate.....	17
1.5 Evoluția sectorului emergent al întreprinderilor sociale atestate.....	21
1.6 Evoluția sectorului emergent al întreprinderilor sociale de inserție certificate.....	27
1.7 Măsurile de sprijin pentru întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție – înregistrate în Registrul Întreprinderilor ANOFM.....	31
2. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2021 – REZULTATE	32
2.1 Metodologie și respondenți.....	32
2.2 Principalele rezultate	35
2.2.1 Caracter social - guvernanta și relații cu alte întreprinderi.....	35
2.2.2 Caracter și impact social – principalele domenii de impact social.....	38
2.2.3 Integrarea în muncă a grupurilor defavorizate în întreprinderi de economie socială.....	41

CUPRINS

2.2.4 Acreditarea și sprijinul autorităților centrale din domeniu, autorităților locale și serviciilor sociale publice pentru întreprinderile de economie socială.....	45
2.2.5 Probleme cu care se confruntă întreprinderile în a accesa măsuri de sprijin și propunerile acestora pentru politicile publice în domeniu.....	49
3. ECOSISTEMUL ȘI POLITICILE PUBLICE PENTRU ECONOMIA SOCIALĂ ȘI ÎNTREPRINDERILE SOCIALE – PROVOCĂRI ȘI SOLUȚII	52
3.1 Evaluarea cadrului de politici publice pentru economia socială din România.....	52
3.2 Integrarea întreprinderilor sociale în programele de sprijin destinate întreprinderilor mici și mijlocii din România.....	56
3.3 Accesul la finanțare.....	60
3.4 Accesul la piețe - achizițiile sociale și achizițiile publice sociale.....	65
3.5 Întreprinderile sociale de inserție – instrument de politică de ocupare activă a grupurilor vulnerabile.....	66
4. CONCLUZII PRINCIPALE, NOI OPORTUNITĂȚI, PROVOCĂRI ȘI RECOMANDĂRI.....	71
BIBLIOGRAFIE	83

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA

1.1 Clarificări conceptuale - Economia socială, întreprinderi de economie socială, întreprinderi sociale.

În România, economia socială există de mult timp. Legea economiei sociale nr. 219 din 2015 nu a făcut decât să ofere o recunoaștere oficială acestui sector. Entitățile economiei sociale: cooperative, societăți și cooperative agricole, case de ajutor reciproc, asociații & fundații funcționează conform unor legi cadru specifice, toate ulterioare schimbărilor politice din 1989 care, într-o oarecare măsură, au modernizat cadrul legal specific. Acestea s-au adăugat prin Legea economiei sociale societățile comerciale atestate ca întreprinderi sociale, care prin statut se angajează să respecte și prin operațiuni respectă în practică și raportează asupra acestui fapt, principiile economiei sociale și criteriile de întreprindere socială prevăzute de lege.

Tabel 1. Legislația cadru pentru persoanele juridice parte a economiei sociale

Entități ale economiei sociale – forme legale	Legislația specifică
Societăți cooperative <i>cu sub-tipuri de cooperative cu legislație specifică</i>	Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperatiei, republicată
Cooperative de credit	Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007
Cooperative agricole	Legea cooperatiei agricole nr. 566 /2004
Societăți agricole	Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură
Asociații și fundații - ONG <i>cu sub-tipurile</i>	Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005
Casele de ajutor reciproc ale salariaților	Legea nr. 122/1996 privind regimul juridic al caselor de ajutor reciproc ale salariaților și al uniunilor acestora
Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor	Legea nr. 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor
Asociații de proprietari	Legea nr. 230/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari
Obști și composesorate	Art. 95 Forme asociative ale proprietarilor de păduri Codul Silvic Legea nr.46 / 2008
Alte organizații non-profit (asociații și fundații) cu activitate economică	Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005
Societăți comerciale atestate ca întreprinderi sociale	Legea 219/2015 privind economia socială Legea 31/1990 a societăților comerciale

În acest raport vom numi:

-
întreprinderi de economie socială – întreprinderi / organizații care îndeplinesc principiile și criteriile economiei sociale așa cum sunt definite prin legea economiei sociale prin legile lor proprii de organizare și funcționare – vezi Tabel 1
-
întreprinderi sociale – acele întreprinderi de economie socială atestate prin recunoaștere administrativă de Agenția de Ocupare a Forței de Muncă.

1.2 Indicatori statistici privind economia socială

Cea mai importantă constrângere cu care se confruntă demersul tuturor celor care se ocupă de statistica economiei sociale este definiția neclară a conceptului și a domeniului de aplicare a economiei sociale la nivel național, definiție care ar putea fi utilizată de sistemele de conturi naționale.

Lipsa acestei definiții îngreunează delimitarea domeniului de studiu și identificarea unităților instituționale cu caracteristici comune care fac parte din acest sector. În consecință, vom porni de la definiția de lucru a economiei sociale, propusă în raportul și Manualul de conturi satelit pentru economia socială CIRIEC avut în vedere la nivel european. Conform CIRIEC economia socială are două subsectoare:

1. Subsectorul comercial sau de afaceri din care fac parte acele entități care sunt producători de piață conform Sistemului european de conturi naționale și regionale (ESA 95) – ceea ce înseamnă că producția lor este în principal destinată vânzării pe piață la prețuri semnificative din punct de vedere economic, format, în esență, din: cooperative, societăți mutuale (de întraajutorare, care se creează pentru a servi interesele / a răspunde la nevoile membrilor) - există o legătură indisolubilă și inseparabilă între calitatea de mutualist (membru) și cea de titular al unei polițe (beneficiarul activității societății mutuale) – Case de Ajutor Reciproc și Case de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor, obști, asociații de proprietari de case sau păduri, grupuri de afaceri controlate de cooperative, societăți mutuale și alte organizații ale economiei sociale, alte întreprinderi similare și anumite instituții non-profit care servesc întreprinderi din economia socială – în România uniunile / federațiile cooperativelor și C.A.R.-urile.

Pentru a stabili tipul de producător – de piață / alții non-piață și sectorul unei instituții fără scop lucrativ, se aplică criteriul de 50% - în cazul în care mai mult de 50 % din costurile de producție sunt acoperite din vânzări, unitatea instituțională este producător de piață și este clasificată în sectorul societăților nefinanciare sau financiare.

2. Subsectorul necomercial al economiei sociale - marea majoritate a acestui subsector este compusă din asociații și fundații, deși pot fi întâlnite și organizații cu alte forme legale de organizare. Acest subsector este format din toate organizațiile economiei sociale, care, conform criteriilor care guvernează conturile naționale, sunt producători necomerciali, adică furnizează majoritatea producției lor gratuit sau la prețuri ne semnificative din punct de vedere economic.

Conform ESA 95 putem regăsi entități (unități instituționale) parte a economiei sociale în 3 sectoare instituționale care se exclud reciproc și care alcătuiesc fiecare economie națională:

- societăți nefinanciare (S11);
- societăți financiare (S12);
- instituții nonprofit care servesc gospodăriile (S15)

SOCIETĂȚILE NEFINANCIARE (S.11) grupează unități instituționale ale căror operațiuni distributive și financiare sunt distincte de cele ale proprietarilor lor și care sunt producători de piață, a căror activitate principală constă în producția de bunuri și servicii nefinanciare. În sectorul nefinanciar al economiei sociale regăsim:

- societățile cooperatiste;
- instituțiile fără scop lucrativ producători piață: asociațiile și fundațiile cu activitate economică sunt producători de piață dacă mai mult de 50 % din costurile lor de producție sunt acoperite din vânzări;
- societățile comerciale deținute / controlate de asociații, fundații, societăți cooperatiste;
- instituțiile fără scop lucrativ care deservește societățile nefinanciare.

SOCIETĂȚILE FINANCIARE (S.12) includ toate societățile și cvasi-societățile a căror funcție principală constă în furnizarea de servicii de intermediere financiară și / sau în exercitarea de activități financiare auxiliare (auxiliari financiari). Intermedierea financiară este activitatea prin care o unitate instituțională achiziționează active financiare și, simultan, contractează angajamente pentru sine prin intermediul operațiunilor financiare de piață. În sectorul financiar al economiei sociale regăsim:

- Cooperativele de credit;
- Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor;
- Casele de ajutor reciproc ale salariaților; pentru unități militare;
- Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc – bilanț consolidat al caselor de ajutor reciproc ale salariaților afiliate;
- Instituțiile fără scop lucrativ recunoscute ca persoane juridice, a căror funcție principală constă în furnizarea de servicii de intermediere financiară și/sau în exercitarea de activități financiare auxiliare sau care sunt în serviciul societăților financiare.

INSTITUȚII FĂRĂ SCOP LUCRATIV (S.15) O instituție fără scop lucrativ (INP) este definită drept o persoană juridică creată în scopul producerii de bunuri și servicii și al cărei statut nu îi permite să fie o sursă de venit, de profit sau de orice alt câștig financiar pentru unitatea care a creat-o, o controlează sau o finanțează. Entitățile avute în vedere pentru acest sector sunt asociațiile și fundațiile producători non-piață - unități instituționale pentru care mai puțin de 50 % din costurile de producție sunt acoperite din vânzări.

Unitățile instituționale parte a economiei sociale nu se regăsesc într-un singur sector instituțional. Astfel, o mare parte a unităților instituționale parte a economiei sociale sunt asociațiile și fundațiile. Cea mai mare parte a acestora sunt incluse în sectorul instituțional mai larg al Instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației. Acesta însă include și alte entități decât asociațiile și fundațiile, care nu fac parte din economia socială, și anume organizațiile religioase (de cult), sindicatele și partidele politice, producători non-piață. Alte organizații ale economiei sociale, și anume Casele de Ajutor Reciproc (CAR) și Cooperativele de credit sunt incluse în sectorul instituțional al societăților financiare. Celelalte cooperative sunt incluse în sectorul societăților nefinanciare.

De aceea, unele state membre UE au un Registru Statistic al Economiei Sociale permanent în care sunt incluse entitățile care aparțin acestui sector. Acest registru a fost elaborat și în România într-un proiect pilot MSERV (Making Social Economy Visible in Romania) - „Pentru ca economia socială din România să devină vizibilă!” Beneficiar: Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, Parteneri: Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Centrul Național de Pregătire în Statistică; Finanțare: Comisia Europeană, Direcția Generală Întreprinderi și Industrie, apelul de proiecte „Impactul economic al întreprinderilor sociale” (Economic impact of social enterprises), Perioada de implementare: 2013 – 2014. De atunci însă aceste date nu au mai fost colectate sistematic la nivel național¹.

¹ http://www.ies.org.ro/library/files/policy_document_on_statistics_ro.pdf

Datele administrative necesare pentru calcularea regulată a conturilor economiei sociale lipsesc și nu există preocupări la nivelul autorităților competente și anume: Ministerul Muncii și Protecției Sociale ca agregator de date și decident al politicii publice în materie și emitent al atestatelor de întreprindere socială, Ministerul Finanțelor – pentru date de bilanț al entităților și ca și reglementator al politicilor de raportare financiar - contabilă, Ministerul Justiției – Registrul ONG, Oficiul Registrul Comerțului pentru cooperative, societăți comerciale cu misiune socială conform Legii economiei sociale sau deținute de asociații și fundații, Banca Națională – pentru case de ajutor reciproc – instituții financiare non - bancare IFN autorizate, care să permită actualizarea anuală a Registrului Statistic al Economiei Sociale cu date din situațiile financiare ale acestor entități, odată cu încheierea înregistrării situațiilor financiar-contabile anuale la autoritățile fiscale.

Registrul Comerțului nu publică situații regulate care să includă informații privind unitățile instituționale care sunt parte a economiei sociale: cooperative și societăți comerciale cu acționariat majoritar constituit din asociații, fundații, societăți cooperative.

În absența unui registru complet al entităților de economie socială, singura sursă de informare rămâne Institutul Național de Statistică – I.N.S., în cercetările sale privind statistica întreprinderii – atunci când acestea au în vedere și forma legală a întreprinderii. Ca și Eurostat, INS colectează date privind *forma legală a întreprinderii*, pe baza cărora se poate realiza parțial o analiză a sectorului economiei sociale.

Conform Eurostat *RAMON - Referință și gestionarea nomenclaturilor*, forma juridică (cunoscută și sub denumirea de statut juridic) include următoarele forme juridice care pot fi găsite în majoritatea țărilor:

- Societate cu proprietar unic: întreprindere deținută exclusiv de o persoană fizică.
- Societăți cu răspundere limitată: - includ societăți pe acțiuni, societăți în comandită.
- Parteneriat: Asociație a persoanelor care desfășoară o afacere sub un nume colectiv.
- Societăți cooperative: organizații care respectă o serie de principii generale, au dreptul să își furnizeze serviciile membrilor, profiturile sunt adesea distribuite proporțional cu relațiile membrilor cu societatea etc.
- Organizații fără scop lucrativ.
- Întreprinderi cu alte forme de constituire, care includ întreprinderile publice.

1.3 Dinamica entităților de economie socială din România

Pentru perioada anterioară Legii economiei sociale și atestării efective a unor întreprinderi sociale 2008-2016 ne vom referi exclusiv la dinamica entităților economiei sociale așa cum le-am definit la 2.1. De asemenea vom folosi date de demografia întreprinderilor ale Eurostat *pentru categoria de întreprinderi cu alte forme juridice decât societăți comerciale și persoane fizice autorizate – și anume parteneriate, cooperative și asocieri*, folosind această categorie ca proxy pentru categoria întreprinderilor de economie socială în lipsa altor date.

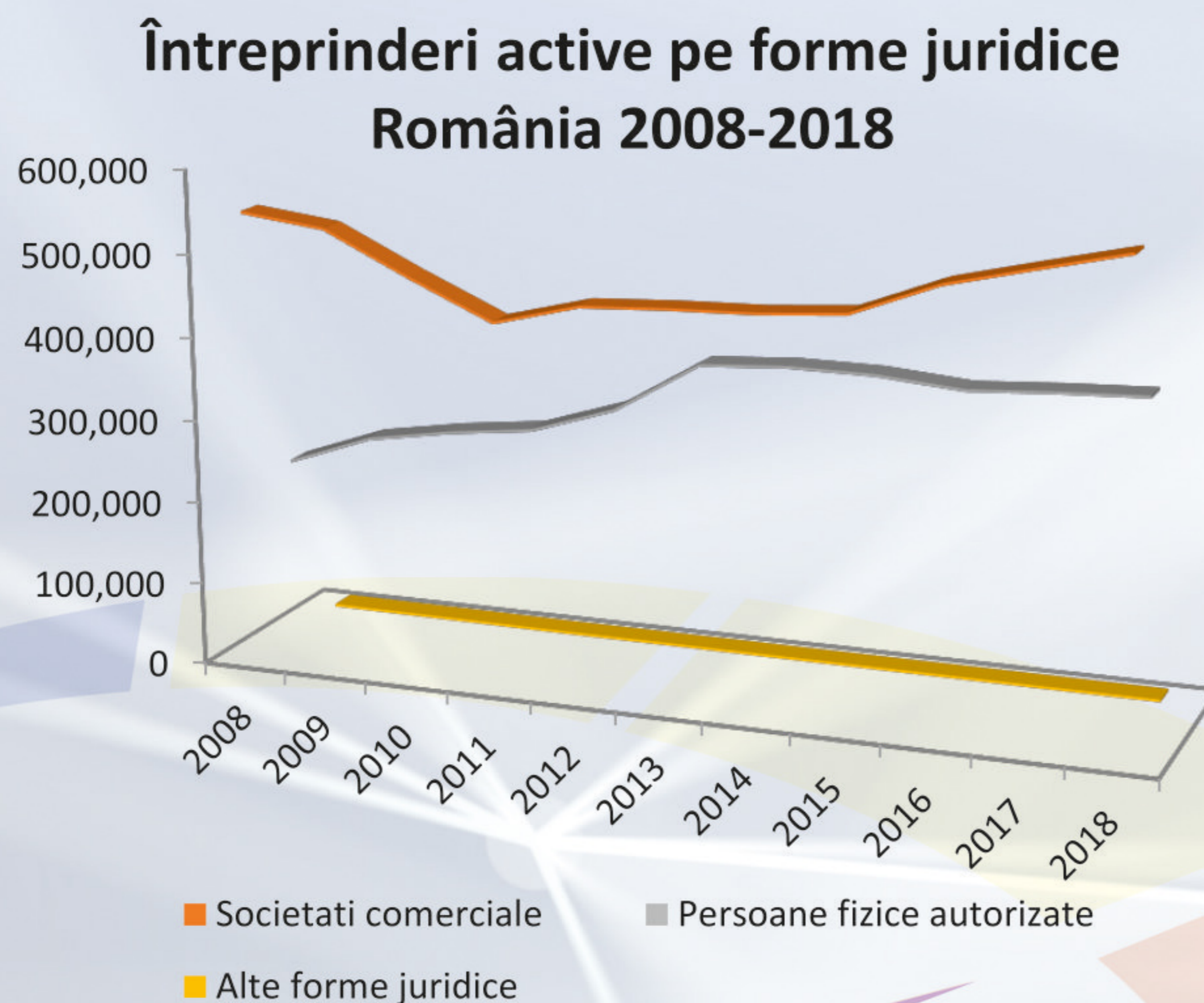
Numărul organizațiilor economiei sociale crește an de an mai ales prin înregistrarea unui număr mare de asociații și fundații. Asociațiile și fundațiile constituie cel mai numeros segment al economiei sociale din România, atât din punct de vedere numeric (89,7% din organizațiile active în anul 2009), acest sector fiind cel mai important și din punct de vedere al veniturilor, activelor imobilizate sau al personalului salariat. Peste 90% dintre entitățile economiei sociale care aparțin lumii asociative, sectorului neguvernamental sau creat după 1990, în timp ce cooperativele sunt în cele mai multe cazuri moștenitoarele unor patrimonii semnificative acumulate înainte de 1990. De aceea putem constata dinamica și prospețimea sectorului neguvernamental, un sector încă tânăr, adevărat incubator al inovației sociale în România.

Sectorul cooperatist și cel al caselor de ajutor reciproc înregistrează creșteri modeste ca număr de organizații, singurul cu o dinamică superioară fiind sectorul cooperativelor agricole. În domeniul serviciilor financiar și financiar-bancare în care acționează cooperativele de credit / bănci cooperatiste și casele de ajutor reciproc această evoluție se datorează în principal unei strategii de consolidare prin fuziuni de organizații – care reduce numărul de organizații, dar consolidează activele și capacitățile organizaționale ale acestora de a acționa pe o piață cu reglementări de operare și bonitate în creștere. Cooperativele meșteșugărești și de consum sunt ca număr de organizații într-un proces mai degrabă de stagnare.

Conform Institutului Național de Statistică / Eurostat, *Întreprinderea activă* reprezintă entitatea care, din punct de vedere economic, este activă în perioada de observare, respectiv realizează bunuri sau servicii, înregistrează cheltuieli și întocmește bilanț contabil.

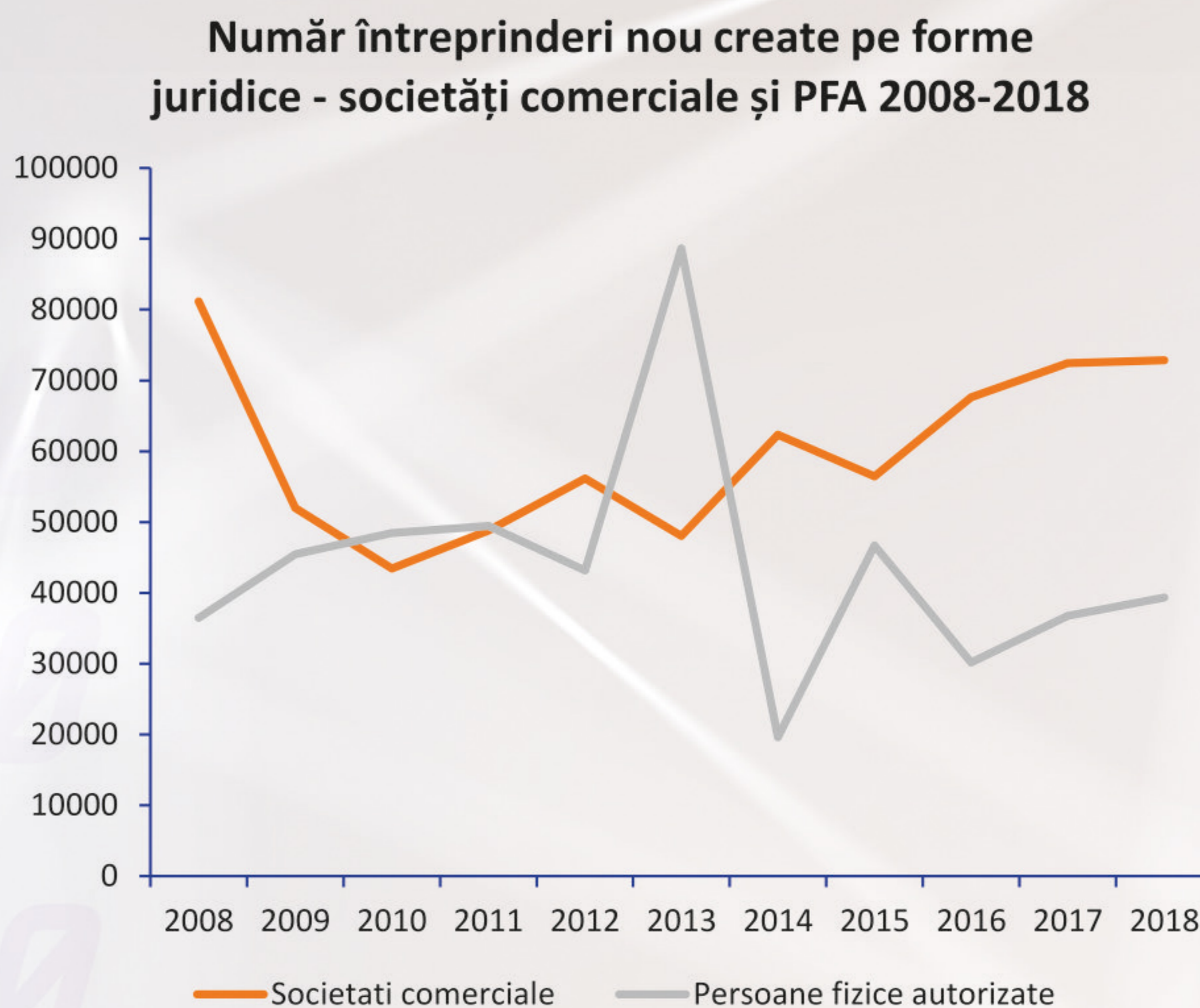
Numărul de *întreprinderi care au alte forme juridice, decât cea de societate comercială, respectiv persoană fizică autorizată* este în continuă scădere în România ceea ce arată o lipsă de cunoaștere privind posibilitatea de organizare a întreprinderii și în alte forme juridice cum ar fi cea de cooperativă sau de organizație fără scop patrimonial cu activitate economică și un cadru de politici publice și administrativ – procedura de înregistrare și funcționare - care nu sprijină diversitatea formelor antreprenoriale.

Figura 1. Întreprinderi active pe forme juridice în România 2008 - 2018

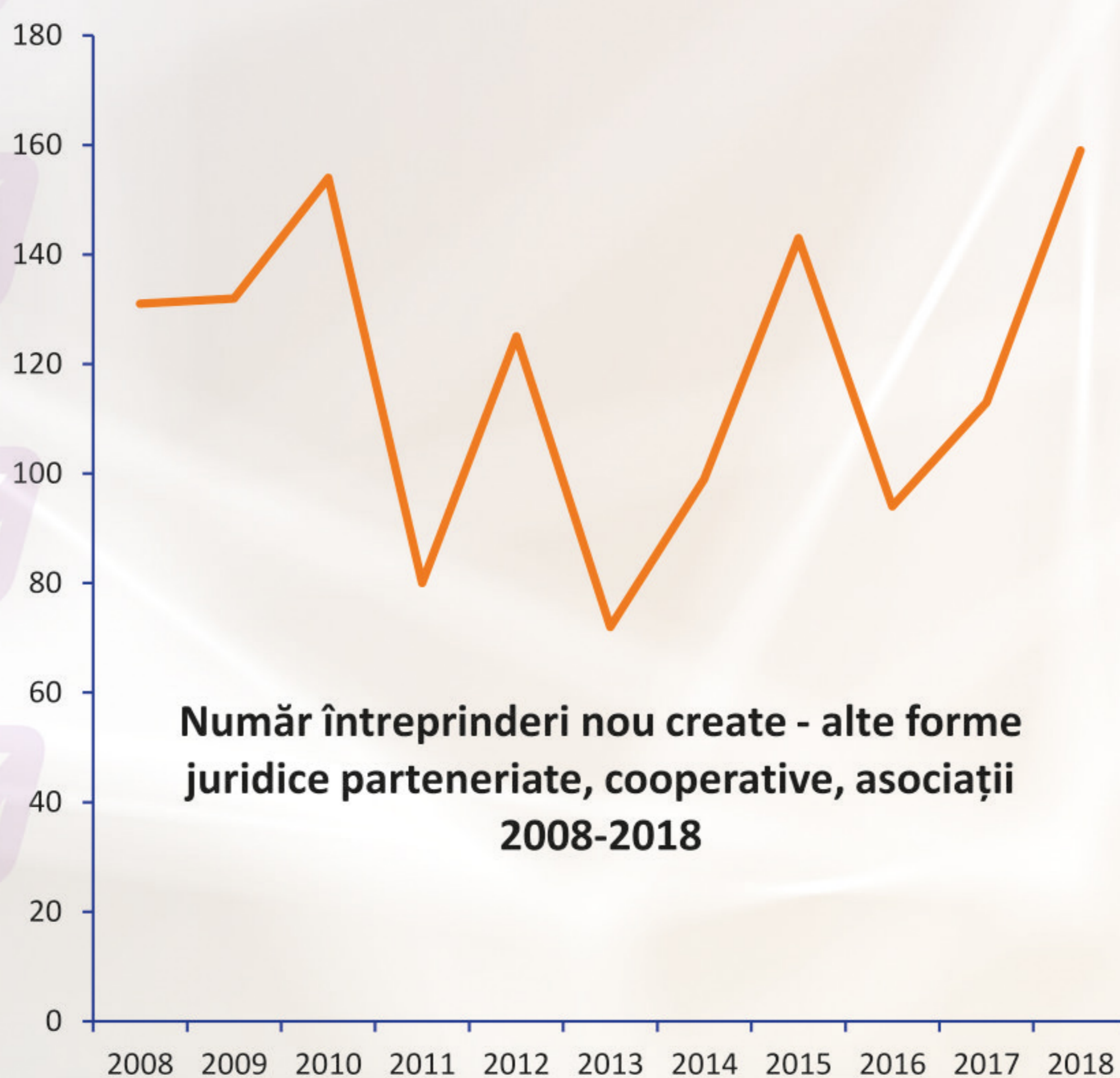
Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online – prelucrarea autoarei

Figura 2. Număr întreprinderi nou create pe forme juridice - societăți comerciale, PFA 2008-2018

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online – prelucrarea autoarei

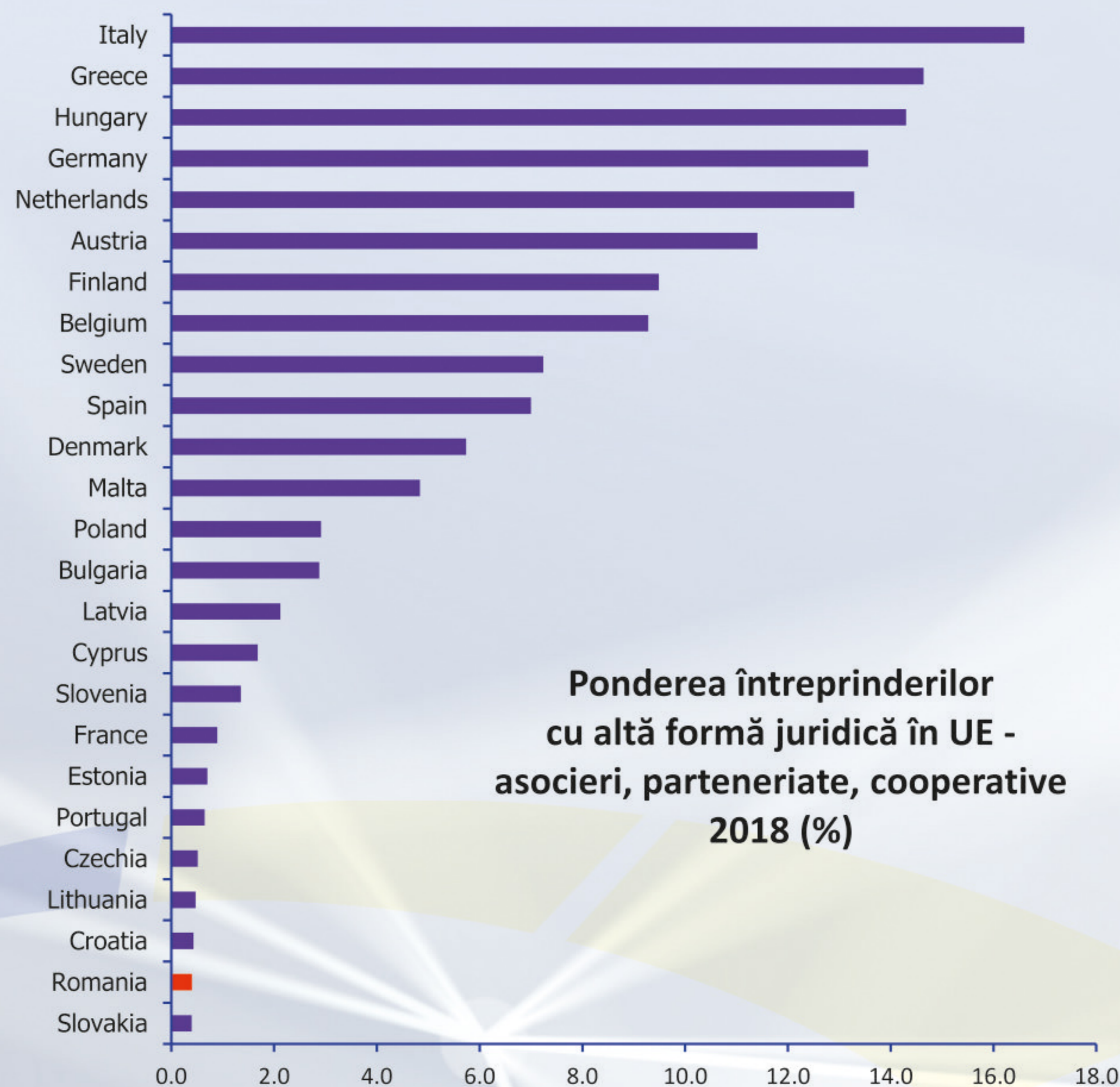
Figura 3. Număr întreprinderi nou create – alte forme juridice parteneriate, cooperative, ASOCIAȚII 2008-2018

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online – prelucrarea autoarei

România, cu 0,4%, este, alături de Croația și Slovacia, pe ultimul loc în Uniunea Europeană din punctul de vedere al ponderii întreprinderilor cu altă formă juridică - parteneriate, asocieri, cooperative în totalul întreprinderilor active. Se constată că această pondere este în general mică în noile state membre UE — care se confruntă cu un declin accelerat al sectorului cooperatist, excepție făcând Ungaria, Bulgaria și Polonia. De asemenea, se constată că această pondere este foarte mare în țările cu economie socială puternică.

Figura 4. Ponderea întreprinderilor cu altă formă juridică - parteneriate, cooperative, asociații UE 2018 (%)

Sursa: Eurostat Business demography by legal form – prelucrarea autoarei

Din păcate, statisticile oficiale nu permit studierea întreprinderilor din această categorie – cu altă formă juridică pe tipuri / forme juridice pentru a le putea decela pe cele care aparțin economiei sociale.

Pe de altă parte, societăți comerciale deținute de entități de economie socială și care conform CIRIEC aparțin economiei sociale, se regăsesc în statisticile referitoare la societățile comerciale.

Tabel 2. Dinamica numărului de unități de economie socială – asociații, fundații, cooperative, case de ajutor reciproc ACTIVE 2009-2012².

Entități ale economiei sociale	Număr organizații active		
	2009	2011	2012
Asociații și fundații	23,100	29,656	33,670
<i>Dintre care cu activitate economică declarată în bilanț</i>		3,832	4,058
Cooperative, din care:		2,145	2,228
meșteșugărești	788	836	846
de consum	894	947	940
de credit / Bănci cooperatiste		87	86
agricole		275	356
CAR din care:		2,735	2,767
CAR Pensionari		193	198
CAR Salariați		2,542	2,569
Total		34,536	38,665

În perioada 2011 - 2015 numărul organizațiilor non-profit care desfășoară activitate economică a crescut, cu un punct de inflexiune în 2015. Peste 5,000 de ONG-uri derulau activitate economică, putând fi considerate conform reglementărilor europene întreprinderi.

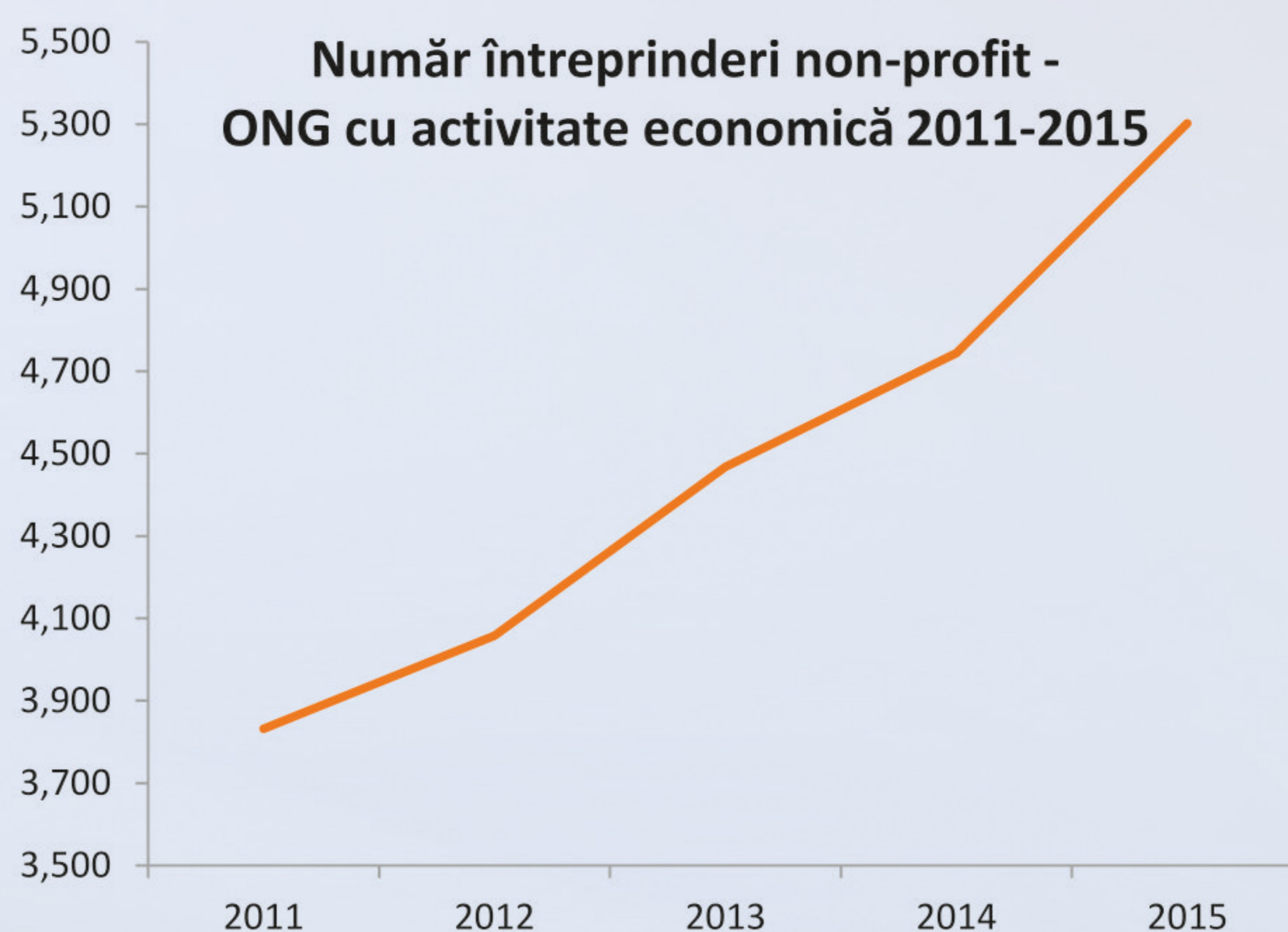
Tabel 3. Număr întreprinderi cu forma legală ONG-uri cu activitate economică pe tipuri 2011-2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Asociații	3,284	3,477	3,821	4,075	4,587
Fundații	502	531	546	564	603
Uniuni și federații	46	50	101	105	112
Total număr întreprinderi cu forma legală ONG cu activitate economică	3,832	4,058	4,468	4,744	5,302
<i>Rate de activitate economică (%)</i>	<i>12,9</i>	<i>12,1</i>	<i>11,86</i>	<i>11,62</i>	<i>12,41</i>

Sursa România 2017 Sectorul neguvernamental - Profil, tendințe, provocări – Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

² Atlasul economiei sociale 2012-2014, Cristina Barna, Institutul de Economie Socială – Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile.

Figura 5. NUMĂR ONG CU ACTIVITATE ECONOMICĂ 2011-2015

Sursa România 2017 Sectorul neguvernamental - Profil, tendințe, provocări – Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile – prelucrarea autoarei

Figura 6. Număr de organizații private – ONG SUB-TIPURI / 2012-2018

Tipul organizației	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tipul organizației administrației private							
Case de ajutor reciproc	5,781	5,808	5,833	5,856	5,755	5,593	5,564
Asociații locatari/prorietari	51,658	52,777	53,851	54,939	56,011	56,987	58,316
Obști/composesorate	3,120	3,172	3,218	3,249	3,256	3,206	3,201

Sursa Institutul Național de Statistica Baza de date Tempo online prelucrarea autoarei

1.4 Dinamica indicatorilor economici principali ai economiei sociale – date agregate

Ocuparea în economia socială

Ocuparea forței de muncă în economia socială poate avea în vedere următoarele aspecte:

- Ocuparea în toate sectoarele / tipurile de întreprinderi ale economiei sociale, reprezentarea economiei sociale ca angajator, reprezentarea în rândul patronatelor / angajatorilor a acestui sector în ansamblu;
- Ocuparea în cooperativele de lucrători, un tip specific de întreprinderi de economie socială.

Orice categorii de profesioniști, atât din sectoarele industrie cât și din servicii, se pot asocia în cooperative de lucrători care permit eficientizarea unor diverse categorii de costuri, mai ales a celor legate de relațiile de muncă în multe domenii de activitate caracterizate de instabilitate / sezonabilitate – ex. construcții și condiții pentru munca la negru, artiști, artizani, alți liber profesioniști.

În cooperativele industriale și de servicii cunoscute sub denumirea de "cooperative de lucrători", relația specifică a lucrătorilor-proprietari ai întreprinderii caracterizată de gestionare democratică este elementul prin care flexibilitatea și securitatea forței de muncă se realizează în mod natural. Lucrătorii sunt implicați în deciziile din întreprindere și responsabili pentru alegerile pe care le fac. În același timp, condițiile de muncă de care se bucură sunt în general similare sau mai ridicate decât în alte tipuri de întreprinderi, iar locurile de muncă sunt, în general, mai sigure. Astfel, dreptul de proprietate al lucrătorilor practicat în cooperativele de lucrători și sociale, precum și în alte tipuri de întreprinderi deținute de angajați, oferă o soluție pentru a echilibra ecuația securitate / flexibilitate. Într-adevăr, este cunoscut faptul că productivitatea și competitivitatea, necesare pentru ocuparea durabilă a forței de muncă, sunt influențate de participarea lucrătorilor atât financiară pentru cei motivați extrinsec, cât și la luarea deciziilor pentru cei motivați intrinsec.

Politica privind ocuparea în cooperative – specific cooperative de lucrători – poate fi de asemenea asociată politicii legate de participarea lucrătorilor la luarea deciziilor din întreprindere, la împărțirea beneficiilor, sau drepturile lucrătorilor în cazul întreprinderilor falimentare sau fără succesor la proprietate și altele mai recente cum sunt întreprinderile de platformă. Numărul de locuri de muncă din economia socială are o evoluție bună în perioada studiată. Se constată (tabelul 7) că asociațiile și fundațiile aduc cel mai mare număr de locuri de muncă, acestea oferind peste 64% din totalul locurilor de muncă din sector, ponderea acestor entități crescând în 2012 față de 2011. Ocuparea în sectorul neguvernamental crește constant în 2015, acesta ajungând la 99.800 de angajați. Cooperativele se găsesc într-un declin accentuat atât ca angajator, cât și ca și catalist al participării membrilor la activitatea cooperatistă.

Pe de altă parte, după cum se poate observa în tabelul 6 dinamica ocupării în activitatea economică în sectorul asociațiilor și fundațiilor – cele care practic respectă cel puțin 3 dintre criteriile de atestare principale din legea economiei sociale – cel al misiunii sociale, al non-distributivității excedentelor – profitului și al transmiterii patrimoniului în caz de lichidare – aceasta este mult mai redusă decât în ansamblul sectorului non-profit, o explicație fiind regimul fiscal descurajant – excedentele rezultate din această activitate fiind impozitate cu aceeași cotă cu cea a societăților comerciale peste un plafon mic de 15.000 Euro echivalent.

Tabel 4. Ocuparea în organizațiile economiei sociale 2009 - 2012

Entități ale economiei sociale	Număr angajați		
	2009	2011	2012
Asociații și fundații AF	48.633	69,907	76,902
Din care AF cu activități economice	10.549	15.038	16.097
Cooperative, din care:	43,361	32,905	31,428
meșteșugărești	25,553	23,202	22,082
de consum	16,389	7,621	7,050
de credit / Bănci cooperatiste	1,419	1,858	2,049
Cooperative agricole	na	224	247
CAR din care:	na	5,333	5,403
CAR Pensionari		2,176	2,240
CAR Salariați		3,157	3,163
Total		108,145	113,733

Sursa Atlasul economiei sociale 2012-2014 Cristina Barna Institutul de Economie Sociala – Fundatia pentru Dezvoltarea Societății Civile

Următorul sector ca angajator este cel al cooperativelor meșteșugărești care reprezintă aproximativ 20% aflându-se în scădere semnificativă în perioada studiată.

Tabel 5. Efectivul de personal în asociații și fundații cu și fără activitate economică 2009-2015

Efectivul de personal / Anul	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Număr angajați – total	48.633	60.947	69.907	76.902	83.844	92.430	99.774
Număr angajați – activități economice	10.549	12.561	15.038	16.097	11.272	12.469	13.117

Sursa România 2017 Sectorul neguvernamental - Profil, tendințe, provocări – Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile.

Tabel 6. Ocuparea în întreprinderi CU ALTĂ FORMĂ JURIDICĂ - PARTENERIATE, COOPERATIVE, ASOCIERI România 2010-2017

Anul	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Întreprinderi active - număr	3,554	3,212	2,991	2,966	2,768	2,581	2,508	2,581
Întreprinderi nou create - număr	51	23	29	51	31	81	63	69
Întreprinderi desființate - număr	194	152	151	5,878	191	183	240	237
Numărul mediu al persoanelor angajate	47,061	45,014	46,290	47,294	44,933	44,491	44,080	42,373

Sursa Eurostat Business demography - prelucrarea autoarei

După cum se poate vedea numărul de întreprinderi care au alte forme juridice decât societăți comerciale și persoane fizice autorizate este în continuă scădere – acest declin se datorează cel mai probabil declinului cooperativelor – această formă juridică fiind din ce în ce mai puțin cunoscută.

Tabel 7. Dinamica nivelului de venituri ale unităților economiei sociale

Forma persoanei juridice	Venituri (mii lei)		Dinamica 2011-2012 (%)
	2011	2012	
Asociații și fundații	7,025,410	7,742,043	10.2
Cooperative, din care:	1,755,208	1,764,363	0.5
Cooperative meșteșugărești	727,264	719,036	-1.1
Cooperative de consum	595,439	571,711	-4.0
Cooperative de credit	195,903	156,339	-20.2
Cooperative agricole	236,602	317,277	34.1
CAR, din care:	566,148	589,143	4.1
CAR Pensionari	145,194	159,879	10.1
CAR Salariați	420,954	429,264	2.0
Societăți comerciale deținute de organizații de economie socială	na	2,202,562	
Total	9,346,766	12,298,111	31.6

Sursa Atlasul economiei sociale 2012-2014 Cristina Barna Institutul de Economie Socială – Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile – calculele autorilor

Conform aceleiași surse, ponderea Valorii Adăugate Brute a economiei sociale în total economie națională a fost în anul 2012 de 1,9%, în creștere față de anul 2011, când sectorul economiei sociale a reprezentat 1,3% din total economie națională³.

1.5 Evoluția sectorului emergent al întreprinderilor sociale atestate

Dinamica de atestare a întreprinderilor sociale și de inserție

În România până în martie 2021, se atestaseră 1642 de întreprinderi. Ritmul atestărilor ca întreprindere socială este prezentat în tabelul 11.

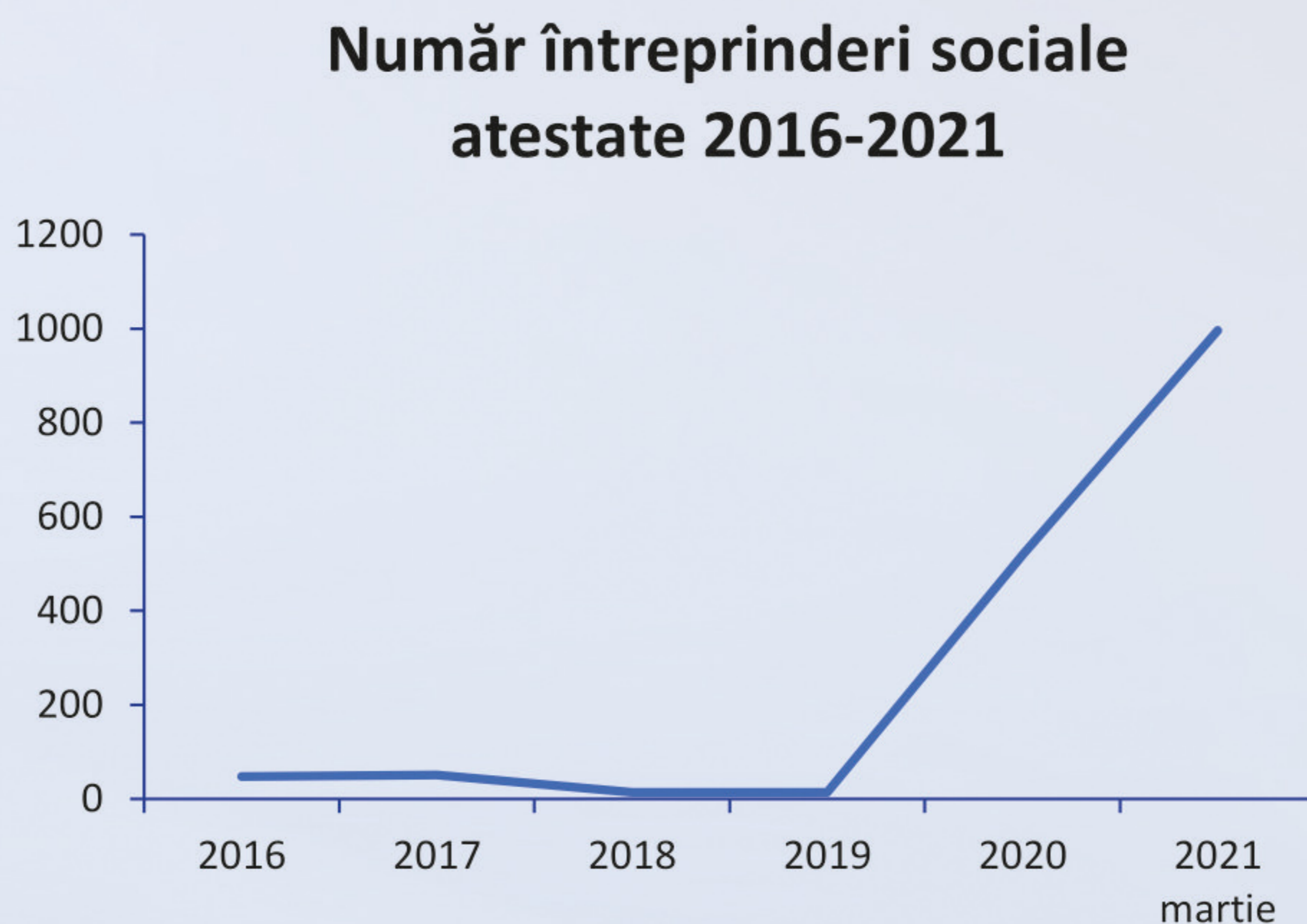
Tabel 8. Număr întreprinderi sociale atestate în România PE ANI 2016-2021

Anul	Număr întreprinderi sociale nou atestate pe ani	Număr întreprinderi sociale de inserție certificate pe ani
2016	48	2
2017	51	7
2018	14	4
2019	14	3
2020	519	12
Martie, 2021	996	17

Sursa Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM martie 2021

³ Conturile satelit privind economia socială în România pentru anii 2011-2012 - elaborate în anul 2012, în cadrul proiectului "Making Social Economy Visible in Romania" („Pentru ca economia socială din România să devină vizibilă”), finanțat de Comisia Europeană, Direcția Generală Întreprinderi și Industrie, derulat de Institutul de Economie Socială din cadrul Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile, în parteneriat cu Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârștnice și Centrul Național de Pregătire în Statistică (CNPS) - disponibile aici http://www.ies.org.ro/library/files/conturi_nationale_economia_sociala.pdf

Figura 7. Număr întreprinderi sociale atestate 2016-2021

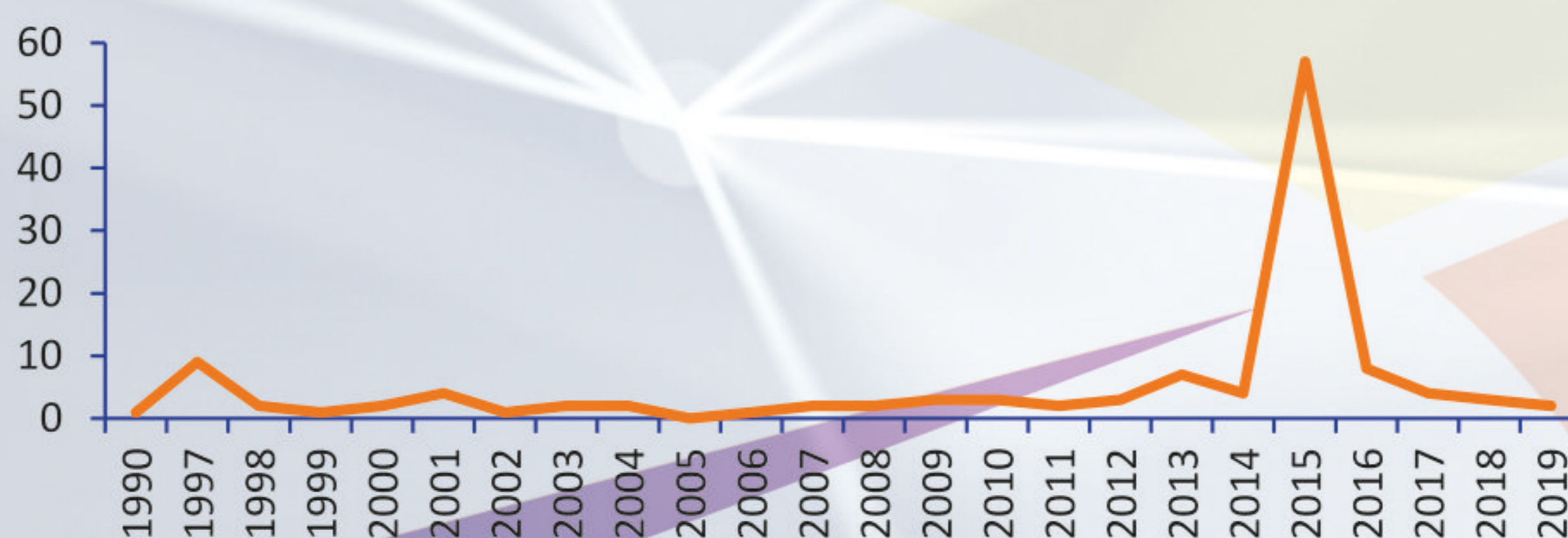

Sursa Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale ANOFM, 31 martie 2021

De notat că multe persoane juridice care s-au atestat ca întreprinderi **erau în existență la adoptarea legii**: – 49 dintre ele erau înființate înainte de anul 2015. De asemenea, de notat numărul mare de întreprinderi create în anul 2015, cel mai probabil cu finanțare POSDRU care a și avut ca și condiție atestarea ca întreprindere socială.

Figura 8. Număr de persoane juridice atestate ca întreprindere socială după anul de înregistrare 1990-2019.

Număr de persoane juridice atestate ca întreprindere socială după anul de înregistrare - perioada 1990-2019

Sursa Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2020

Se constată că cele mai multe întreprinderi se atestă în perioadele în care sunt finanțări europene – astfel creșteri ale numărului de atestate se înregistrează în 2015 și 2020-2021. Putem spune că atestarea întreprinderilor funcționează în strânsă relație cu finanțările europene, aceasta fiind singura sa funcție practică, după cum vom vedea în continuare.

Din acest motiv – și pentru că finanțările europene au fost acordate numai pentru start-up-uri înființare și nu dezvoltare de întreprinderi sociale, se consideră de multe ori că întreprinderile sociale sunt entități nou create în acest scop și cu această formă de întreprindere. Această percepție este complet eronată, întrucât legea oferă doar recunoaștere întreprinderilor cu acest caracter, ele putând oferi și respecta în practică atât valorile și principiile economiei sociale, cât și criteriile exprese de operare din lege fără a alege să obțină un atestat în acest sens de la ANOFM.

După cum se poate vedea din figura 7 un număr de 19 întreprinderi pre-existente adoptării legii – înregistrate în perioada 1990-2015 au ales să obțină atestatul în perioada de după adoptarea legii începând din 2016 primul an în care atestarea a fost posibilă, un număr foarte mic dacă avem în vedere numărul de organizații care îndeplinesc criteriile legii, dacă ar fi vorba doar spre exemplu de asociațiile și fundațiile cu activitate economică în număr total.

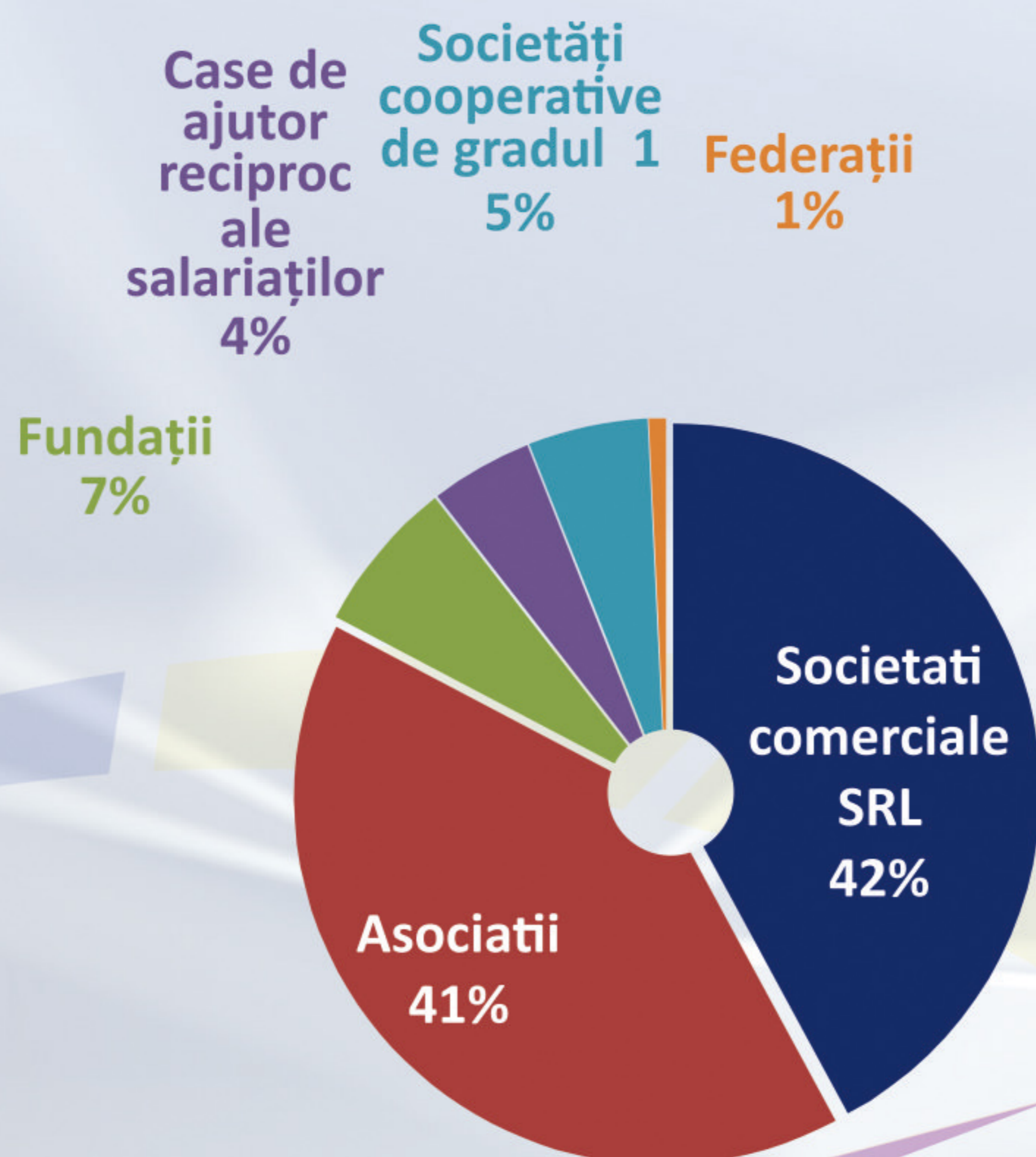
Forma juridică a întreprinderilor atestate

Întreprinderile sociale atestate sunt din ce în ce mai mult înregistrate sub forma juridică de societate comercială. Dacă ponderea acestei forme juridice era de 42% în martie 2020, la un an după, în martie 2021, ajunse la 88%.

Urmează formele de organizare bazate pe membri și anume asociații 10%, cu celelalte forme juridice societate cooperative, casă de ajutor reciproc și fundație sub 1%.

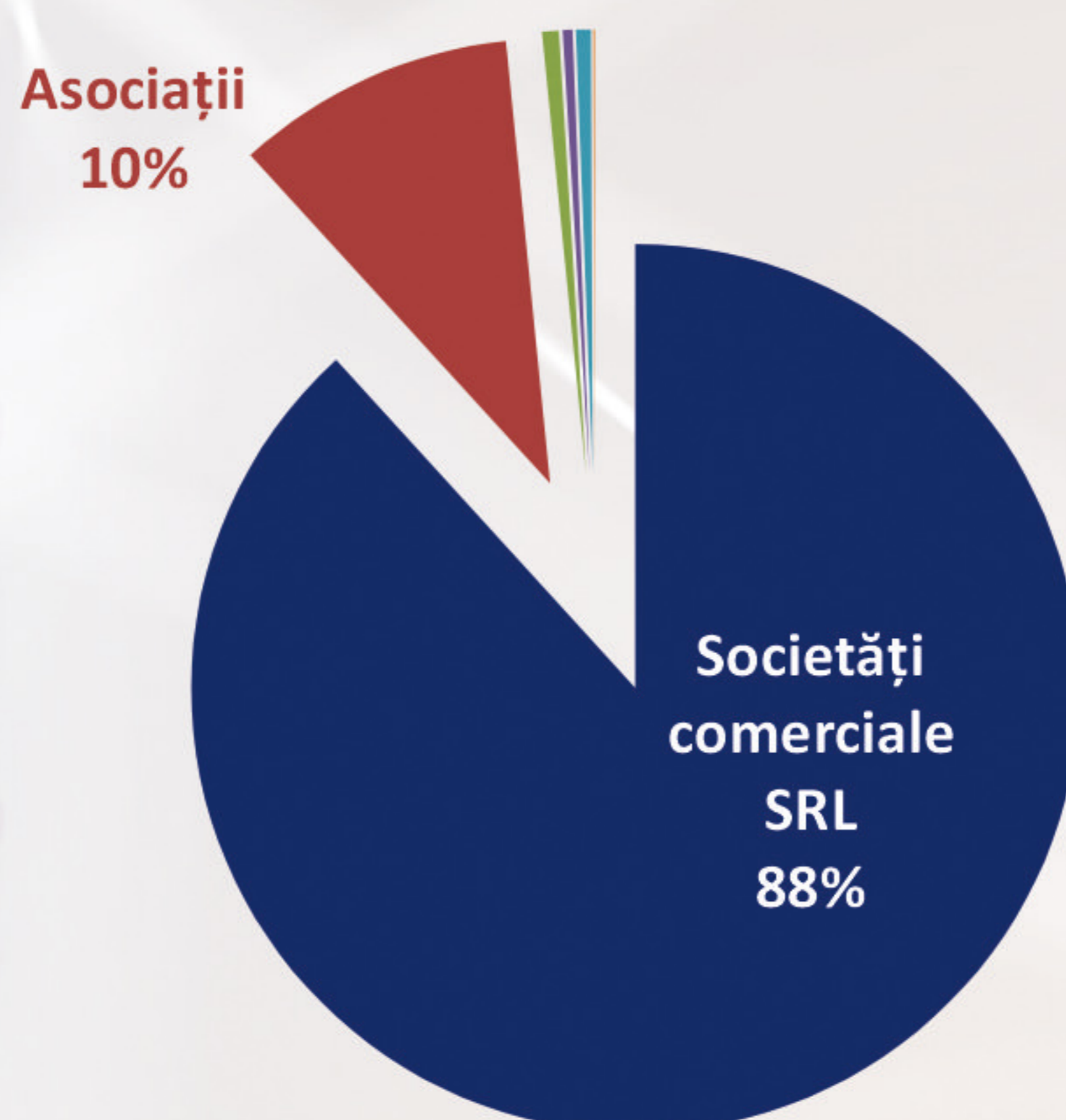
Figura 9. Întreprinderi sociale atestate după categoria de persoană juridică
2016 - martie 2020 / martie 2021

Întreprinderi sociale atestate - forma juridică - 2016 - martie 2020

Sursa Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2020

Întreprinderi sociale atestate - forma juridică - martie 2021

Sursa Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2020

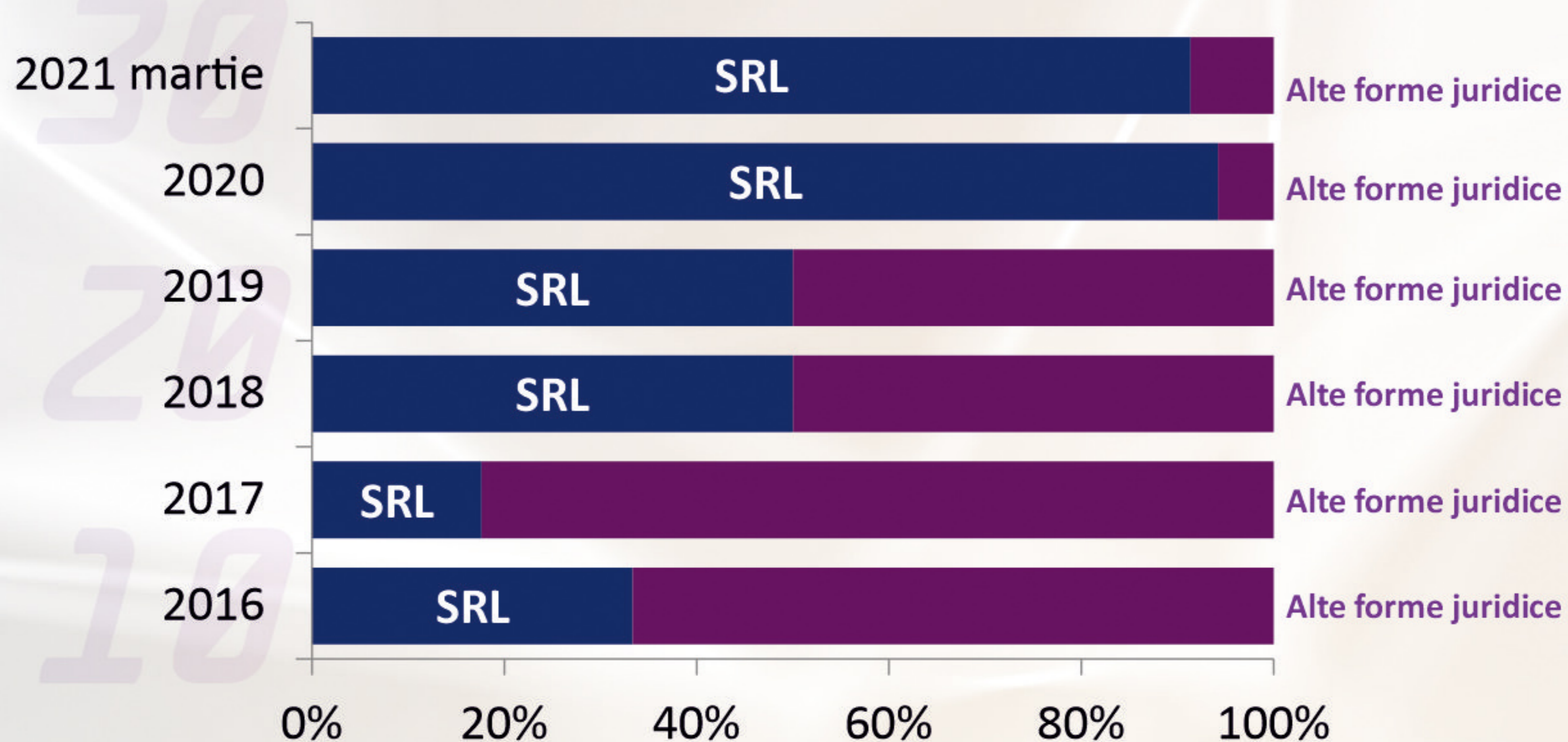
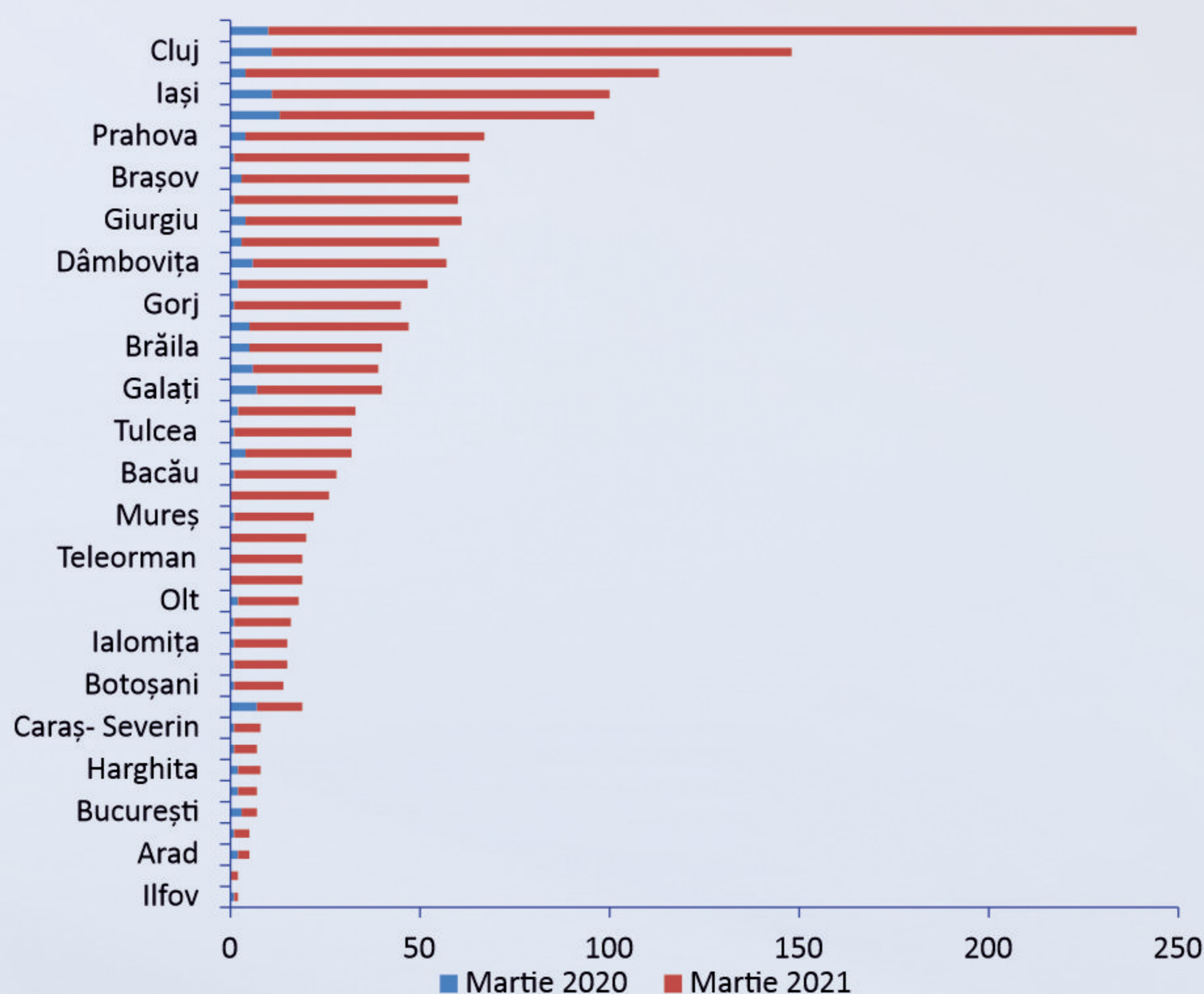

Figura 10. Forma juridică a întreprinderilor sociale atestate ANOFM
2016 – martie, 2021

Figura 11. Număr de întreprinderi sociale atestate pe județe

Sursa Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM martie 2020

În toate județele din România există cel puțin o întreprindere socială atestată, media națională fiind de 35 de întreprinderi pe județ – numărul de întreprinderi sociale dintr-un județ variază de la 1 în județul Ilfov (care nu a fost eligibil pentru fondurile europene destinate întreprinderilor sociale) la 229. Cea mai mare densitate 229 se înregistrează în județul Alba, urmat de Cluj cu 137 întreprinderi sociale atestate, Dolj 109, Iași 89, Maramureș 83 și Prahova 63.

Județele cu un număr mare de întreprinderi sociale atestate sunt cele caracterizate fie de pre-existența unui sector puternic și inovativ al serviciilor sociale caracterizat inclusiv de existența unor întreprinderi sociale atestate Alba, Cluj, Iași, Maramureș și/sau a unui sector economic relativ puternic Prahova, Dolj.

Din registrul analizat a rezultat că doar 45 dintre întreprinderile sociale atestate, erau de inserție și certificate în acest sens.

1.6 Evoluția sectorului emergent al întreprinderilor sociale de inserție certificate

Legiferarea / recunoașterea întreprinderii sociale de inserție prin Legea economiei sociale inițiată de Ministerul Muncii printr-un proiect POSDRU a fost primită ca o măsură binevenită de furnizorii de servicii sociale și de ONG din sectorul social care deja erau active în inserția socio-profesională a lucrătorilor defavorizați.

Dinamica de certificare, suspendare, reînnoire a mărcii sociale pentru întreprinderile sociale de inserție.

În România, până în martie 2021, se certificaseră **45 de întreprinderi sociale de inserție**. Ritmul certificărilor este prezentat în tabelul 9. Dintre cele 45 de mărci acordate, 7 au fost *suspendate* (dintre acestea la 6 întreprinderi le-a fost ridicată marca). Astfel, cu marcă socială activă se regăseau 39 de întreprinderi sociale. La 5 dintre acesta, conform Registrului publicat la 31.03.2021, marca socială expirase în anul 2020 și nu fusese reînnoită.

Dintre întreprinderile sociale de inserție din registru, 19 nu figurau cu angajați în Registrul de evidență ANOFM, având totuși marca socială. Putem spune deci că la data de 31.03.2021 existau numai **20 de întreprinderi sociale de inserție active** - care aveau **marcă socială valabilă** (nu le fusese suspendată) și *lucrători din grupuri vulnerabile în inserție / angajați*. Acestea aveau un număr total de 303 de angajați, din care 86 angajați, aparținând unor grupuri vulnerabile.

Tabel 9. Număr întreprinderi sociale de inserție CERTIFICATE ÎN România PE ANI 2016-2021

Anul	Număr sociale certificate pe ani	întreprinderi de inserție
2016		2
2017		7
2018		4
2019		3
2020		12
2021 martie		17
TOTAL		45

Sursa Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2021

Dintre întreprinderile sociale de inserție active:

- 8 au fost certificate în perioada 2016-2018 inclusiv
- 3 în anul 2020
- Restul de 11 în anul 2021 în condițiile noului Program de finanțare POCU 2014-2020

Putem spune că singurele care și-au dovedit **sustenabilitatea** sunt întreprinderile certificate cu minimum 3 ani în urmă – deci cele 8 certificate anterior anului 2021. Ce putem remarca la aceste întreprinderi?

Toate sunt constituite de **organizații non-profit / asociații active în domeniul social** – nici una dintre întreprinderi nu are forma juridică de SRL.

Mai mult, toate sunt constituite de **organizații cu experiență – constituite anterior (uneori cu mult timp înainte) certificării ca întreprindere socială**. Cea mai veche organizație care a ales să certifice o întreprindere socială de inserție este Caritas Câmpulung – constituită în anul 1999, urmată de Phoenix Speranța Mediaș constituită în 2002. O întreprindere are nevoie de experiență de afaceri – activitate economică și socială anterior lansării unui program viabil de inserție prin muncă.

Programul care a finanțat start-up-uri în domeniul inserției socio-profesionale a grupurilor vulnerabile POSDRU 2007-2013, nu a dus la constituirea de întreprinderi sociale de inserție viabile pe termen mediu, decât într-o foarte mica măsură.

Tabel 10. Top 3 întreprinderi sociale de inserție după numărul de angajați vulnerabili

JUDEȚ	DENUMIREA PERSOANEI JURIDICE	DATA INFIINȚĂRII	NR TOTAL ANGAJAȚI	NR. TOTAL ANGAJAȚI DIN GRUPURI VULNERABILE
Iași	UtilDeco Group SRL deținută de Fundația "Alături de Voi" România	31-10-07	33	19
Argeș	Asociația Caritas Campulung	01-09-99	31	10
Satu - Mare	Asociația Solidara Emmaus Satu Mare/Asociația Freres Europa	22-06-10	12	7

Sursa Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2021

Menit să alinieze politicile de ocupare din România la cele europene în domeniu, regimul de certificare ca întreprindere socială de inserție s-a dovedit în practică ineficient și prin urmare ONG-urile din sectorul social nu au optat pentru o autorizare care aduce doar alte sarcini administrative și nici o măsură de sprijin public.

Întreprinderea socială de inserție este un model care încă nu a fost bine integrat în politicile sociale și măsurile de ocupare ale grupurilor vulnerabile, și astfel nu a putut încă da măsura eficienței sale.

Tabel 11. LISTA ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE DE INSERTIE ACTIVE CU LUCRĂTORI VULNERABILI ÎN INSERTIE - LA 31.03.2021

JUDEȚ	DENUMIREA PERSOANEI JURIDICE	DATA INFIINȚĂRII	DOMENIUL PRINCIPAL DE ACTIVITATE ECONOMICĂ - COD CAEN	DATA ELIBERĂRII CERTIFICATULUI - MĂRCII SOCIALE	NR TOTAL ANGAJAȚI	NR. TOTAL ANGAJAȚI DIN GRUPURI VULNERABILE	%TIMP DE LUCRU ANGAJAȚI VULNERABILI
Satu - Mare	Asociația Solidara Emmaus Satu Mare/Asociația Freres Europa	22-06-10	Servicii sociale	12-12-16	12	7	56.00%
Satu - Mare	Emmaus Integrare Srl	19-03-15	Comerț cu amănuntul al bunurilor de ocazie vândute prin magazine	15-02-17	11	7	62.00%
Buzău	Asociația Socială Creștin Ortodoxă IC-XC MP-OV	29-11-16	Ocuparea forței de muncă și instruire	06-03-17	3	2	66.67%
Călărași	AI VOINȚĂ, AI PUTERE	21-07-16	Bunăstare socială sau personală	01-08-17	2	2	100.00%
Argeș	Asociația Caritas Câmpulung	01-09-99	Alte activități de asistență socială, cu cazare n.c.a./ bunăstare socială sau personală	15-12-17	31	10	31.88%
Timiș	ASOCIATIA "NEWCO ȘI AMICII"	21-03-12	Bunăstare socială sau personală	30.03.2018	6	6	100.00%
Sibiu	ASOCIAȚIA PHEONIX SPERANȚA	15-08-02	Servicii sociale pentru persoane aparținând grupurilor vulnerabile	05-07-18	11	4	39.43%
Constanța	ASOCIATIA PENTRU ECOLOGIE SI TURISM PRO ECO-TUR FILIALA STRUCTURA ECONOMICA SOCIALA OITUZ	21-06-17	Fabricarea hârtiei și cartonului ondulat și a ambalajelor din hârtie și carton	09-10-18	3	1	49.20%
Caraș-Severin	CENTRUL DE TERAPIE OCUPAȚIONALĂ ȘI RECUPERARE PRO VITAM REȘIȚA SRL	29-10-14	Tratarea și eliminarea deșeurilor nepericuloase	28-05-20	2	1	66.66%
Iași	SC UTILDECO GROUP SRL	31-10-07	Activități de consultanță pentru afaceri și management	26-06-20	33	19	57.60%
Alba	SC Begli Event SRL	04-05-15	Alte forme de învățământ n.c.a.	12-11-20	3	1	33.33%
Buzău	SC EURO INTEGRAPROF SRL	06-11-20	Alte forme de învățământ n.c.a.	17-02-21	5	2	40.00%
Prahova	ASOCIATIA EDU PLAY EDUCATIE PRIN JOACA	01-10-20	Servicii sociale	18-03-21	6	2	33.33%
Neamț	IZOCEL PRODINSTAL SRL	07-10-20	Fabricarea altor articole din hârtie și carton n.c.a.	24-03-21	5	2	40.00%
Vaslui	SC Hanul Boierilor SRL	01-09-20	Restaurante / ocuparea forței de muncă și instruire	04.03.2021	5	3	57.89%
Iași	SC STEPS TO FUTURE SRL	11-09-20	Învățământ în domeniul cultural (limbi străine, muzica, teatru, dans, arte plastice, alte domenii)	05.02.2021	6	2	33.33%
Iași	SC SUMMASANA SRL	10-09-20	Activități de alimentație (catering) pentru evenimente	15.03.2021	5	2	40.00%
Iași	ASOCIATIA ADIR	09-11-20	Servicii sociale	23.03.2021	6	3	50.00%
Iași	SC GO PLANET INVEST SRL	22-10-20	Fabricarea articolelor de ambalaj din material plastic	23.03.2021	5	2	40.00%

1.7 Măsurile de sprijin pentru întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție – înregistrate în Registrul Întreprinderilor ANOFM

Sprijinul din partea statului pentru întreprinderile sociale este extrem de redus. După cum se poate observa din tabelul 12, doar 13 din cele 1,642 de întreprinderi sociale atestate, adică 0,079%, primesc vreo formă de sprijin, cele mai multe fiind sprijin în promovarea produselor. Astfel, nici una din întreprinderile sociale de inserție nu beneficiază de exemplu de măsurile de subvenționare a locurilor de muncă pentru angajatori, chiar în condițiile în care angajează lucrători din grupuri defavorizate.

O singură autoritate publică locală este menționată ca sprijinind întreprinderile și anume Consiliul Județean Sibiu.

În evidențele Registrului Național nu se consemnează și sprijinul din programele cu fonduri europene.

Tabel 12. Forme de sprijin de care beneficiază angajatorul / întreprindere socială - număr de întreprinderi care beneficiază – martie 2021

Forme de sprijin de care beneficiază angajatorul	Număr de întreprinderi care beneficiază
Sprijin în promovarea produselor realizate și/sau furnizate, serviciilor prestate ori lucrărilor executate în comunitate, precum și în identificarea unor piețe de desfacere a acestora	10
Programele naționale destinate finanțării întreprinderilor mici și mijlocii care se derulează de către autoritatea publică centrală cu atribuții în domeniul întreprinderilor mici și mijlocii, programul pentru stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor din sfera economiei sociale	6
Alte facilități și scutiri de taxe și impozite acordate de autoritățile administrației publice locale	1
Subvenție primăria locală pe Legea 34/2000, Parteneriat cu Consiliul Județean Sibiu	1
Măsurile de sprijin de natura ajutorului de stat pentru întreprinderile sociale de inserție	1

Sursa Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM martie 2021

2. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2021 – REZULTATE

2.1 Metodologie și respondenți

Fundația "Alături de Voi" România, a derulat un sondaj de opinie on-line în perioada ianuarie – martie 2021, prin platforma de sondaje a Comisiei Europene www.eusurvey.eu.

Studiul a vizat *entități autorizate* respectiv: Întreprinderi sociale de inserție, Întreprinderi sociale, dar și entități care fac parte de facto din economia socială fără să fie acreditate ca întreprinderi sociale respectiv de inserție și anume, asociații și fundații cu activitate economică, cooperativele și casele de ajutor reciproc. Au fost de asemenea incluse *unitățile protejate autorizate* pentru persoanele cu dizabilități, ca întreprinderi care au o misiune comună cu întreprinderile sociale de inserție - integrarea în muncă a unei categorii de lucrători defavorizați, respectiv persoanele cu dizabilități.

Au fost contactate entitățile incluse în registrele oficiale - Registrul Național al Întreprinderilor Sociale din România, Registrul Unităților Protejate Autorizate.

Pentru casele de ajutor reciproc am beneficiat de sprijinul și cooperarea Uniunii Naționale a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România, iar pentru cooperative agricole de sprijinul Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole din Sectorul Vegetal, cărora le mulțumim.

Forma juridică a întreprinderilor de economie socială participante la Barometru!

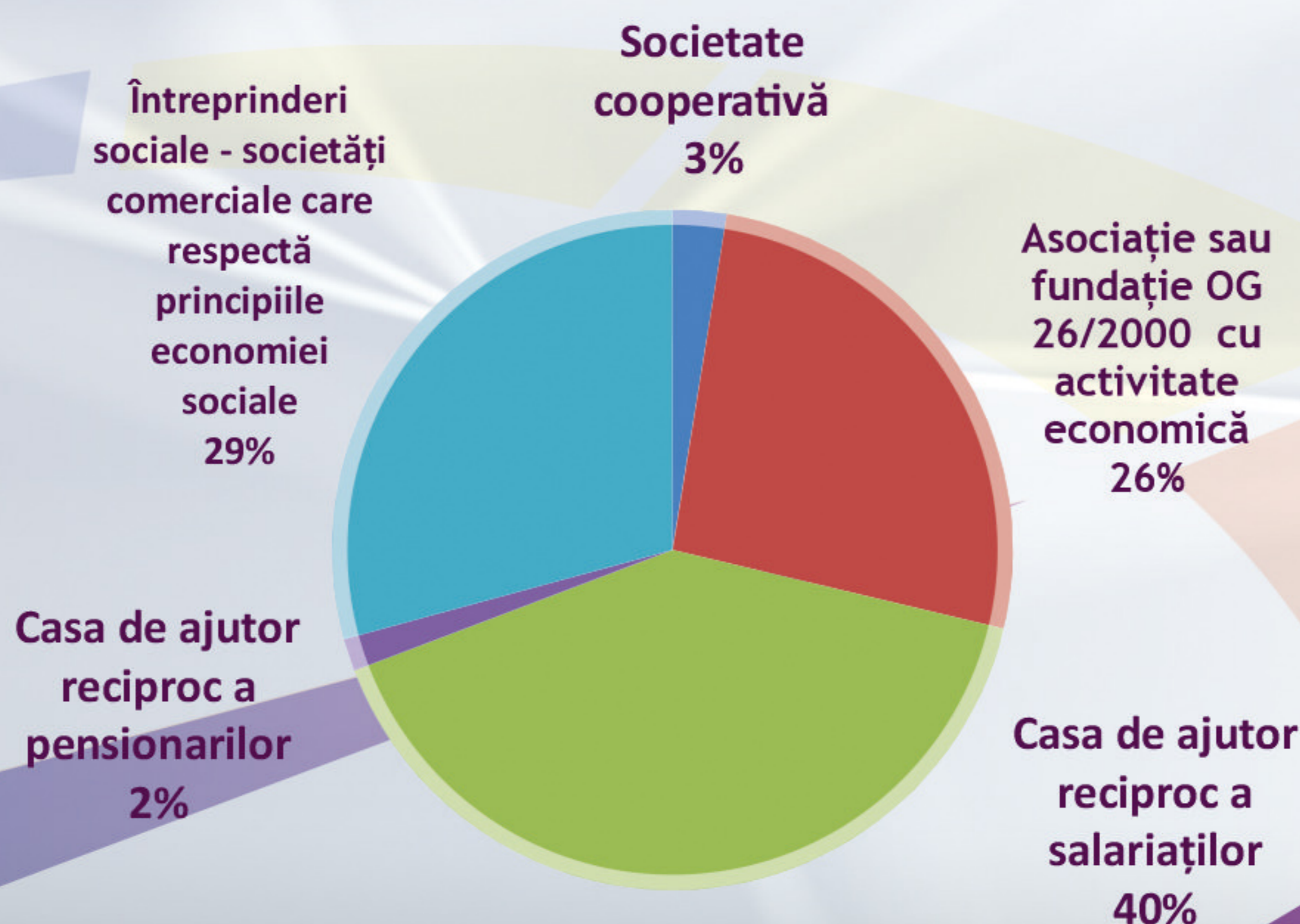

Figura 12. Forma juridică a întreprinderilor de economie socială participante la Barometru

La sondaj au răspuns 195 de reprezentanți de întreprinderi din sectorul economiei sociale din principalele tipuri de întreprinderi vizate.

Figura 13. Funcția respondenți Barometrul economiei sociale

Funcția respondenților

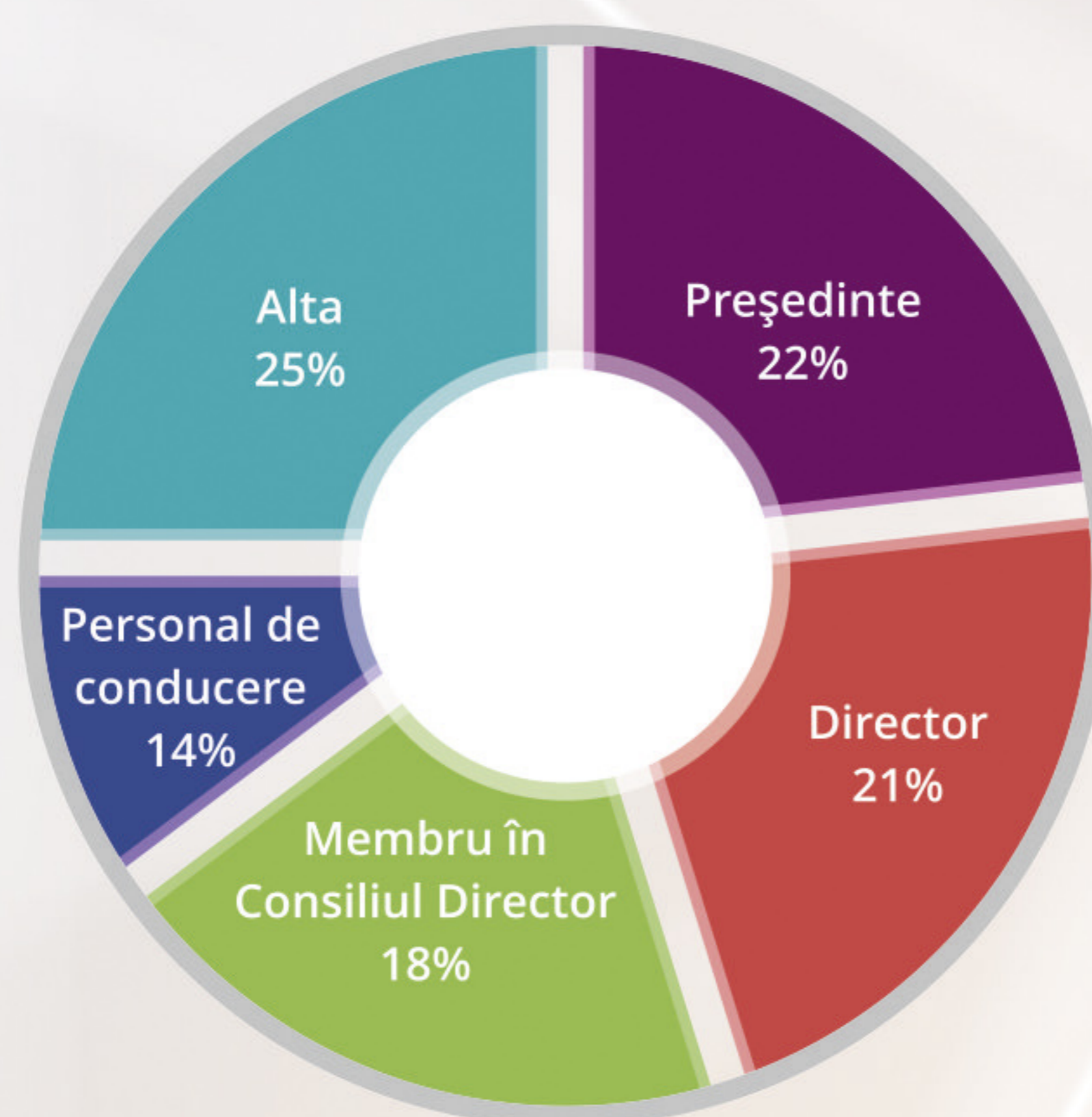
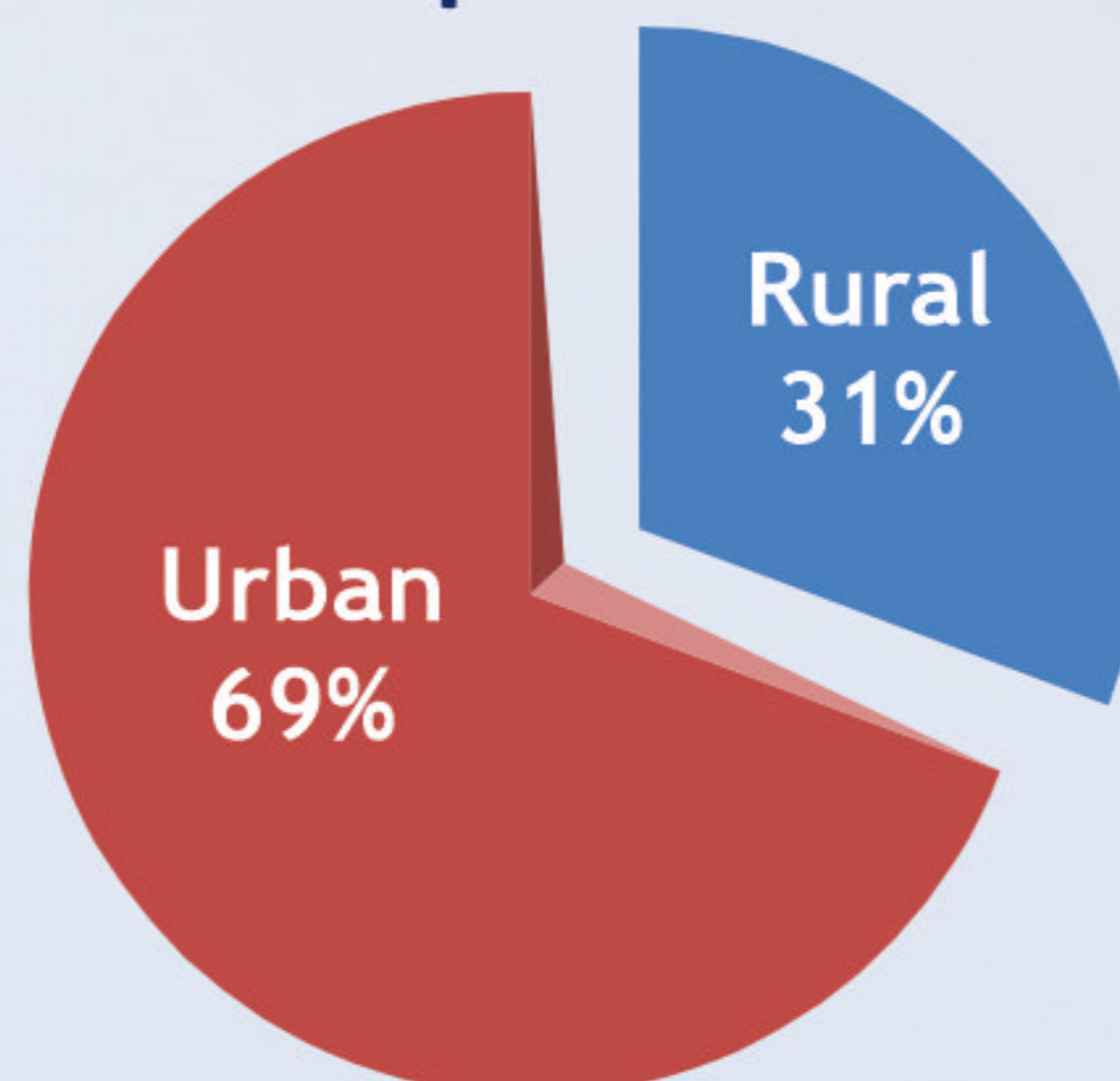

Figura 14. Distribuția geografică a respondenților la barometrul economiei sociale

Figura 15. Mediul în care acționează întreprinderea

Mediul în care acționează întreprinderea?

Tabel 13. Principalele activități economice ale întreprinderilor de economie socială

	Număr întreprinderi
Servicii financiare, economisire, împrumut și credit, ajutor financiar, educație și incluziune financiară, micro-finanțare	95
Altele	29
Formare, educație și dezvoltare de abilități	23
Alimentare și alimentație publică – restaurante, cantine, catering, cafenele etc., brutării, procesare produse agricole și producție alimentară	15
Sport și timp liber	13
Comerț, distribuție, magazine inclusiv on-line	13
Producție	13
Cultură, artă și meșteșuguri	12
Confecții textile	10
Servicii de îngrijire – rezidențiale, de zi, la domiciliu	9
Sprijin pentru întreprinderi / consultanță	9
Imprimerii, tipografii, comunicare și editare	8
Colectarea și tratarea deșeurilor, reciclare și reutilizare	7
Hoteluri și alte unități cazare, închiriere săli, activități turistice	6
Resurse umane, servicii de ocupare și orientare profesională și consiliere vocațională	6
Agricultură / fermă socială	5
Mediu și ecologie	5
Consultanță de management, servicii administrative, servicii informatice	5
Construcții și lucrări edilitare, spații verzi, alte servicii comunitare	3
Amenajări interioare, mobilier, alte aparate casnice	3
Spălătorii	3
Servicii de curățenie	2
Locuințe & Locuințe sociale / locuire independentă asistată	2
Sub-contractare de servicii industriale	2
Utilități / Energie	1

2.2 Principalele rezultate

2.2.1 Caracter social - guvernanta și relatii cu alte întreprinderi

Am evaluat măsura în care întreprinderile de economie socială respondente se conformează prin structura de proprietate și prin mecanisme de decizie și control la principiile economiei sociale prevăzute de lege art. 4 al. a) – g), care, prin enunțul lor trimit la întreprinderi cu caracter colectiv:

Tabel 14. Caracterul social – structura de capital / acționariat / control colectivă –
PREVEDERI LEGALE ȘI OPERAȚIONALIZAREA PRACTICĂ

Prevederi legale	Operaționalizarea în organizarea și funcționarea întreprinderii
<p>Principiile economiei sociale Legea economiei sociale 219/2015 art. 4</p> <p>a) solidaritate și responsabilitate colectivă;</p> <p>b) convergența dintre interesele membrilor asociați și interesul general și / sau interesele unei colectivități;</p> <p>c) control democratic al membrilor, exercitat asupra activităților desfășurate.</p>	<p>Structura de capital / acționariat – mai mulți acționari / membri;</p> <p>Guvernanta întreprinderii – cine controlează / asigură conducerea întreprinderii – organism colegial / vs. conducere individuală.</p>

74% dintre respondenți au structură de proprietate / decizie / control care implică *mai multe persoane fizice (69%) sau juridice (5%)* fiind controlate democratic de membri.

Acest procent ridicat de *întreprinderi colective* controlate de membri se datorează numărului mare de CAR dintre respondenți 40%. Dacă extragem CAR dintre respondenți, celelalte întreprinderi cu o structură colectivă - în cadrul căreia se poate exercita controlul democratic al membrilor – apare în proporție mai mică de doar 54%. (Fig.15).

45% dintre întreprinderile de economie socială respondente - altele decât CAR - sunt controlate de o singură persoană fizică sau juridică și astfel nu răspund principiilor prevăzute la al b),c) și d) de la art. 4 din Lege.

O situație asemănătoare se întâlnește și la întreprinderile atestate – peste 40% dintre ele fiind societăți comerciale – structura de acționariat a acestora nu este însă disponibilă – dar se poate anticipa că în multe cazuri sunt societăți comerciale cu acționar unic – fie un ONG, fie o persoană fizică etc.

Se poate spune că în aceste cazuri legea economiei sociale este doar parțial respectată - ar trebui modificată pentru a clarifica că, pentru a răspunde la principiile economiei sociale, **o întreprindere de economie socială nu poate fi controlată de o singură persoană fizică sau o singură altă persoană juridică, în cazul în care aceasta din urmă nu este o entitate cu caracter non-profit.**

Figura 16. Structura de capital - acționariat / guvernanta în întreprinderile respondente

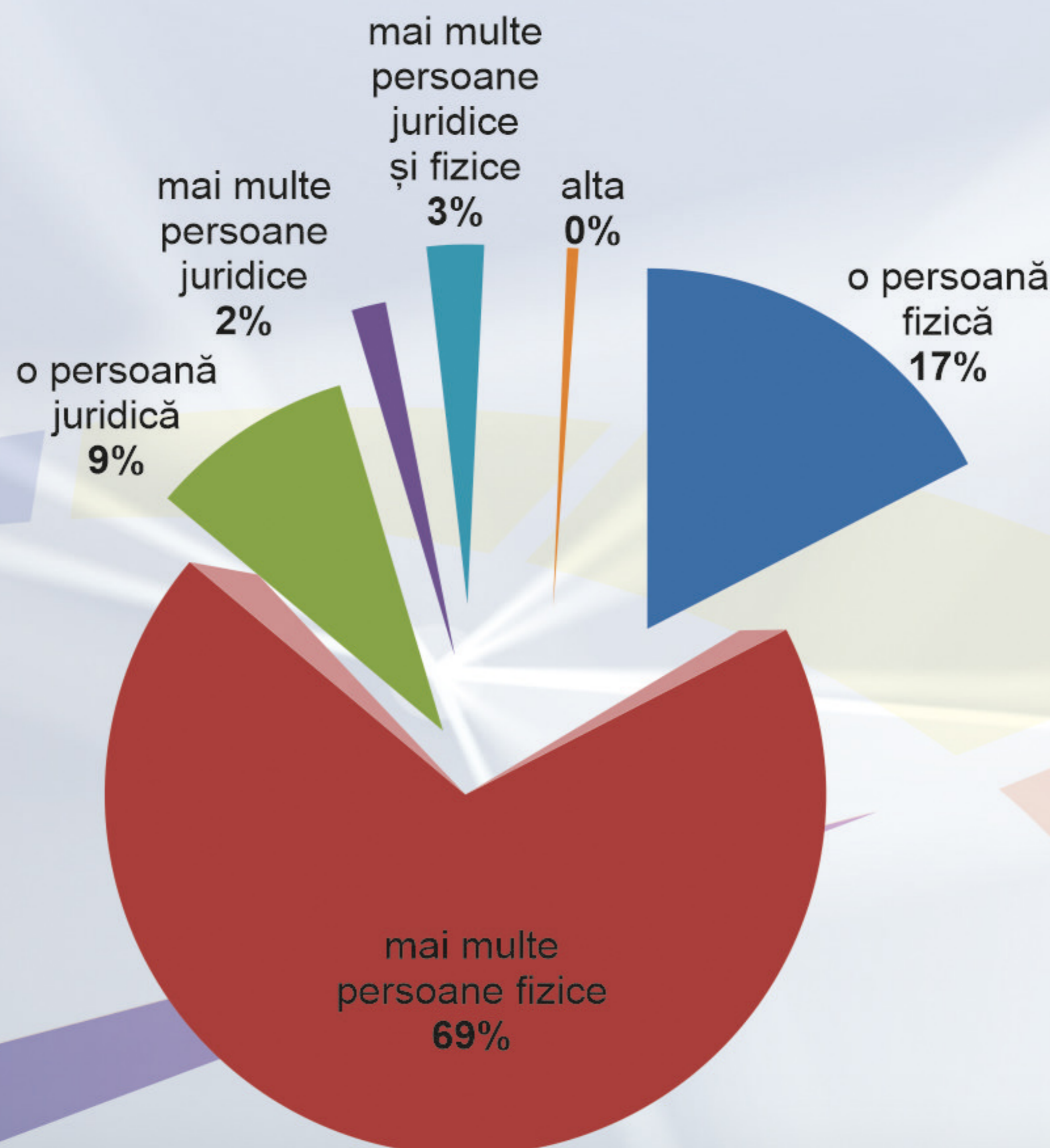
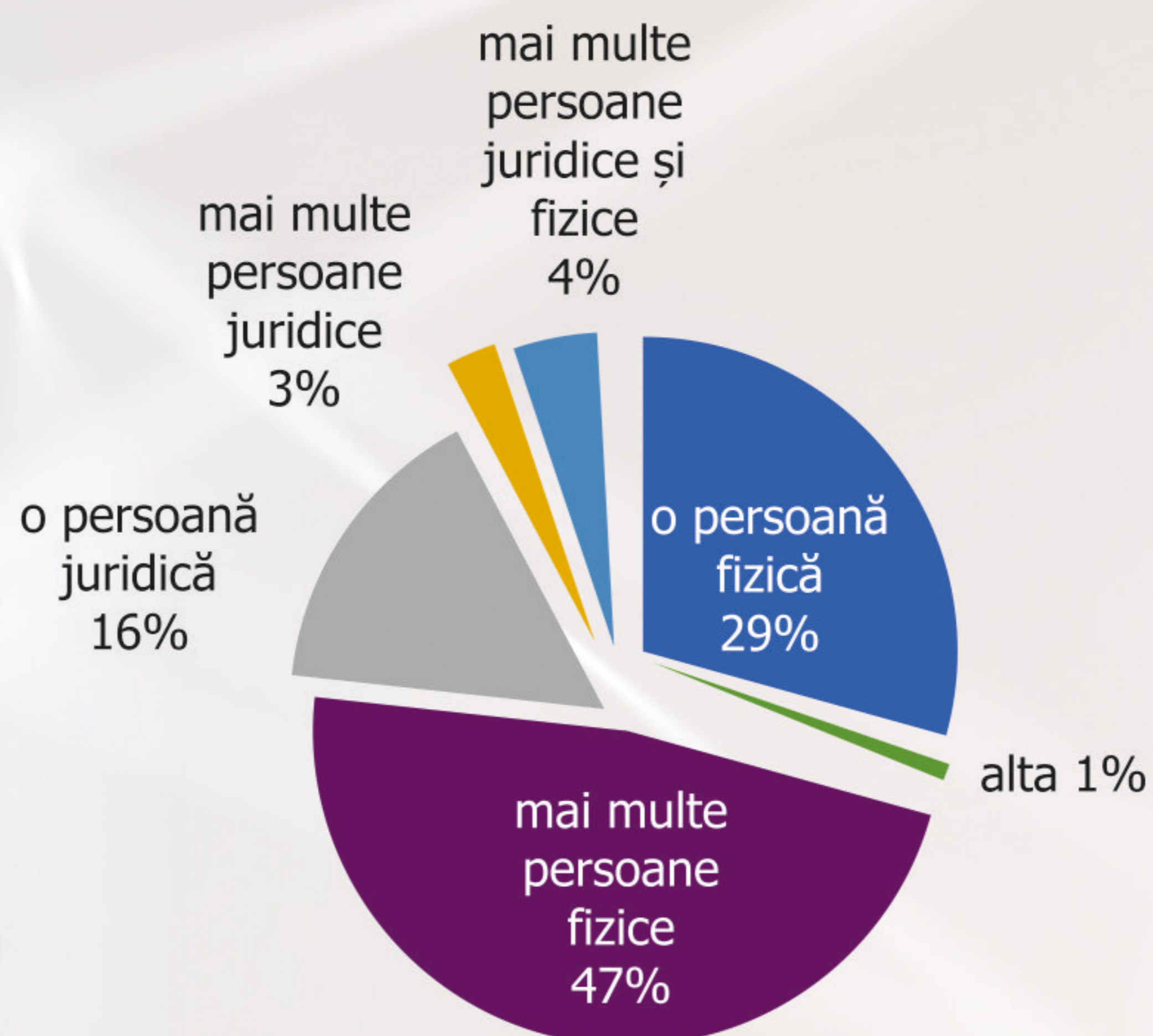

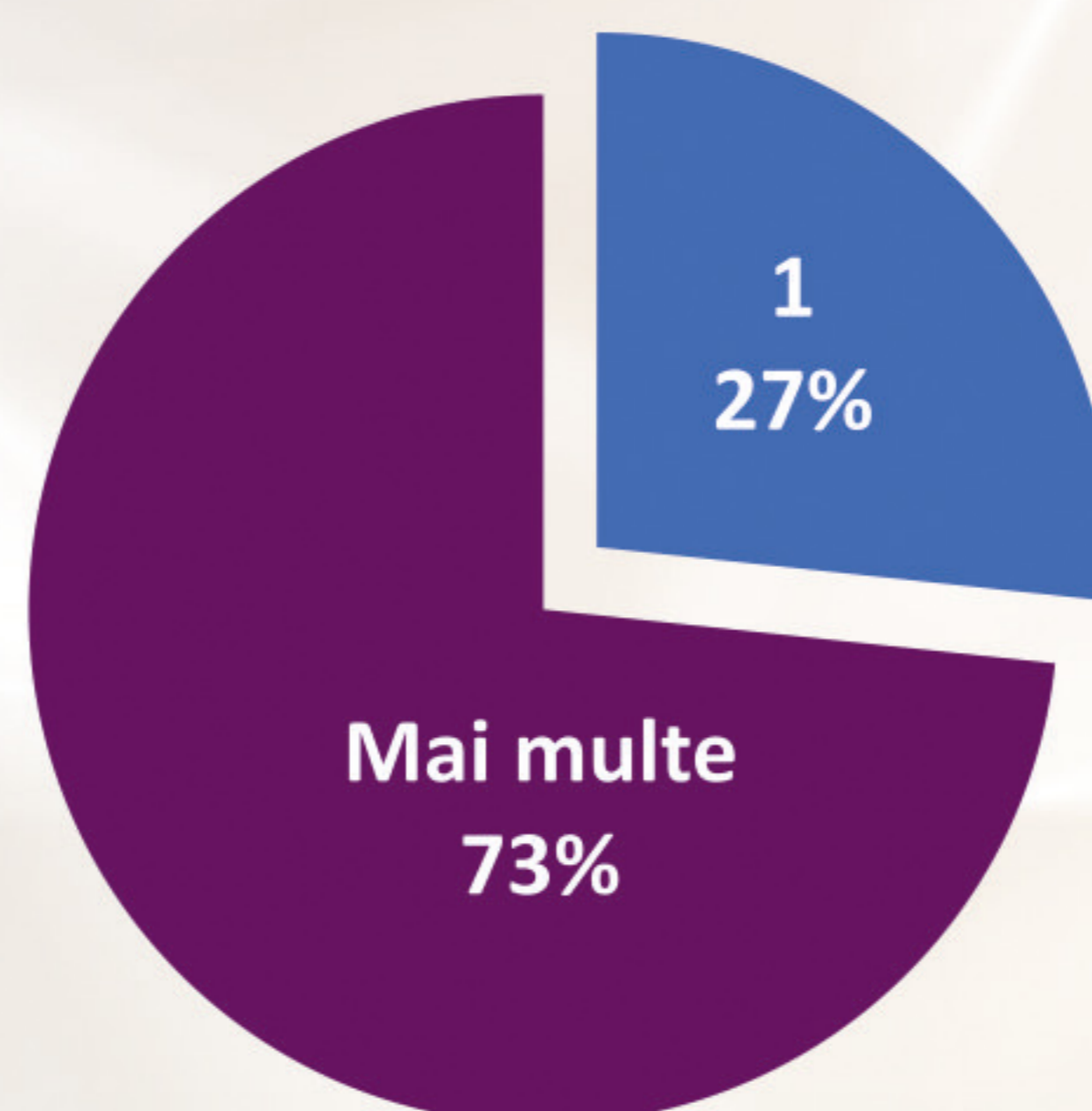
Figura 17

**Structura de capital - acționariat /
governanță în întreprinderile
respondente fără CAR**

Figura 18

**Câte persoane fac parte din organul principal de
conducere a întreprinderii?**

2.2.2 Caracter și impact social – principalele domenii de impact social

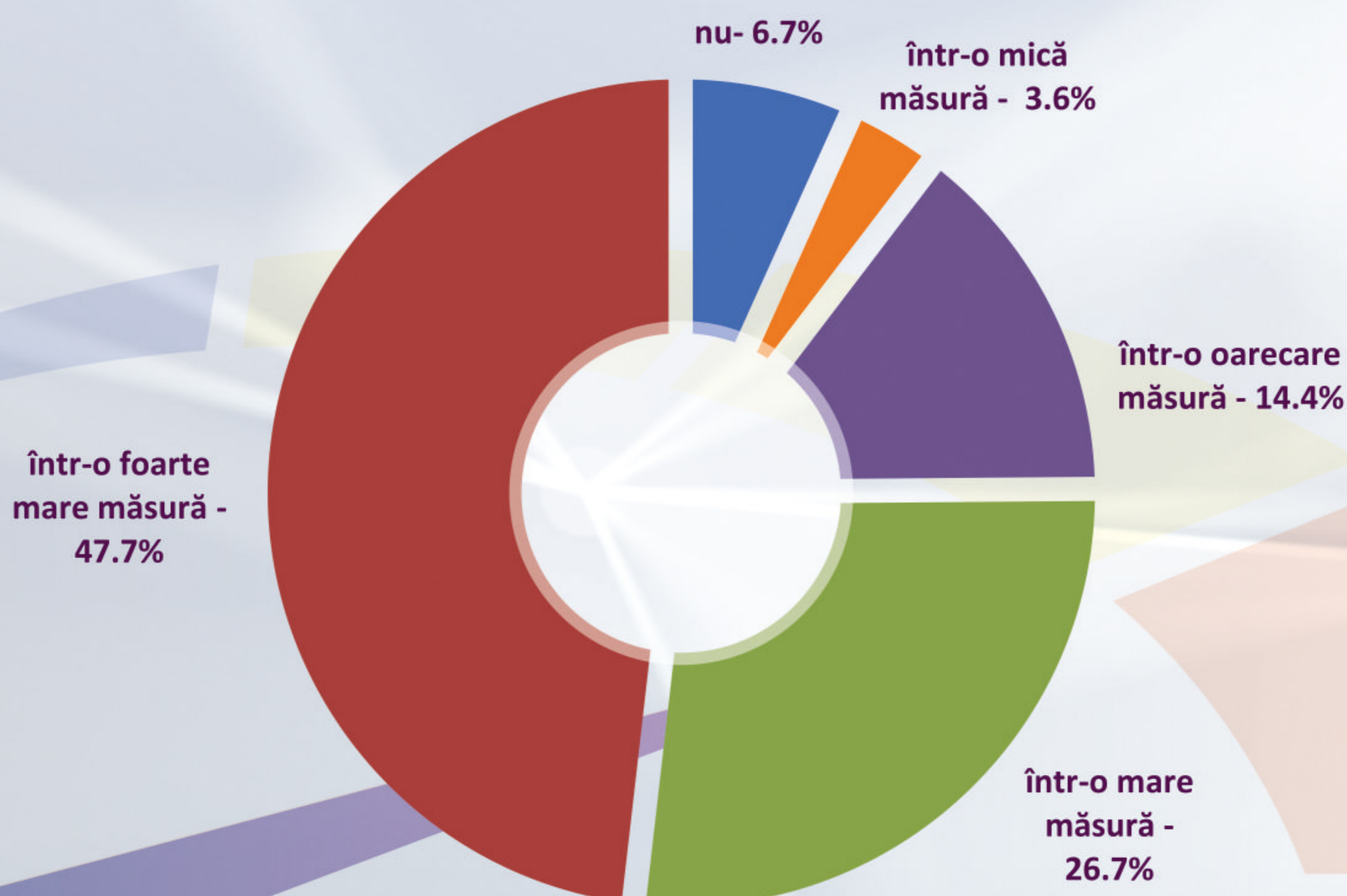
Conform legii 219/2015, art. 2, Economia socială reprezintă ansamblul activităților organizate independent de sectorul public, al căror scop este să servească *interesul general, interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale*.

Se poate spune că poate fi considerată parte a economiei sociale o întreprindere care acționează în scop social - în interes general, în interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale ale membrilor.

Pentru a obține atestatul de întreprindere socială, primul criteriu stabilit de lege este că aceasta acționează *în scop social și/sau în interesul general al comunității*.

Figura 19. Conștientizarea scopului social în rândul întreprinderilor de economie socială

Întreprinderea dvs. acționează în scop social - în Interes general, al unei colectivități și/sau personale nepatrimoniale ale membrilor

Misiunea socială a întreprinderii este reflectată și în două principii de economie socială care arată caracterul lor fără scop lucrativ sau cu scop lucrativ limitat, descriind destinația profitului realizat și faptul că acesta nu reprezintă rațiunea de a fi a unei întreprinderi sociale.

Tabel 15. Caracter și impact social – misiune socială, caracter non - LUCRATIV

<p>Prevederi generale pentru întreprinderile de economie socială și întreprinderile sociale</p> <p>Legea cadru a economiei sociale</p>	<p>Operaționalizarea în organizarea și funcționarea întreprinderii</p> <p>Legi specifice de funcționare a persoanelor juridice pe tipuri</p>
<p>Principiile economiei sociale - Legea economiei sociale 219/2015 art. 4</p> <p>a) prioritate acordată individului și obiectivelor sociale față de creșterea profitului;</p> <p>b) alocarea celei mai mari părți a profitului / excedentului financiar pentru atingerea obiectivelor de interes general, ale unei colectivități sau în interesul personal nepatrimonial al membrilor.</p> <p>Atestatul se acordă acelor întreprinderi sociale care dispun prin actele de înființare și funcționare respectarea următoarelor criterii:</p> <p>a) acționează în scop social și/sau în interesul general al comunității;</p> <p>b) alocă minimum 90% din profitul realizat scopului social și rezervei statutare;</p> <p>c) se obligă să transmită bunurile rămase în urma lichidării către una sau mai multe întreprinderi sociale;</p>	<p>Profitul întreprinderii este pentru întreprinderile de economie socială un mijloc nu un scop. (vezi Fig. 18)</p> <p>Forma legală garantează respectarea acestor principii pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> Asociații, fundații, organizații <i>fără scop lucrativ</i> – profitul este 100% reinvestit în misiunea socială a întreprinderii. <p>Pentru cooperative și CAR este necesară stabilirea limitei – ”cea mai mare parte”.</p> <p>Pentru societăți comerciale sunt necesare prevederi statutare exprese.</p>

Gradul de conștientizare a misiunii sociale este destul de mare – după cum se poate vedea în Fig. 18, o majoritate de 74,4% dintre întreprinderile participante la Barometru apreciază că acționează în scop social într-o mare și foarte mare măsură.

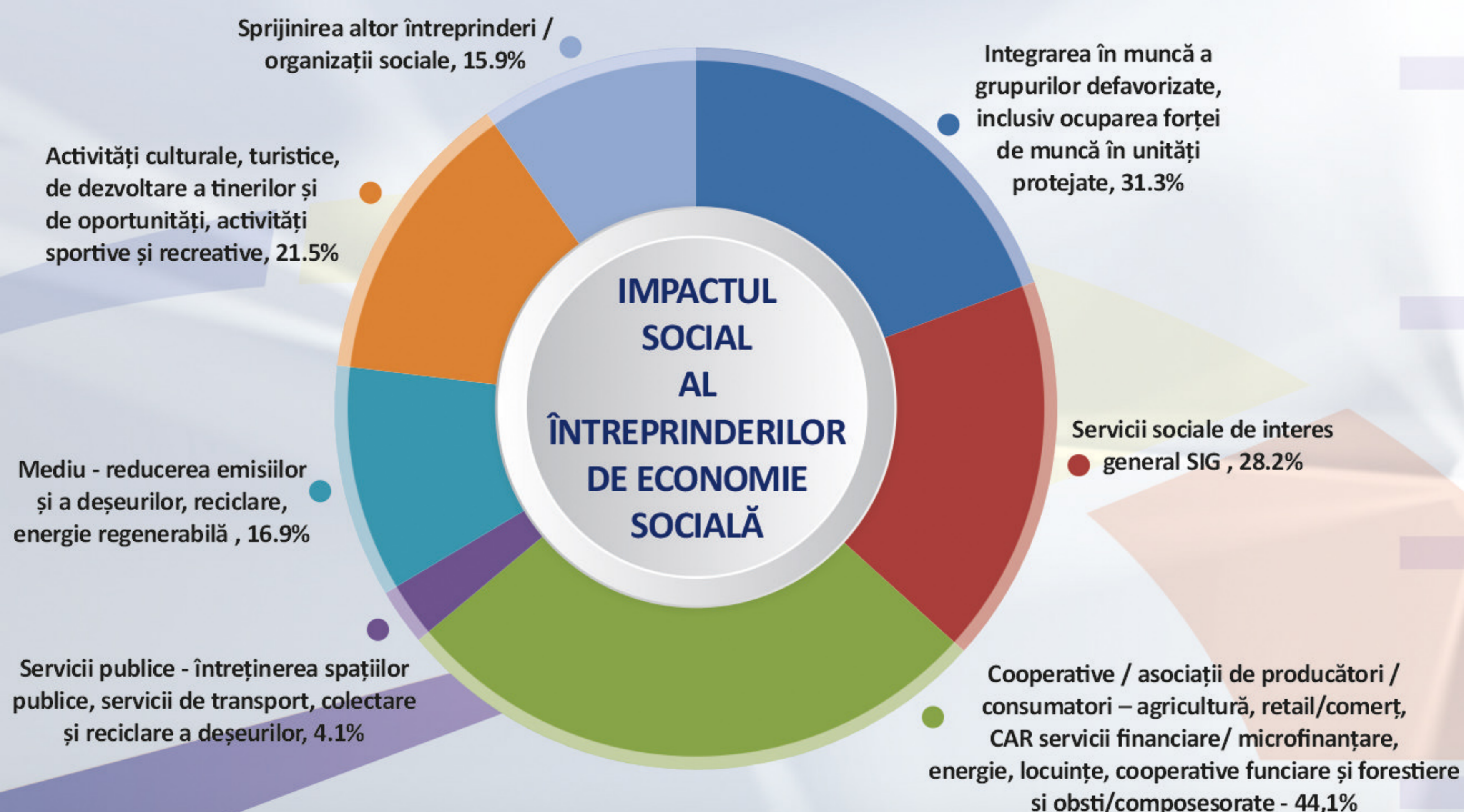
Totuși, un sfert dintre întreprinderile participante sunt oarecum nesigure pe caracterul social al întreprinderii lor, aproximativ 10% consideră că acționează *în mică măsură sau deloc în scop social*, iar 14% într-o oarecare măsură.

Legea economiei sociale nu oferă un cadru de organizare și funcționare clar ca întreprindere socială pentru societățile comerciale care, în conformitate cu legea lor de organizare și funcționare - Legea 31/1990, se constituie **în scop lucrativ și nu social**. Considerăm că pentru a răspunde principiilor legii economiei sociale este necesară crearea unei noi forme juridice de **societate comercială cu scop social**.

Impactul social

Întreprinderile respondente au fost întrebată ce categorie / categorii se potrivește cel mai bine impactului social sau de mediu pozitiv pe care îl urmăresc prin activitatea lor.

Figura 20. Impactul social al întreprinderilor respondente barometru - % din întreprinderi care au acest tip de impact

În cadrul serviciilor sociale de interes general, au fost avute în vedere îngrijirea pe termen lung a persoanelor în vârstă și a persoanelor cu dizabilități; educație și îngrijire a copilului; servicii de ocupare a forței de muncă și formare profesională; locuințe sociale; servicii medicale și medicale, locuințe temporare pentru reabilitarea fără adăpost a foștilor infractori, alte servicii sociale și economice ale persoanelor defavorizate și excluse, alte servicii sociale și comunitare etc.

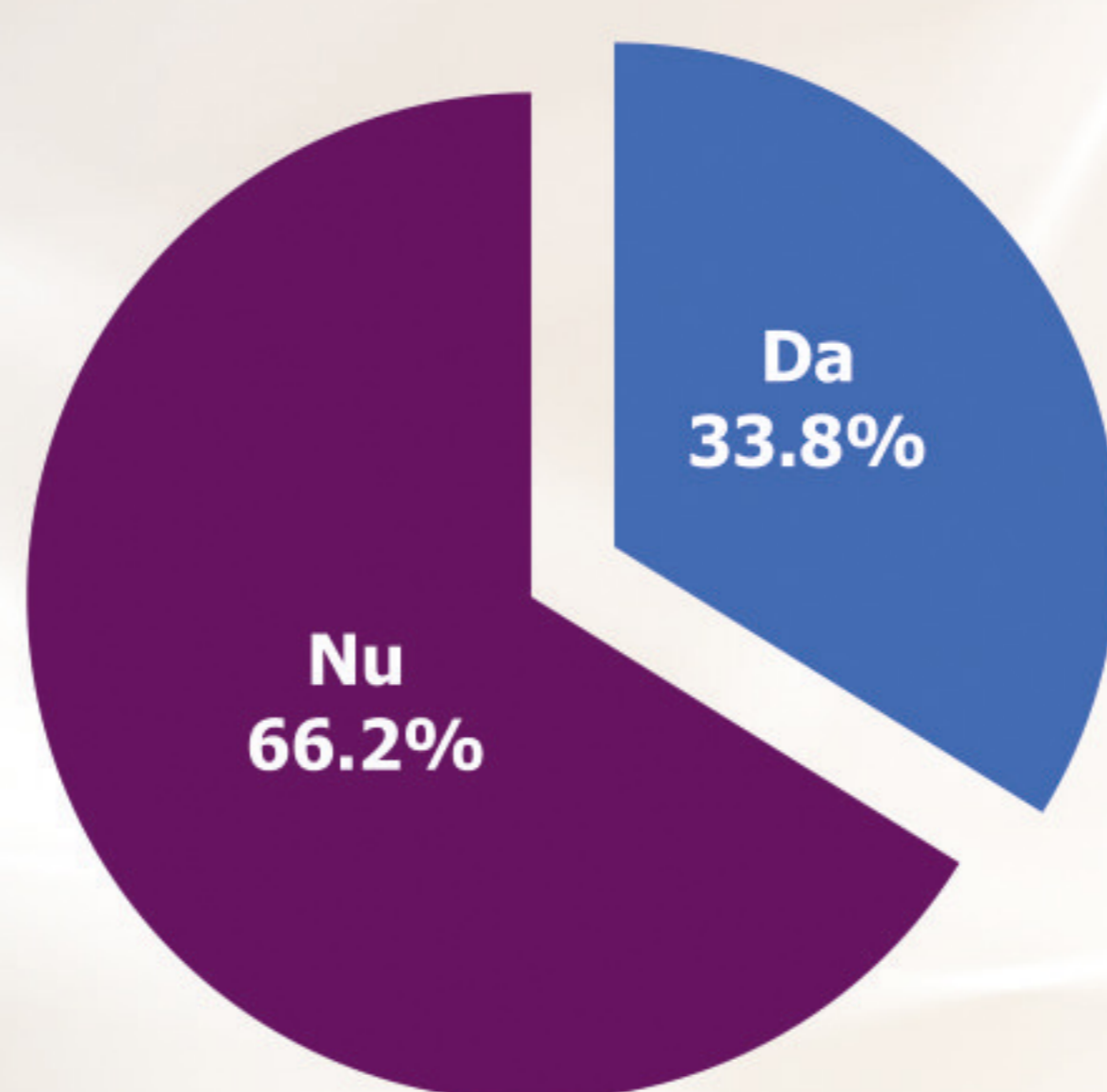
2.2.3 Integrarea în muncă a grupurilor defavorizate în întreprinderi de economie socială

După cum se poate vedea din fig. 19, una din 3 întreprinderi respondente (31,3%) au ca impact *Integrarea în muncă a grupurilor defavorizate, inclusiv ocuparea forței de muncă în unități protejate*.

Prin persoane vulnerabile s-au avut în vedere persoane cu dizabilități, victime ale violenței în familie, persoane fără adăpost, persoane cu diferite adicții, respectiv consum de alcool, droguri, alte substanțe toxice, internet, jocuri de noroc etc., victime ale traficului de persoane, persoane private de libertate sau aflate în supravegherea serviciilor de probațiune, persoane cu afecțiuni psihice, persoane din comunități izolate, șomeri de lungă durată.

Acest rezultat se corelează pozitiv cu ponderea întreprinderilor care angajau sau angajaseră persoane din grupuri vulnerabile, care era chiar mai mare de 33,8%.

Figura 21. Ponderea întreprinderilor de economie socială care angajau sau angajaseră persoane din grupuri vulnerabile

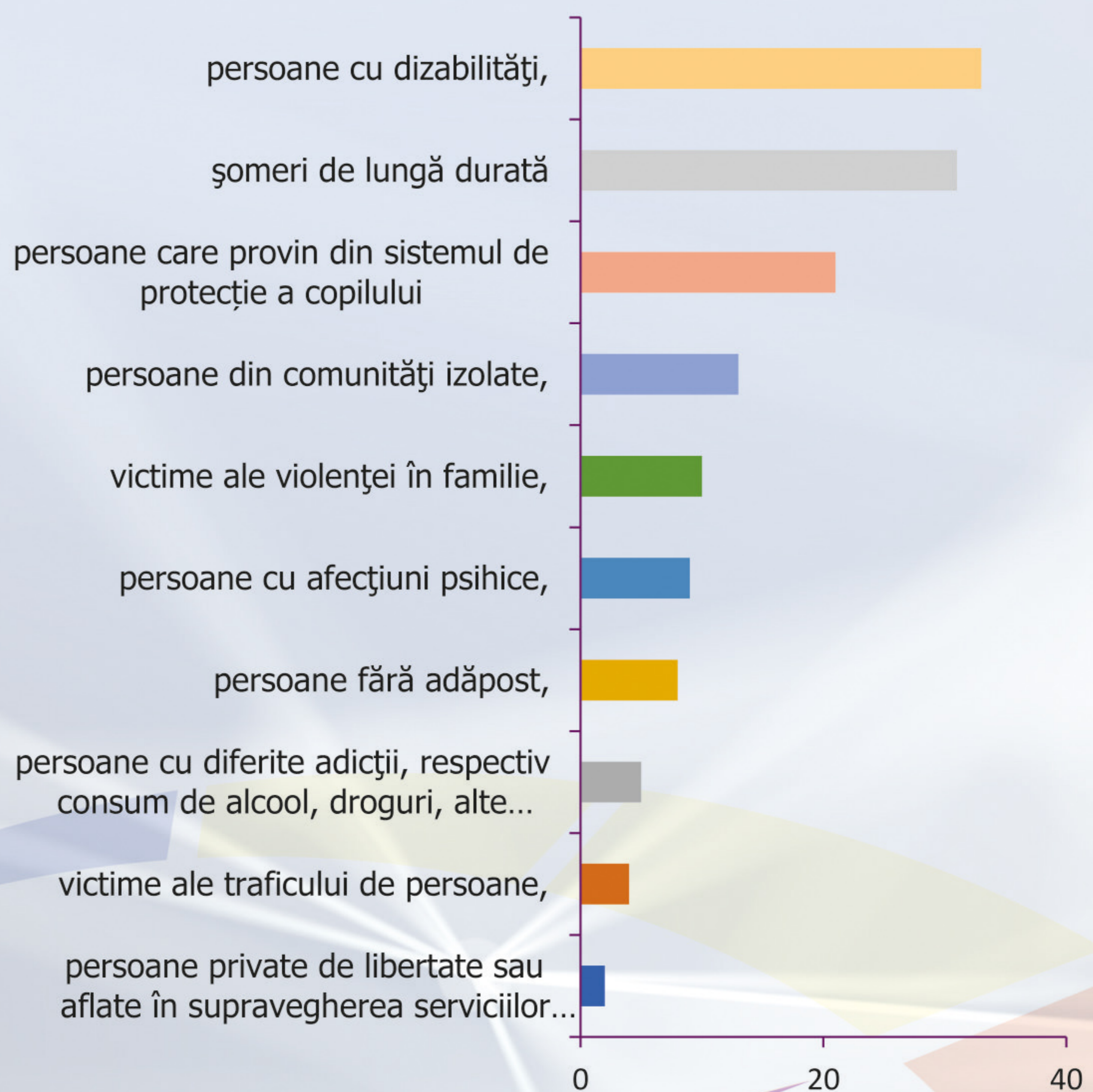

Întreprinderea a angajat sau angajează în prezent persoane vulnerabile

Figura 22. Tipuri de persoane vulnerabile angajate în întreprinderile de economie socială
Număr întreprinderi respondente care aveau astfel de angajați

Tipuri de persoane vulnerabile angajate în întreprinderile de economie socială

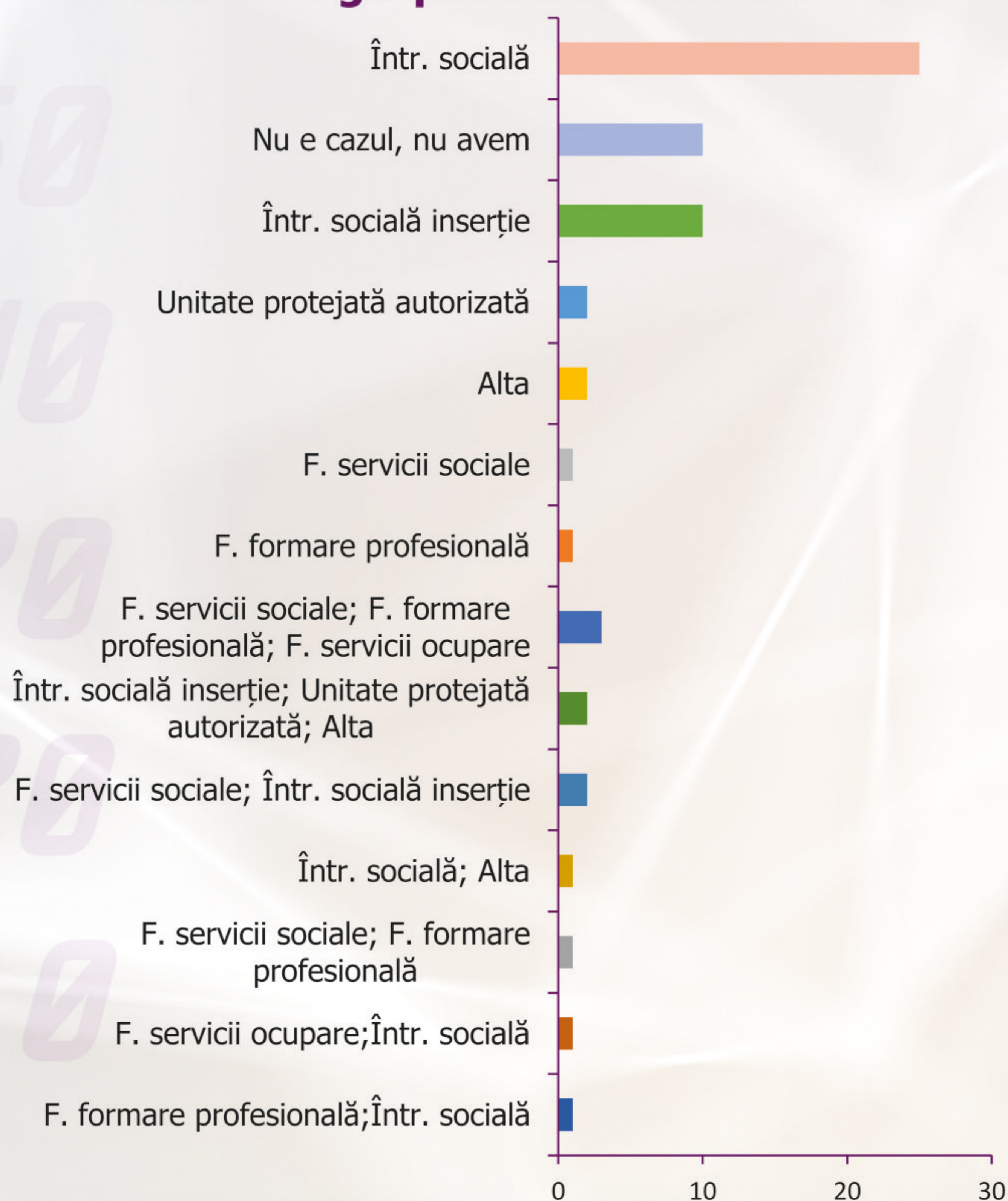
Număr întreprinderi respondente care aveau astfel de angajați

Cele mai multe dintre întreprinderile care angajau persoane din grupuri vulnerabile (49 din 63) aveau integrarea acestora ca și scop. Cele mai multe aveau cel puțin o acreditare din următoarele:

- Furnizor de servicii sociale
- Furnizor de formare profesională
- Furnizor de servicii de ocupare
- Întreprindere socială
- Întreprindere socială de inserție
- Unitate protejată autorizată

Acreditări deținute de întreprinderile de economie socială care fac integrarea în muncă a grupurilor vulnerabile

Concluzii preliminare

-

Multe întreprinderi de economie socială fac integrare în muncă a persoanelor din grupuri vulnerabile **fără să fie acreditate ca întreprinderi sociale sau certificate ca întreprinderi sociale de inserție**. Dintre respondenții care făceau integrarea în muncă a persoanelor vulnerabile inclusiv aveau angajați aparținând acestor grupuri, doar 45% erau atestate ca întreprinderi sociale și doar 19% erau certificați ca întreprinderi sociale de inserție. Mai puțin de una din 5 întreprinderi de economie socială care se implică în integrarea în muncă a grupurilor vulnerabile alege să se certifice ca întreprindere socială de inserție. Multe dintre ele sunt doar atestate ca întreprinderi sociale sau au alte acreditări.
-

Integrarea în muncă o fac de asemenea întreprinderi acreditate ca **furnizori de servicii sociale și de ocupare**.
-

Printre întreprinderile de economie socială care fac integrarea în muncă a grupurilor vulnerabile sunt și **unități protejate autorizate**. Deși peste 30 de întreprinderi angajau persoane cu dizabilități, doar 2 erau autorizate ca unități protejate – probabil din cauza modificărilor legislative din ultimii 2 ani la regimul unităților protejate.
-

Multe dintre întreprinderile respondente dețin mai mult de o acreditare – 11 din 63.

2.2.4 Accreditarea și sprijinul autorităților centrale din domeniu, autorităților locale și serviciilor sociale publice pentru întreprinderile de economie socială

Majoritatea întreprinderilor respondente au cel puțin o licență, acreditare sau autorizare.

Dintre întreprinderile respondente 58% dețin cel puțin o astfel de recunoaștere administrativă specifică domeniului social, un domeniu destul de strict reglementat și cu numeroase bariere administrative de operare, dar și altor domenii cum ar fi cel al serviciilor financiare în care operează casele de ajutor reciproc. Unele întreprinderi dețin mai multe astfel de recunoașteri, iar 28,8% dintre cele chestionate intenționează să (mai) obțină astfel de recunoașteri în viitor.

După cum era de așteptat cele mai multe dintre întreprinderi au atestat de întreprindere socială, de remarcat însă că doar aproximativ 34,8% dintre întreprinderile respondente au optat pentru atestare. Sunt atestate cu precădere societățile comerciale, acestea având nevoie de o recunoaștere a misiunii sociale care nu le este dată strict de forma juridică.

Multe dintre întreprinderile de economie socială operează în practică fără atestat, recunoașterea oficială a autorităților prin atestat neoferindu-le în practică nici un beneficiu, cu excepția accesului la fondurile europene și numai în cazurile întreprinderilor nou înființate.

Figura 23. PONDEREA ÎNTREPRINDERILOR CARE DEȚIN O LICENȚĂ, ACREDITARE SAU AUTORIZARE

Întreprinderea are în prezent licență /acreditare /autorizare

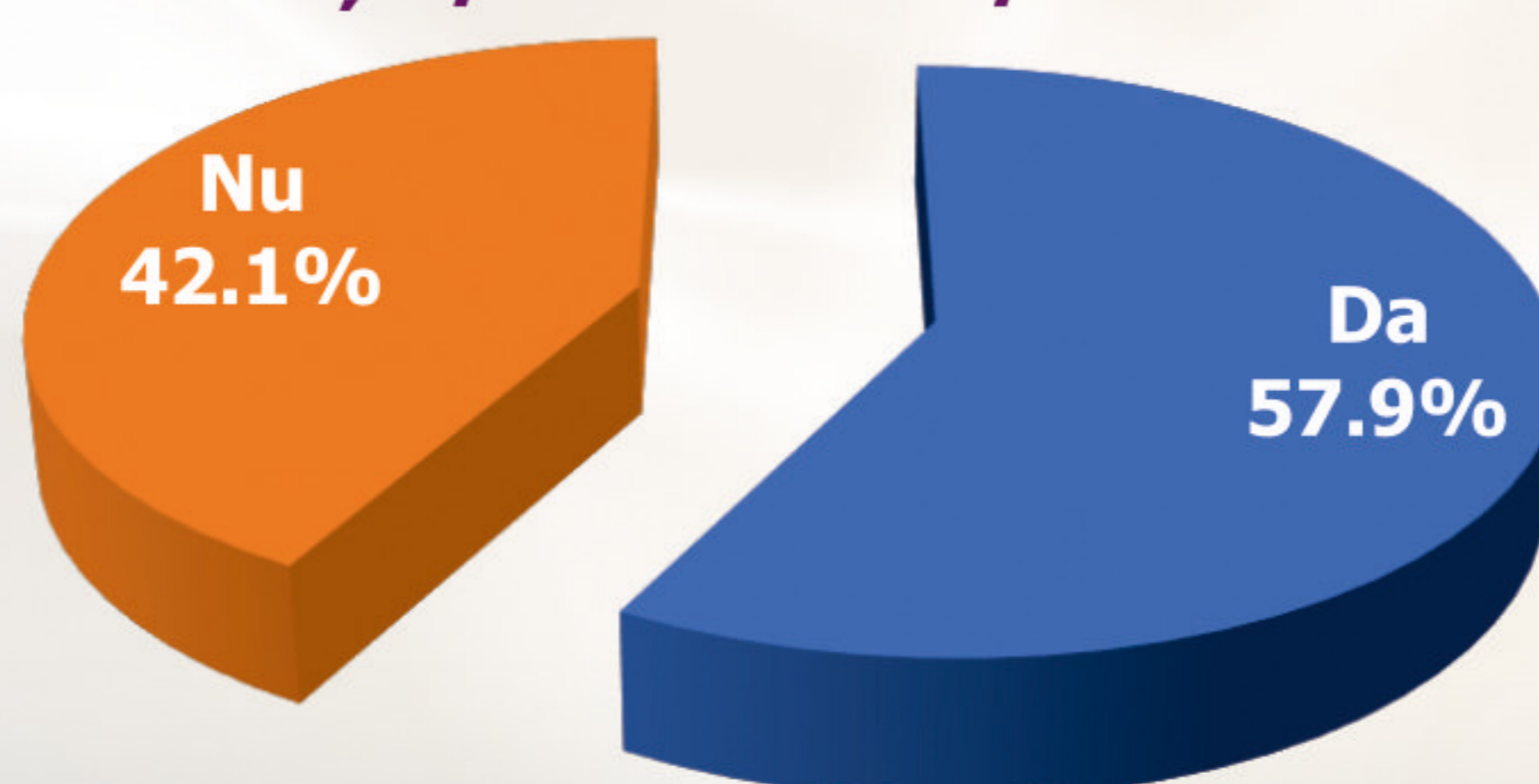
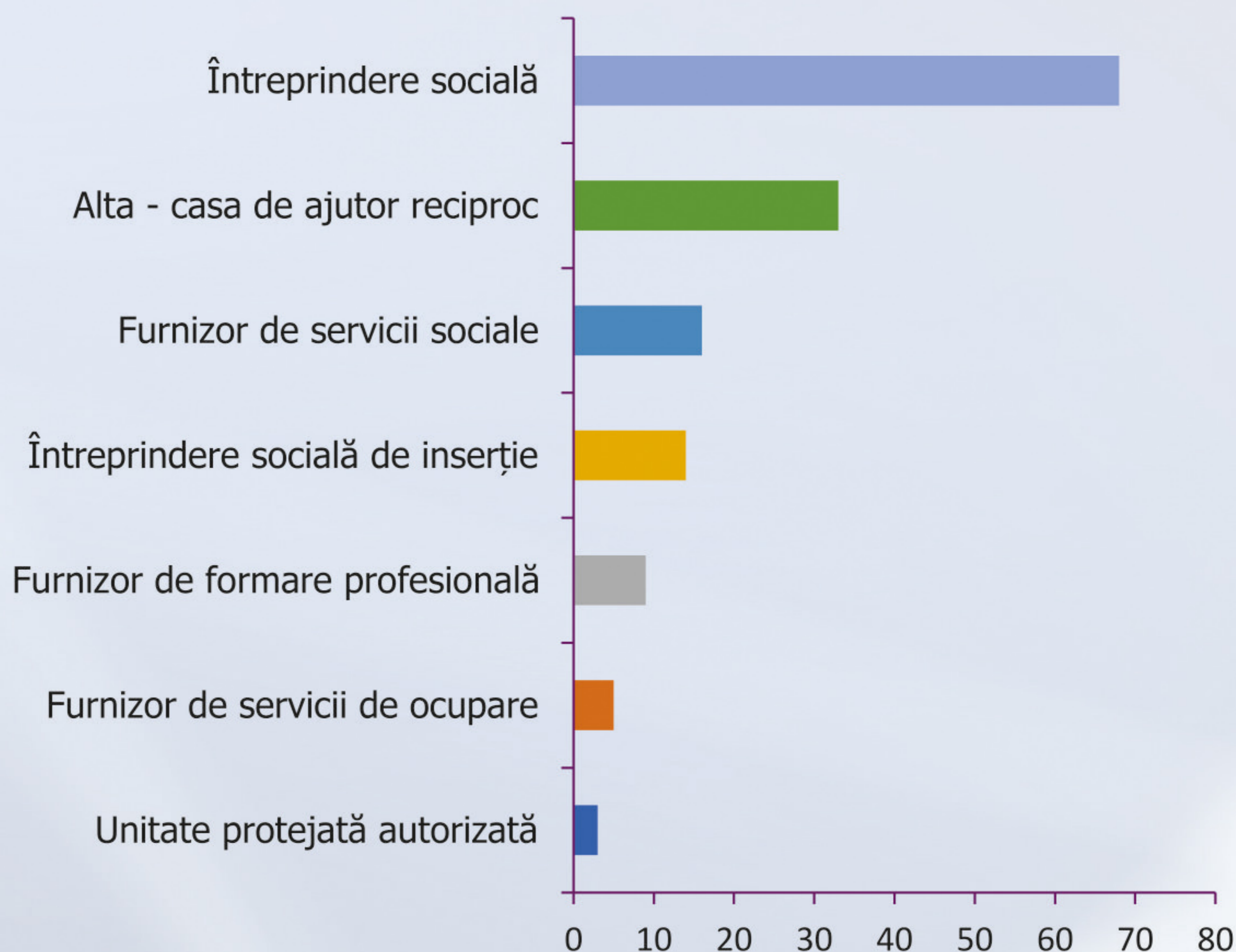

Figura 24. NUMĂR ÎNTREPRINDERI PE TIPURI licențe, acreditări, autorizări

Număr de întreprinderi pe tipuri de licențe, acreditări, autorizări

Între 4 și 10% respondente nu sunt la curent că autoritățile le-ar putea sprijini în activitatea lor pentru realizarea obiectivelor lor comune.

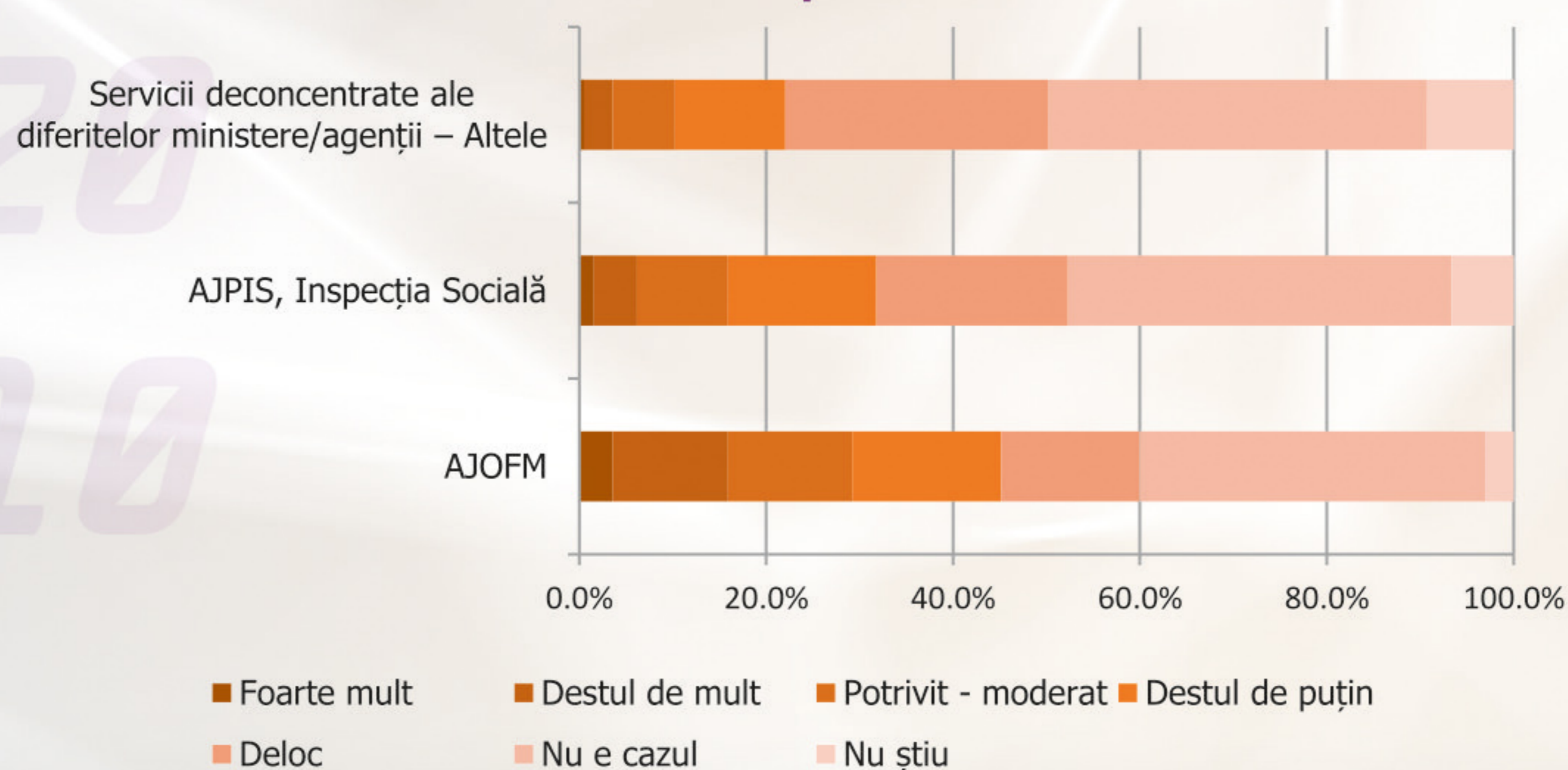
O mare parte dintre întreprinderile de economie socială respondente încă nu înțeleg importanța parteneriatului și colaborării cu autoritățile publice sau poate înțeleg în sens strict importanța autonomiei lor față de acestea. Peste 40% dintre întreprinderile de economie socială respondente, în cazul autorităților *centrale – servicii deconcentrate ale autorităților naționale din domeniul muncii și protecției sociale, al ocupării forței de muncă*, consideră că *nu e cazul* ca acestea să le sprijine, 41% în cazul consiliilor județene, 43,6% în cazul serviciilor sociale locale și județene SPAS și DGASPC și 31% în cazul consiliilor locale.

După cum se poate vedea din figura 23, peste 30% dintre întreprinderi apreciază că serviciile deconcentrate ale principalelor autorități în domeniu - Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Agenția Națională de Ocupare a Forțelor de Muncă, le ajută *într-o mică măsură sau deloc în activitatea lor, în condițiile în care peste 40% dintre întreprinderile chestionate consideră chiar că nu a fost cazul ca aceste autorități să le ofere vreun sprijin.*

- Peste 30% dintre întreprinderi, respectiv peste 50% dintre cele care consideră că autoritățile ar trebui să acorde sprijin - apreciază că aceste autorități le ajută *destul de puțin sau deloc* în cazul autorităților *centrale* – servicii deconcentrate ale autorităților naționale din domeniul muncii și protecției sociale, al ocupării forței de muncă;
- Întreprinderile apreciază că autoritățile publice centrale – serviciile deconcentrate ale acestora le ajută *într-o măsură considerabilă* (Foarte mult, Destul de mult, respectiv Potrivit – moderat) în proporție de 29.2% în cazul AJOFM, 15.9% în cazul AJPIS și pentru servicii deconcentrate ale altor autorități 10.3%.
- Întreprinderile de economie socială primesc mai puțin sprijin de la autoritățile publice locale 23,6% și județene 9,7%, servicii sociale județene și locale 14,4% decât de la serviciile județene de ocupare.

Figura 25. Sprijin pentru întreprinderile de economie socială autorități publice centrale - servicii deconcentrate evaluarea întreprinderilor

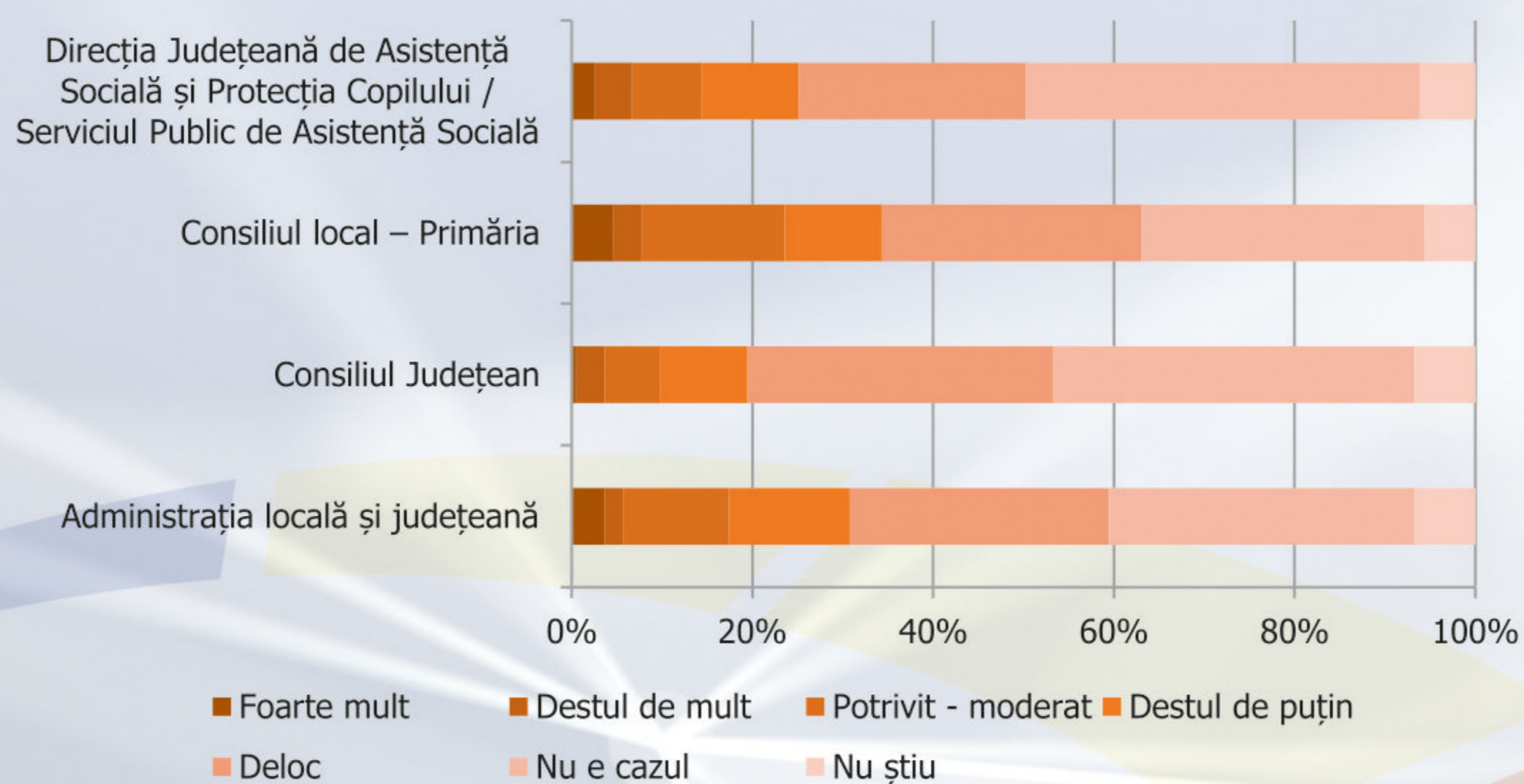
**SPRIJIN PENTRU ÎNTEPRINDERILE DE ECONOMIE SOCIALĂ
AUTORITĂȚI PUBLICE CENTRALE - SERVICII DECONCENTRATE
Evaluarea întreprinderilor**

Autoritățile publice locale și centrale nu oferă sprijin întreprinderilor de economie socială decât într-o mică măsură – fie necunoscând la rândul lor modalitățile concrete în care le-ar putea acorda sprijin, fie considerând că finanțarea europeană este suficientă ca și sprijin public în cazul celor care beneficiază de acesta.

Figura 26. Sprijin pentru întreprinderile de economie socială autorități și servicii sociale publice - Evaluarea întreprinderilor

SPRIJIN PENTRU ÎNTREPRINDERILE DE ECONOMIE SOCIALĂ
AUTORITĂȚI ȘI SERVICII SOCIALE PUBLICE Evaluarea întreprinderilor

2.2.5 Probleme cu care se confruntă întreprinderile în a accesa măsuri de sprijin și propunerile acestora pentru politicile publice în domeniu

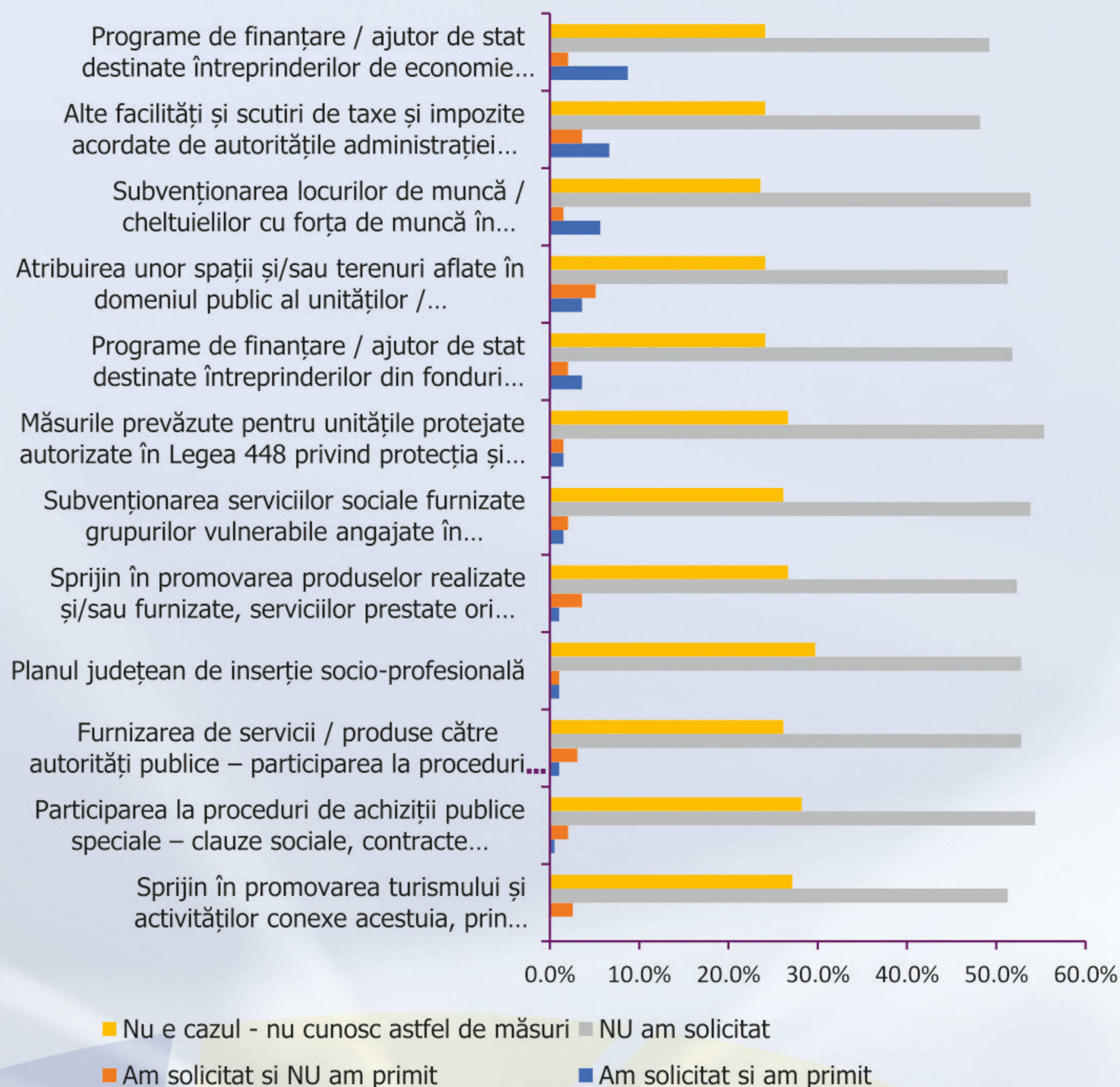
Întreprinderile de economie socială respondente la Barometru, în cea mai mare parte, **nu au beneficiat de măsurile de sprijin prevăzute de Legea economiei sociale.**

Mai puțin de 1 din 10 întreprinderi au beneficiat de vreo măsură de sprijin din cele prevăzute de lege.

- 8.7% din întreprinderile chestionate au beneficiat de Programe de finanțare / ajutor de stat destinate întreprinderilor de economie socială
- 6.7% au beneficiat de alte facilități și scutiri de taxe și impozite acordate de autoritățile administrației publice locale, în condițiile legii.
- 5.6% au beneficiat de subvenționarea locurilor de muncă / cheltuielilor cu forța de muncă în întreprindere prin Legea 76/2002.
- 3.6% au beneficiat de programe de finanțare / ajutor de stat destinate întreprinderilor din fonduri naționale.
- 3.6% au beneficiat de atribuirea unor spații și/sau terenuri aflate în domeniul public al unităților / subdiviziunilor administrativ-teritoriale.
- 1.5% au beneficiat de subvenționarea serviciilor sociale furnizate grupurilor vulnerabile angajate în întreprindere.
- 1.5% au beneficiat de măsurile prevăzute pentru unitățile protejate autorizate în Legea 448 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități.
- 1.0% au beneficiat de furnizarea de servicii / produse către autorități publice – participarea la proceduri de achiziții publice.
- 1.0% au beneficiat de Planul județean de inserție socio-profesională.
- 1.0% au beneficiat de sprijin în promovarea produselor realizate și/sau furnizate, serviciilor prestate ori lucrărilor executate în comunitate, precum și în identificarea unor piețe de desfacere a acestora.
- 0.5% au beneficiat de Participarea la proceduri de achiziții publice speciale – clauze sociale, contracte rezervate – întreprinderi sociale, întreprinderi sociale de inserție, unități protejate.
- Nici o întreprindere nu a beneficiat de ceea ce prevede legea economiei sociale ca Sprijin în promovarea turismului și activităților conexe acestuia, prin valorificarea patrimoniului istoric și cultural local.

Figura 27. Accesul întreprinderilor de economie socială la măsurile de sprijin prevăzute de Legea economiei sociale

Accesul întreprinderilor de economie socială la măsurile de sprijin prevăzute de Legea economiei sociale

Aproape

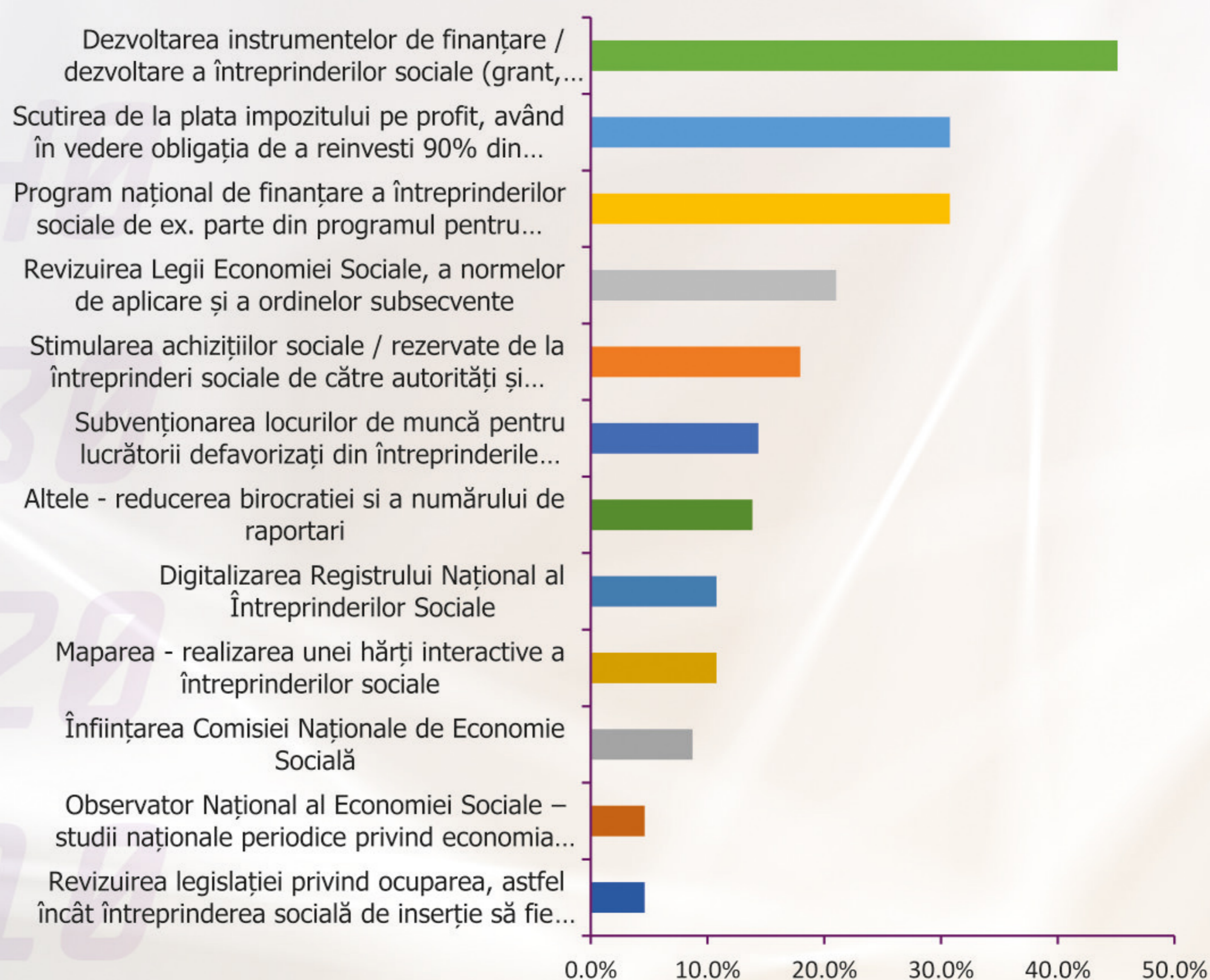
30% dintre întreprinderi nu au auzit de nici una dintre măsurile prevăzute de lege, iar peste 50% nu au solicitat astfel de măsuri pentru că cea mai mare dintre ele nu sunt operaționalizate, puse în practică de autoritățile competente, astfel încât întreprinderile nu pot aplica sau înainta propuneri concrete.

Mai puțin de una din 19 întreprinderi a beneficiat de sprijinul statului prevăzut pentru întreprinderi, respectiv pentru angajarea unor lucrători vulnerabili.

Este necesară o reformă profundă a măsurilor de sprijin destinate întreprinderilor de economie socială astfel încât acestea să fie operaționalizate și să permită ca un număr mai mare de întreprinderi să poată beneficia.

Autoritățile competente – Ministerul Muncii și Protecției Sociale, și, pentru implementarea eficientă a unor măsuri cum ar fi subvenționarea locurilor de muncă pentru lucrătorii defavorizați, colaborarea între autorități, angajatori și întreprinderi sociale de inserție în cadrul planului de inserție, cu precădere ANOFM.

Direcții de acțiune politici publice prioritare pentru perioada 2021-2023 ca răspuns la nevoile întreprinderii

3. ECOSISTEMUL ȘI POLITICILE PUBLICE PENTRU ECONOMIA SOCIALĂ ȘI ÎNTREPRINDERILE SOCIALE – PROVOCĂRI ȘI SOLUȚII

3.1 Evaluarea cadrului de politici publice pentru economia socială din România

Pentru dezvoltarea economiei sociale pot fi utilizate diverse instrumente și măsuri de politică publică.

- Un cadru general favorabil dezvoltării organizațiilor economiei sociale (cooperative, asociații și fundații, case de ajutor reciproc, întreprinderi sociale) în actele normative care reglementează înființarea și funcționarea fiecăreia dintre aceste forme juridice și, eventual, un cadru legal definit al economiei sociale ca sector (acesta din urmă nu este absolut necesar după cum o dovedește situația din multe țări europene), sau un cadru legal care definește un tip special de întreprinderi, cele sociale – cu caracteristici specifice, eventual chiar noi forme juridice – ex. Cooperativele sociale în Italia.

Figura 28. CADRU FAVORABIL DEZVOLTĂRII ÎNTREPRINDERILOR DE ECONOMIE SOCIALĂ

Sursa: ADV România / OECD

-
 Măsuri care favorizează integrarea optimă a întreprinderilor de economie socială în sistemul economic și de bunăstare cum ar fi în *cadrul normativ care reglementează activitatea întreprinderilor* în general (de ex. Legea cadru privind întreprinderile mici și mijlocii, fiscalitate, piețe și achiziții publice, ajutor de stat, programele guvernamentale destinate întreprinderilor mici și mijlocii etc).

-
 Măsurile speciale dedicate economiei sociale sau unor tipuri de întreprinderi sociale (întreprinderi de inserție, cooperative sociale, etc.) sau domeniilor de activitate în care se regăsesc acestea cu precădere întreprinderi de economie socială ca *serviciile sociale* (procedurile de externalizare / sub-contractarea serviciilor sociale și de interes general) și *de ocupare* - inserția în muncă a persoanelor cu dizabilități sau, mai general a grupurilor defavorizate. Unele dintre acestea reglementează și rolul acestor întreprinderi în domeniile de politică publică respectivă ca furnizori de servicii, respectiv ca angajatori sau actori de reinserție pe piața muncii a unor categorii defavorizate.

OECD - Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică - a dezvoltat un instrument de evaluare a cadrului național de existență și operare a economiei sociale cu scopul elaborării de politici publice mai bune pentru acest sector.

1. Cultura antreprenoriatului social
2. Cadrul instituțional
3. Cadre juridice și de reglementare
4. Accesul la finanțare
5. Accesul la piețe
6. Competențe și dezvoltarea afacerilor
7. Măsurarea, administrarea și raportarea impactului

Oferim în Tabelul evaluarea pentru primele două dimensiuni ale matricii

Tabel 16. Evaluarea cadrului național de existență și operare a economiei sociale cu scopul elaborării de politici publice mai bune pentru acest sector folosind instrumentul OECD – Primele două dimensiuni 1. Cultura antreprenoriatului social și 2. Cadrul instituțional măsurile de sprijin prevăzute de Legea economiei sociale

Definirea criteriului și modalitatea de evaluare cf OECD	Evaluarea situației în România
<p>Cultura antreprenoriatului social se referă la</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tradițiile și activitățile locale, inclusiv cele ale societății civile și ale organizațiilor de economie socială existente. ● eforturile de conștientizare cu privire la antreprenoriatul social și dacă se acordă sprijin inițiativelor conduse de cetățeni și organizațiilor de economie socială. ● furnizorii de educație promovează antreprenoriatul social în învățarea formală și non-formală și dacă universitățile desfășoară activități de cercetare în domeniu. ● datele statistice privind întreprinderile sociale sunt colectate și analizate în mod regulat. 	<p>DESTUL DE REDUSĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Organizațiile societății civile (ONG-urile) abordează în măsură mică activitățile economice ca surse de venit – numai 12% derulând astfel de activități. ● ONG se implică puțin în dezbaterile privind economia socială și susțin în mică măsură dezvoltarea antreprenoriatului social. ● Dintre organizațiile de economie socială existente tradiționale - cooperativele și cooperativele de credit sunt puțin interesate de dezvoltarea antreprenoriatului social – singurele oarecum interesate sunt CAR, și într-o măsură mai mică CARP și cooperativele agricole. ● Activitățile de conștientizare sunt puține – luna economiei sociale prevăzută de lege nu este organizată de autoritățile din domeniu, doar de câțiva actori – centre de resurse din sector. Câteva inițiative de introducere a economiei sociale în programa școlară – în învățământul profesional CRIES Timișoara, studii de antreprenoriat social, economie socială, cooperative pilot în învățământul superior la Universitatea București Facultatea de Sociologie, ASE și USAMV, Universitatea Timișoara și Universitatea Babeș Bolyai la nivel de master. ● Câțiva cercetători ai economiei sociale se regăsesc în jurul Laboratorului de Solidaritate afiliat la CIRIEC și centrelor universitare afiliate la EMES Universitatea București Facultatea de Sociologie și Universitatea Timișoara. ● Institutul Național de Statistică nu publică date din oficiu privind entitățile de economie socială. A realizat un studiu în cooperare cu IES / FDSC în anul 2014 – inițiativa nu a fost continuată. ● Registrul Comerțului nu publică date privind cooperativele, societățile comerciale cu prevederi cf. Legii 219/2015 în statut și cele deținute / controlate de entități ale economiei sociale – ONG, etc

Definirea criteriului și modalitatea de evaluare cf OECD

Se au în vedere

- sprijinul instituțional pentru dezvoltarea întreprinderilor sociale, inclusiv dacă există vreun organism al statului responsabil cu politicile și administrarea domeniului
- coordonarea adecvată între agențiile guvernamentale și diferitele niveluri ale administrației publice centrale și locale
- existența unei strategii bine planificate de sprijinire a antreprenoriatului social, elaborată în consultare cu părțile interesate relevante.

Evaluarea situației în România

- Responsabilitatea principală în elaborarea politicilor este a Ministerului Muncii și Protecției Sociale pentru domeniul economiei sociale și cele conexe ocupare – inclusiv a grupurilor defavorizate și servicii sociale, a Ministerului Justiției pentru sectorul neguvernamental și înregistrarea societăților comerciale și cooperatiste prin Oficiul Național Registrul Comerțului și registrul ONG, la Ministerul Economiei pentru cooperative și politica în domeniul întreprinderilor în general, Ministerul Fondurilor Europene Autoritățile de Management pentru fondurile europene – Fondul Social European, Ministerul Agriculturii pentru FEADR, Ministerul Administrației și Dezvoltării Regionale pentru FEDR. Administrarea domeniului prin recunoașterea întreprinderilor sociale și a celor de inserție – atestate și implicarea acestora la nivel local prin planurile de inserție județene aparține Agenției Naționale de Ocupare a Forțelor de Muncă și a agențiilor sale județene.
- Există o slabă coordonare între instituțiile responsabile cu elaborarea politicilor la nivel central și între acestea și serviciile deconcentrate și autoritățile publice locale.
- Există de asemenea o slabă consultare a actorilor din domeniu – neexistând nici un mecanism permanent de consultare. Comisia Națională a Economiei Sociale care, conform legii din 2015, poate juca un rol important în coordonarea politicilor și în consultarea părților interesate din sector nu a fost niciodată constituită.
- Autoritățile publice locale, serviciile sociale și agențiile județene de ocupare nu sunt – decât cu rare excepții - interesate de dezvoltarea economiei sociale.

3.2 Integrarea întreprinderilor sociale în programele de sprijin destinate întreprinderilor.

Politica publică pentru sectorul economiei sociale din România este tributară domeniului de reglementare al ministerului inițiator și anume Ministerul Muncii și Protecției Sociale, întreprinderile de economie socială nefiind de cele mai multe ori avute în vedere la elaborarea politicilor pentru întreprinderi, domeniu de reglementare al Ministerului Economiei. Dintre entitățile economiei sociale, numai cooperativele sunt integrate în politicile privind întreprinderile, mai precis întreprinderile mici și mijlocii. De altfel, în cadrul Ministerului Economiei a funcționat cu întreruperi o Agenție pentru IMM care uneori s-a numit Agenția pentru IMM și cooperatie.

Legea națională cadru pentru întreprinderi Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii are o **definiție limitativă a întreprinderii** restrângându-le la *forme de organizare a unei activități economice, autonomă patrimonial în scopul obținerii de profit* și la următoarele *forme legale: societăți comerciale, societăți cooperative, persoane fizice care desfășoară activități economice în mod independent și asociații familiale*, aspecte care contravin definiției dată de Comisie IMM-urilor se regăsește în Recomandarea 2003/361/CE. Un proiect de lege de modificare a articolului 2 din lege pentru a include toate formele juridice a fost respins în Parlament în anul 2015.

Reglementări – recomandări – practica europeană	Legislația națională România
<p><i>Recomandarea nr. 361/2003 privind definirea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii</i></p> <p>... În conformitate cu articolele 48, 81 și 82 din tratat, astfel cum sunt acestea interpretate de Curtea de Justiție a Comunităților Europene, este necesar să se considere întreprindere orice entitate, indiferent de forma juridică, care desfășoară o activitate economică, inclusiv, în special, entitățile care desfășoară o activitate artizanală și alte activități cu titlu individual sau familial, societățile de persoane sau asociațiile care desfășoară în mod obișnuit o activitate economică.</p>	<p><i>Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii Art. 2</i></p> <p>Prin întreprindere se înțelege orice formă de organizare a unei activități economice, autonomă patrimonial și autorizată potrivit legilor în vigoare să facă acte și fapte de comerț, în scopul obținerii de profit, în condiții de concurență, respectiv: societăți comerciale, societăți cooperative, persoane fizice care desfășoară activități economice în mod independent și asociații familiale autorizate potrivit dispozițiilor legale în vigoare.</p> <p><i>(la 09-05-2014, Art. 2 a fost modificat de pct. 1 al art. I din LEGEA nr. 62 din 30 aprilie 2014, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 328 din 6 mai 2014.)</i></p> <p><i>(2) Prevederile prezentei legi sunt aplicabile și asociațiilor și fundațiilor, cooperativelor agricole și societăților agricole care desfășoară activități economice.</i></p>

- Accesul întreprinderilor sociale la programele de finanțare publică destinate IMM este mai scăzut decât al altor întreprinderi cum ar fi cooperativele.

O prevedere a Legii cadru 219 are în vedere *inclusiunea întreprinderilor sociale într-un program special în cadrul programelor de finanțare IMM*, dar nu a fost niciodată pusă în practică.

Legea cadru a economiei sociale 219/2015	Legea cadru pentru întreprinderi mici si mijlocii nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii
<p>Art. 21. -</p> <p>(3) <i>Întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție pot</i> beneficia anual de programul pentru stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor din sfera economiei sociale în conformitate cu prevederile art. 251 lit. d) din <i>Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii</i>, cu modificările și completările ulterioare, referitoare la <i>Programele naționale destinate finanțării întreprinderilor mici și mijlocii</i> care se derulează de către autoritatea publică centrală cu atribuții în domeniul întreprinderilor mici și mijlocii.</p>	<p>Art. 25. -</p> <p>(1) Guvernul <i>aprobă anual programe</i> de încurajare și de stimulare a înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pe baza programelor elaborate de Agenția Națională pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Cooperatie, cu consultarea organizațiilor de reprezentare a intereselor întreprinderilor mici și mijlocii.</p> <hr/> <p>Art. 25 – 1</p> <p><i>Programele naționale destinate finanțării întreprinderilor mici și mijlocii</i>, care se derulează de către autoritatea publică centrală cu atribuții în domeniul întreprinderilor mici și mijlocii până la 31 decembrie 2027, conform procedurilor de implementare aprobate în fiecare an prin ordin al conducătorului acesteia, publicat în Monitorul Oficial al României, sunt:</p> <p>d) programul pentru stimularea înființării și dezvoltării <i>microîntreprinderilor din sfera economiei sociale</i>.</p>

Această prevedere se dovedește în practică mult mai slabă decât cea din *Legea cadru a cooperăției 1/2005* care spune *Societățile cooperative beneficiază de toate măsurile promovate de statul român pentru societățile comerciale (art. 108)*.

← **Întreprinderile** sociale care funcționează ca activitate economică în cadrul unui ONG au fost excluse din programul de sprijin al Guvernului dedicat IMM-urilor, adoptat prin *Ordonanța de urgență privind unele măsuri pentru acordarea de sprijin financiar din fonduri externe nerambursabile, aferente Programului Operațional Competitivitate 2014 – 2020, în contextul crizei COVID-19, precum și alte măsuri în domeniul fondurilor europene*. Această categorie de întreprinderi, care oferă locuri de muncă persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate nu beneficiază în egală măsură cu alte entități de aceleași măsuri de sprijin.

Întreprinderile sociale, din care un număr semnificativ funcționează ca activitate economică în cadrul unui ONG, au fost afectate de criza COVID în aceeași măsură cu toate celelalte entități care desfășoară activități economice: lipsa consumatorilor care a condus la scăderea cifrei de afaceri, personal angajat trimis în șomaj tehnic, costuri suplimentare pentru asigurarea echipamentelor și a materialelor de protecție sau chiar interzicerea activității pe perioada stării de urgență.

↳ **Întreprinderile** sociale desfășoară o gamă mare de activități (restaurante, cafenele, brutării, mici magazine, producție de obiecte decorative, producție de textile, prelucrarea lemnului, producție de cosmetice, fabricare de produse manufacturiere, colectare, reciclare și reutilizare deșeuri, reparare echipamente electronice și optice, fabricarea calculatoarelor și echipamentelor periferice, curățătorii, arhivare documente, turism, servicii de mediere și plasare pe piața muncii, activități culturale și educative, activități de asistență socială etc.). Fiecare dintre ele a fost afectată de criza COVID-19 și au traversat momente de dificultate. În plus, întreprinderile sociale oferă locuri de muncă persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate și au o responsabilitate sporită pentru angajații lor.

ONG-urile cu activitate economică ar trebui să aibă acces la măsurile de sprijin pentru întreprinderi având în vedere Legea 346/14.07.2004 art. 2. Al 2), care le-a inclus în categoria IMM-urilor. O prevedere în acest sens ar trebui inclusă în Legea economiei sociale, similară cu cea din Legea cooperăției – vezi mai sus.

3.3 Accesul la finanțare

Potențialul de creștere și de diseminare a modelului întreprinderilor sociale continuă să fie subexploatat în România, acestea confruntându-se cu diverse obstacole. Pe lângă faptul că se confruntă cu aceleași provocări ca și orice IMM, întreprinderile sociale întâmpină dificultăți care le sunt proprii mai ales în ce privește accesul la finanțare

Nevoile și circumstanțele financiare diferă de la un tip de întreprindere la altul. În multe state europene întreprinderile sociale care lucrează pentru integrarea socială și profesională a persoanelor cu handicap sau dezavantajate (WISE) primesc finanțare publică, dar sunt de asemenea active în piața liberă de bunuri și servicii, și adesea utilizează o combinație de surse de finanțare.

Nevoile financiare variază, de asemenea, în funcție de nivelul de dezvoltare al întreprinderilor (sprijin conceptual, dezvoltarea de proiecte pilot sau prototipuri, dezvoltare la scară largă). Este necesar să se promoveze trecerea de la o **abordare bazată pe proiecte** la strategii pe termen lung pentru a asigura continuitatea și sustenabilitatea financiară a serviciilor într-un context în care finanțarea publică este în scădere.

Întreprinderile respondente la Barometru folosesc în general mai multe surse de finanțare, diversitatea acestora fiind destul de mare așa după cum se poate observa în fig. 28. Singurele întreprinderi care au menționat surse de finanțare unice sunt cele care au apelat la Grant - Fonduri europene – POSDRU/POCU, 14 întreprinderi fiind în această situație. Alte 7 întreprinderi au combinat finanțarea POSDRU – POCU cu sursele proprii.

Cât privește **accesul la fondurile publice**, acesta este încă, deseori, obstrucționat de criterii de eligibilitate care privesc forma juridică, dispozitive prea rigide sau prea birocratice. Constrângeri similare le pot bara accesul pentru accesarea fondurilor structurale destinate întreprinderilor prin criteriile de eligibilitate – privind solicitanții eligibili, acestea fiind de exemplu limitate la forma juridică de societate comercială și cooperativă, excluzând formele juridice fără scop patrimonial.

↳ **Întreprinderile** sociale din România care sunt în general mici și ancorate, a priori, doar în comunitățile locale, sunt afectate și de constrângeri care le restrâng accesul de exemplu la **finanțare privată sau bancară**, de care au nevoie în funcție de nivelul lor dezvoltare (start-up, dezvoltarea de proiecte-pilot sau prototipuri, scalarea și creșterea). Constrângerile legate de redistribuirea profiturilor sau de ocuparea lucrătorilor vulnerabili dau, deseori, investitorilor potențiali sentimentul că acestea constituie întreprinderi mai riscante și mai puțin rentabile decât altele.

Acest fenomen este agravat de cunoașterea redusă de care beneficiază aceste întreprinderi. În sistemul **educativ** național economia și antreprenoriatul social sunt inexistente.

După cum arată OCDE, există în general o incompatibilitate între **instrumentele clasice de finanțare** a întreprinderilor, care nu corespund realității Întreprinderilor sociale (IS) și cerințele acestora, care indică necesitatea unei adaptări culturale a cadrului financiar, juridic și politic și conceperea unor instrumente adecvate⁵.

O problemă-cheie este aceea că modelele de afaceri specifice întreprinderilor sociale, sunt insuficient cunoscute și înțelese. Nerecunoașterea deplină a particularităților acestor modele (cum ar fi distribuția limitată sau nedistribuția profitului, concentrarea pe utilizator/consumator sau pe nevoi, un proces decizional participativ, guvernanta democratică sau proprietatea comună), îngreunează accesul întreprinderilor sociale la finanțarea tradițională și la instrumentele prin care se sprijină IMM-urile în general. Într-o măsură mai mare decât alte modele de afaceri, întreprinderile sociale se confruntă cu problema că logica pieței financiare nu este concepută să sprijine dezvoltarea acestui sector. Piețele financiare nu surprind și nu recompensează valoarea adăugată socială a întreprinderilor sociale, și nici misiunea acestora de interes general. În prezent, întreprinderile sociale sunt adesea remunerate numai pentru costul serviciului pe care îl oferă, nu pentru valoarea socială pe care o creează.

⁵ Necesarul de finanțare și acces la servicii financiare și asistență tehnică al întreprinderilor sociale din România. Maria Doiciu, Ancuța Vameșu, Elena Sabina Ganci, Irina - Sinziana Opincaru – Eurom IES (FDSC), Aprilie 2016.

Strângerea de fonduri și finanțarea participativă

Există un interes în creștere al persoanelor fizice de a investi în inițiative de economie socială, în special la nivel de comunitate. Astfel de investiții pot fi facilitate de platformele de finanțare participativă – există câteva astfel de inițiative în România (<https://www.consolid8.ro/>), dar insuficient dezvoltate pe partea de investiții sociale efective și nu doar donații. Alte mijloace pot fi emiterea de obligațiuni (community bonds – obligațiuni comunitare – vezi modelul din Marea Britanie) sau obligațiuni cooperatiste – prevăzute și în legislația cooperatistă românească dar nefolosite în prezent.

Fonduri de investiții sociale

Comisia Europeană constată că din ce în ce mai mulți investitori, sunt interesați de atingerea unor obiective sociale și nu se mai limitează la urmărirea profitului financiar, astfel în multe țări din lume și din Uniunea Europeană a luat naștere o piață a investițiilor sociale, constituită, în parte, din fonduri de investiții care vizează întreprinderile sociale. În acest sens la nivelul UE s-a adoptat în 2013 un Regulament privind **fondurile europene de antreprenoriat social** nr. 346/20135 care definește cu exactitate organismele de plasament colectiv care se pot califica drept fondurile de antreprenoriat social – fonduri care intenționează să investească cel puțin 70% din totalul aporturilor lor de capital și din capitalul lor angajat nevărsat în astfel de întreprinderi.

Instrumente de finanțare privată a economiei sociale Franța

În Franța investițiile sociale se regăsesc sub denumirea de finanțare solidară, acesta fiind un sector economic foarte important. Finanțarea solidară se deosebește de microcredit prin aceea că beneficiarii sunt colectivi – întreprinderi sociale și prin scop – creșterea capitalului social al beneficiarilor și nu rezolvarea unui eșec al pieței de servicii financiar-bancare. Organizațiile implicate în finanțarea solidară colectează fonduri de la persoane fizice sau juridice care doresc ca economiile lor să fie investite în întreprinderi cu caracter social/solidar, fiind de acord să obțină beneficii mai mici decât cele generate de alte produse de economisire convenționale, atâta timp cât economiile lor sunt utile pentru societate. În 2014, totalul economiilor de solidaritate s-au ridicat la aproape 6,7 miliarde de euro, o creștere de aproximativ 14% față de anul precedent. Dezvoltarea investițiilor cu caracter social au fost facilitate și de unele măsuri de politică publică – toate investițiile de tipul celor menționate beneficiază de reduceri – deduceri fiscale. De exemplu, în Franța, fondurile private de pensii pot alege să fie declarate solidare dacă investesc între 5 și 10% din activele deținute în întreprinderi sociale de inserție prin sistemul épargne salariale solidaire. 160 milioane de Euro s-au strâns astfel într-un singur an⁶.

Până în prezent nu este activ în România nici un fond privat de investiții sociale.

Credite – instituții financiare și financiar-bancare dedicate întreprinderilor sociale – bănci cooperatiste, bănci etice sau sociale, bănci mutualiste ale întreprinderilor sociale.

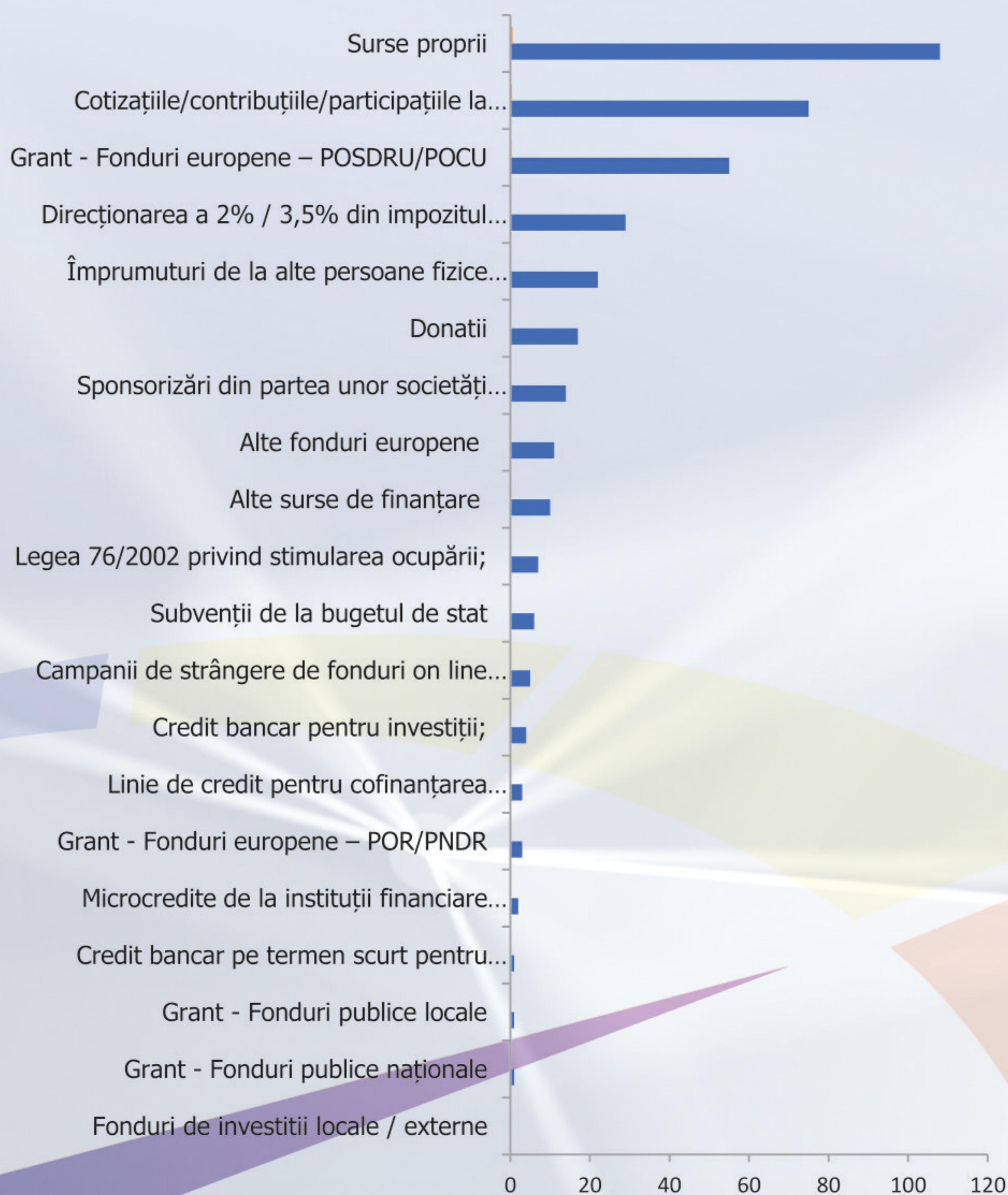
Instituțiile financiare specializate, băncile sociale, etice și cooperative oferă instrumente special concepute pentru întreprinderi sociale. Sistemele cooperatiste au avut în mod tradițional și prin legile cadru ale cooperăției sisteme proprii de întrajutorare între cooperative, cooperative de gradul II sau fonduri cooperatiste de dezvoltare. De exemplu, fondul italian de dezvoltare pentru cooperative a fost creat special pentru a promova și dezvolta cooperativele. Aceste fonduri sunt constituite folosind cele 3 procente percepute din profiturile anuale înregistrate de cooperative înainte de impozitare. Alte exemple sunt fondul de dezvoltare CoopEst și CGM Finance Consortium, care sunt sisteme financiare.

⁶ Necesarul de finanțare și acces la servicii financiare și asistență tehnică al întreprinderilor sociale din România. Maria Doiciu, Ancuța Vameșu, Elena Sabina Ganci, Irina - Sinziana Opincaru – Eurom IES (FDSC), Aprilie 2016.

Începând cu anul 2021, Fundația "Alături de Voi" România în parteneriat cu Patria Credit IFN și FEBEA – Federația Băncilor Etice și Alternative din Uniunea Europeană, au demarat un proiect european, prin care va fi creat produsul AFIN, primul IFN din România, dedicat creditării întreprinderilor sociale și a ONG-urilor cu impact social sau de mediu. Acesta va fi operațional din anul 2022.

Figura 29. Surse de finanțare utilizate pentru înființarea și/sau dezvoltarea activității întreprinderii în ultimii 3 ani.

Surse de finanțare utilizate pentru înființarea și/sau dezvoltarea activității întreprinderii în ultimii 3 ani

3.4 Accesul la piețe - achizițiile sociale și achizițiile publice sociale

Achizițiile publice sociale și contracte rezervate – cadrul european și național

Întreprinderile sociale răspund unei cereri de bunuri și servicii atât dinspre consumatori, alte entități private – alte firme, întreprinderi cât și entități publice. Analize realizate în alte țări europene confirmă faptul că cererea privată de bunuri și servicii de la întreprinderi sociale și întreprinderi sociale de inserție este în creștere. În noile state membre printre care și România, unde multe întreprinderi sociale și întreprinderi sociale de inserție au apărut în multe cazuri sprijinite de finanțare prin programe europene, acestea se confruntă cu provocări legate de trecerea de la granturi la contracte, și mai ales contracte publice așa cum este practica în statele europene vechi.

Cadrul legal european și prin transpunere național al achizițiilor publice oferă oportunități pentru dezvoltarea unei relații economice viabile între autoritățile publice și întreprinderile sociale de inserție și unitățile protejate autorizate printr-un regim juridic al procedurilor de achiziții publice diferit și anume: - **achiziții publice sociale.**

În procedura de achiziții autoritatea contractantă poate identifica clauze sociale atât în cadrul specificațiilor tehnice cât și al criteriilor de atribuire.

De asemenea noile prevederi europene au în vedere inclusiv etichetele sociale. Autoritatea contractantă care intenționează să achiziționeze lucrări, produse sau servicii cu anumite caracteristici (...) sociale (...), poate solicita prin specificațiile tehnice, factorii de evaluare sau prin condițiile de executare a contractului o etichetă specifică drept dovadă că lucrările, serviciile sau produsele corespund cerințelor solicitate. Marca socială care certifică caracterul social și inserția socio-profesională a lucrătorilor defavorizați în întreprinderile sociale de inserție este o astfel de etichetă.

Contracte sau piețe rezervate. Aceste achiziții au fost introduse explicit în art. 56, alin. (1) din Legea 98/2016, respectiv art. 69, alin. (1) din Legea 99/2016 (autoritatea/entitatea contractantă poate rezerva dreptul de participare la procedura de atribuire doar unităților protejate autorizate conform Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și întreprinderilor sociale de inserție prevăzute de Legea nr. 219/2015 privind economia socială).

Mai mult Art. 112 din Legea nr. 98/2016 și art. 125 din Legea nr. 99/2016 prevăd dreptul autorităților contractante:

- de a stabili ca participarea la procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice având ca obiect exclusiv serviciile de sănătate, sociale și culturale să fie rezervată unor operatori economici, cum ar fi persoane juridice fără scop lucrativ, întreprinderi sociale și unități protejate, acreditate ca furnizori de servicii sociale, furnizori publici de servicii sociale.

Din păcate, din datele ANAP și ONAC rezultă că autoritățile contractante din România, nu apelează deocamdată la posibilitățile oferite de lege.

3.5 Întreprinderile sociale de inserție – instrument de politică de ocupare activă a grupurilor vulnerabile.

Încadrarea pe piața muncii este calea cea mai eficace de a le asigura oamenilor independență, siguranță financiară și un sentiment de apartenență. Fondul Social European, finanțează numeroase proiecte pentru a ajuta persoanele aflate în dificultate și cele aparținând grupurilor defavorizate să obțină competențe și locuri de muncă și să se bucure de aceleași oportunități ca alții.

Foștii condamnați, foștii dependenți de droguri, minoritățile etnice precum romii, proaspeții imigranți care încă nu vorbesc bine limba – toate aceste categorii reprezintă exemple de grupuri defavorizate și vulnerabile, supuse riscului excluziunii sociale și al sărăciei care decurge din aceasta.

Figura 30. INTEGRAREA ÎN MUNCĂ A LUCRĂTORILOR DEFAVORIZAȚI PRIN SUBVENȚII PUBLICE.

Integrarea lucrătorilor defavorizați în muncă în multe țări beneficiază de sprijin din partea autorităților – acesta variind după:

- Durata locurilor de muncă subvenționate – dacă sunt locuri de muncă temporare pentru dobândirea de abilități necesare accesului pe piața convențională a muncii sau permanente.
- Durata subvențiilor – temporare sau permanente.

Subvențiile⁷ destinate lucrătorilor defavorizați – regulile europene privind ajutorul de stat.

Șomajul În special șomajul structural, sub-ocuparea, existența unui număr mare de persoane inactive pe piața formală a muncii sunt încă probleme majore în România. Anumite categorii de lucrători au în continuare dificultăți în a intra pe piața forței de muncă. **Ajutoarele de stat sub formă de subvenții salariale** pot oferi stimulente suplimentare întreprinderilor pentru angajarea de **lucrători defavorizați și cu dizabilități**.

Lucrător defavorizat în sensul Regulamentului înseamnă orice persoană care:

- nu a avut un loc de muncă stabil remunerat în ultimele 6 luni; sau
- are vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani; sau
- nu a absolvit o formă de învățământ liceal sau nu deține o calificare profesională (Clasificarea Internațională Standard a Educației 3) sau se află în primii doi ani de la absolvirea unui ciclu de învățământ cu frecvență și nu a avut încă nici un loc de muncă stabil remunerat; sau
- are vârsta de peste 50 de ani; sau
- trăiește singur, având în întreținerea sa una sau mai multe persoane; sau
- lucrează într-un sector sau profesie într-un stat membru în care dezechilibrul repartizării posturilor între bărbați și femei este cel puțin cu 25% mai mare decât media națională a dezechilibrului repartizării posturilor între bărbați și femei în toate sectoarele economice în statul membru respectiv și aparține sexului subreprezentat; sau
- este membru al unei minorități etnice dintr-un stat membru și are nevoie să își dezvolte competențele lingvistice, formarea profesională sau experiența în muncă pentru a-și spori șansele de a obține un loc de muncă stabil.

⁷ Employment in Europe 2010 European Commission.

Conform Regulamentului (UE) Nr. 651/2014 al Comisiei Europene de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 din tratat **ajutoarele pentru lucrătorii defavorizați** și pentru lucrătorii cu dizabilități, descrie condițiile în care schemele de ajutoare pentru aceste categorii de lucrători **sunt compatibile cu piața internă** și **sunt exceptate** de la obligația de notificare.

Tipurile de ajutor de stat sunt incluse în Secțiunea 6 a Regulamentului și au în vedere:

- Ajutoarele pentru recrutarea / încadrarea în muncă de lucrători defavorizați acordate sub formă de **subvenții salariale**

Se au în vedere costurile salariale pe o perioadă de maxim 12 luni de la recrutarea unui lucrător defavorizat, respectiv 24 luni pentru un lucrător extrem de defavorizat. Cu excepția cazului concedierii legale pentru abatere profesională, lucrătorii defavorizați **au dreptul** la menținerea locului de muncă pentru o durată minimă corespunzătoare celei prevăzute de legislația națională aplicabilă sau de orice acorduri colective care reglementează contractele de muncă. Intensitatea ajutorului nu trebuie să depășească 50% din costurile eligibile. Pentru persoanele cu dizabilități intensitatea ajutorului poate ajunge până la 75% din costurile eligibile.

Subvențiile salariale temporare destinate încurajării angajării lucrătorilor defavorizați au câteva efecte pozitive:

- oferă întreprinderilor un stimulent pentru angajarea de **lucrători mai puțin calificați** (reducând costul relativ al acestei forțe de muncă).
- oferă cadrul în care lucrătorii defavorizați pot dobândi **experiență de muncă** și oportunități de **formare** - posibilitatea de a-și crește productivitatea, astfel ocuparea acestora putând deveni sustenabilă după expirarea perioadei de subvenționare.
- au potențialul de a reduce **șomajul structural**, reducând distanța la care se află acești lucrători față de piața muncii convențională.
- ajutoarele pentru compensarea **costurilor suplimentare / aferente asistenței** generate de încadrarea în muncă a lucrătorilor cu dizabilități / lucrătorilor defavorizați

Ajutoarele pentru compensarea costurilor suplimentare generate de încadrarea în muncă a lucrătorilor cu dizabilități / defavorizați pot include:

- costurile de adaptare a spațiilor;
- costurile de angajare de personal exclusiv pentru timpul utilizat în scopul acordării de asistență lucrătorilor și costurile de formare a acestui personal;
- costurile adaptării sau achiziționării echipamentelor și validării programelor informatice pentru utilizarea acestora de către lucrătorii cu dizabilitate, inclusiv a facilităților tehnologice adaptate sau de asistență, care sunt în plus față de cele pe care beneficiarul le-ar fi suportat dacă ar fi angajat lucrători fără dizabilitate;
- costurile direct legate de transportul lucrătorilor cu dizabilitate la locul de muncă și în cadrul activităților legate de muncă;
- costurile salariale pentru orele petrecute de un lucrător cu dizabilitate pentru reabilitare, intensitatea ajutorului putând ajunge până la 50% din costurile eligibile, respectiv 100% pentru persoane cu dizabilități.

Astfel de subvenții pot atenua excluziunea socială atunci când vizează **lucrătorii care se confruntă cu un cumul de dificultăți**, a căror situație ar risca să se deterioreze în lipsa unor măsuri adecvate. Grupurile vizate în mod obișnuit includ:

- șomerii de lungă durată;
- lucrătorii slab calificați;
- lucrătorii tineri.

● Cadrul legal pentru ocuparea lucrătorilor defavorizați în România – comparație cu cadrul și practica europeană

Legea 76/2002 Stimularea angajatorilor pentru încadrarea în muncă a șomerilor.

Art. 85. - (1) Angajatorii care încadrează în muncă pe perioadă nedeterminată

- șomeri în vârstă de peste 45 de ani,
- șomeri care sunt părinți unici susținători ai familiilor monoparentale,
- șomeri de lungă durată sau
- tineri NEET

primesc lunar, pe o perioadă de 12 luni, pentru fiecare persoană angajată din aceste categorii, o sumă în cuantum de 2.250 lei, cu obligația menținerii raporturilor de muncă sau de serviciu cel puțin 18 luni.

(2) De facilitățile prevăzute la alin. (1) beneficiază și angajatorii care, în raport cu numărul de angajați, și-au îndeplinit obligația, potrivit legii, de a încadra în muncă persoane cu handicap, precum și angajatorii care nu au această obligație legală, dacă încadrează în muncă pe durată nedeterminată persoane cu handicap și le mențin raporturile de muncă sau de serviciu cel puțin 18 luni.

Subvențiile

salariale pot avea, de asemenea, efecte negative dacă sunt permanente sau nu sunt bine direcționate. Subvențiile salariale pot denatura decizia de angajare a actorilor economici – ducând la risipă de resurse. Pentru a reduce la minimum abuzul de astfel de programe, este, de asemenea, important să se monitorizeze comportamentul angajatorilor, dar acest lucru poate impune sarcini administrative prohibitive, în special pentru IMM-uri.

Astfel specialiștii consideră că **subvențiile salariale** ar trebui să se concentreze în primul rând asupra celor mai **vulnerabili lucrători** și că acestea ar trebui să fie **temporare**. Atunci când sunt orientate către tineri, subvențiile salariale pot ușura tranziția de la școală la locul de muncă cu efecte secundare pozitive importante pe termen lung. Pentru șomerii în vârstă, aceștia îi pot descuraja să solicite pensionarea anticipată, în timp ce pentru șomerii de lungă durată pot oferi perspective de angajare mai bune.

4. CONCLUZII PRINCIPALE, NOI OPORTUNITĂȚI, PROVOCĂRI ȘI RECOMANDĂRI.

România se confruntă cu probleme majore pe piața muncii. Rata de inactivitate rămâne ridicată, de 31,6 % (2019) din totalul populației. Conform INS, în populația inactivă există 238 mii persoane forță de muncă potențială adițională, disponibilă să înceapă lucrul, dar care nu caută activ un loc de muncă. Unul din trei români este expus riscului de sărăcie. Categoriile cele mai expuse fiind cele sub-ocupate, șomerii, persoanele inactice, lucrătorii atipici, persoanele cu dizabilități. Rata de ocupare a acestor persoane, este de doar 7%, mult sub media UE, iar accesul la serviciile de sprijin limitat. Cadrul juridic nu stimulează în mod eficace capacitatea acestora de inserție socio-profesională. În 2018, ponderea șomajului de lungă durată în rata totală a șomajului a crescut la 44%: - 100.000 de șomeri de lungă durată fiind înregistrați la serviciile publice de ocupare a forței de muncă.

Economia socială se confruntă cu provocări semnificative, lipsa finanțării, impactul acesteia rămânând astfel marginal. În 2019 - 2020, se estima că pe piață, erau active 6.000 de întreprinderi sociale de facto. Doar 133 dintre acestea aveau acreditare oficială, multe întreprinderi sociale fiind asociații sau fundații cu activitate economică. Numărul de cooperative, unități protejate și întreprinderi de inserție socială fiind din păcate redus.

Politicile active, subvențiile pentru ocuparea forței de muncă, au un impact scăzut asupra reducerii inactivității. Serviciile publice de ocupare nu sunt adaptate la nevoi și nu sunt integrate cu serviciile sociale. Reformele necesare continuă să stagneze, în pofida faptului că Fondul Social European, oferă finanțare în acest sens.

Politicile din domeniul economiei sociale nu sunt integrate cu politicile active din domeniul pieței forței de muncă ce vizează grupurile vulnerabile. Actualul cadru de politică publică nu valorifică potențialul întreprinderilor sociale de a inova și de a contribui la obiectivele de mediu.

Noul cadru european și național al achizițiilor publice oferă oportunități pentru dezvoltarea unei relații economice viabile între autoritățile publice și întreprinderile sociale de inserție / unități protejate cu generarea de locuri de muncă prin contracte cu clauze sociale / rezervate. Conform Autorității Naționale pentru Achiziții Publice, autoritățile contractante din România nu apelează deocamdată la posibilitățile oferite de lege.

Este necesar să se dezvolte o **comunitate de întreprinderi sociale mai asertivă și mai coordonată** prin acțiuni care vizează **rețele reprezentative, diverse și incluzive, care să permită sinergii, învățare reciprocă și coordonare (organizații ale întreprinderilor sociale).**

Este de asemenea, urgent și necesar, să se dezvolte un ecosistem financiar adecvat, capabil să ofere un sprijin eficace organizațiilor din economie socială, inclusiv întreprinderilor sociale.

Finanțarea privată nu este disponibilă din cauza lipsei de vizibilitate și înțelegere a întreprinderilor sociale în cadrul comunității de finanțare mainstream. Acest lucru este agravat în continuare de obstacole persistente de reglementare și de lipsa stimulentele asociate investițiilor în aceste structuri. Întreprinderile sociale au în principal o misiune socială și, prin urmare, dau adesea impresia creditorilor sau potențialilor investitori, că prezintă riscuri mai mari și sunt mai puțin profitabile decât alte întreprinderi. În plus, întreprinderile sociale tind să fie mici, adesea lipsite de capacitatea internă necesară pentru a pregăti planuri de afaceri și pentru a elabora proiecții financiare solide cerute de intermediarii financiari pentru a oferi finanțare. Este necesară dezvoltarea unor instrumente financiare adaptate acestui sector și, ca statul să sprijine cu instrumente adecvate accesul întreprinderilor sociale la credite și garanții alături de alte IMM.

Finanțarea publică, prin **achiziția publică de servicii** de la întreprinderile sociale, este de o importanță vitală, dar încă lipsește în România. În multe state europene aceasta este principala sursă de finanțare pentru întreprinderile sociale, în special de inserție, care furnizează servicii de interes general contractate de autoritățile publice. Întreprinderile sociale de inserție în muncă fac parte din sistemul de sprijin pentru ocuparea în muncă a lucrătorilor defavorizați și primesc finanțare publică pentru a-și desfășura activitățile. În România, acest lucru nu este încă valabil.

Achizițiile publice responsabile din punct de vedere social, au în vedere obținerea unor rezultate sociale pozitive în contractele de achiziții publice. Dincolo de persoanele direct afectate, acestea au potențialul de a influența piața mai largă, atât în ceea ce privește cererea, cât și oferta. Achizițiile publice sociale sunt ca și inexistente în România.

Contractele rezervate și clauzele sociale sunt introduse explicit în art. 56, alin. (1) din Legea 98/2016, respectiv art. 69, alin. (1) din Legea 99/2016 (autoritatea / entitatea contractantă poate rezerva dreptul de participare la procedura de atribuire, doar unităților protejate autorizate conform Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și întreprinderilor sociale de inserție prevăzute de Legea nr. 219/2015 privind economia socială). Mai mult, Art. 112 din Legea nr. 98/2016 și art. 125 din Legea nr. 99/2016, prevede dreptul autorităților contractante de a stabili ca participarea la procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice, având ca obiect exclusiv serviciile de sănătate, sociale și culturale să fie rezervată unor operatori economici, cum ar fi persoane juridice fără scop lucrativ, întreprinderi sociale și unități protejate, acreditate ca furnizori de servicii sociale, furnizori publici de servicii sociale.

Legea 76 Art. 78. - prevede de asemenea subvenționarea cheltuielilor cu forța de muncă efectuate în cadrul realizării unor **programe care au ca scop ocuparea temporară a forței de muncă.**

Economia circulară a apărut în contextul mai larg al inițiativelor de dezvoltare durabilă care abordează nevoile de mediu și funcționează ca o buclă într-un anumit teritoriu, producând bunuri și servicii și reducând în același timp consumul și risipa de materii prime și de energie neregenerabilă. Potrivit Comunicării Comisiei privind Planul de acțiune pentru economia circulară: "IMM-urile, inclusiv întreprinderile sociale, vor aduce o contribuție esențială la economia circulară". În România există întreprinderi sociale care au fost pionieri în economia circulară și continuă să fie fruntași. România ar putea beneficia și mai mult de capacitatea inovatoare a întreprinderilor sociale în dezvoltarea economiei circulare, dacă ar fi disponibile forme de sprijin și asistență adecvată pentru acest tip de întreprinderi sociale, pornind de la experiența modelelor de afaceri verzi ale unor întreprinderi de succes cum ar fi: Ateliere fără Frontiere - reciclare DEE și mesh-uri & ferma bio care reutilizează deșeuri organice; Viitor Plus Atelierul de pânză – sacoșe din pânză & reciclare hârtie. Este momentul sprijinirii unor activități economice - întreprinderi sociale verzi - care pot contribui în mod substanțial la obiectivul de mediu privind tranziția către o economie circulară prin reutilizarea produselor, prin dezvoltarea de modele de afaceri de tip „produs ca serviciu” și de lanțuri valorice circulare, cu scopul de a menține produsele, componentele și materialele la nivelul lor cel mai ridicat de utilitate și valoare pentru cât mai mult timp posibil.

Economia colaborativă generează de asemenea un interes considerabil în rândul oamenilor și al întreprinderilor. Apariția platformelor online, a facilitat foarte mult partajarea și schimbul de servicii între persoane. Această economie colaborativă necesită noi forme de relații sociale. Aceasta contribuie la combaterea izolării fizice, economice și sociale a zonelor rurale, ceea ce face ca aceasta să fie deosebit de interesată de întreprinderile sociale. În acest context, antreprenorii sociali au potențialul de a declanșa un număr mare de inițiative importante în acest domeniu datorită rădăcinilor lor teritoriale profunde și capacității lor de a consolida legăturile sociale. **Întreprinderile sociale colaborative** au avantajul, că fac ca de acest tip de practică economică, economia colaborativă să beneficieze cât mai mulți, inclusiv grupurile defavorizate. Întreprinderile sociale au nevoie de asistență pentru a stăpâni instrumentele complexe de digitalizare cum sunt platformele online.

REFORME PRINCIPALE PROPUSE

1. Reforma politicilor în domeniul economiei sociale

Reforma urmărește să ofere recunoaștere și sprijin eficace întreprinderilor sociale și întreprinderilor sociale de inserție, precum și economiei sociale în ansamblu. Este necesară implementarea eficientă a unor prevederi ale Legii Economiei Sociale și revizuirea unora dintre prevederile acesteia pentru a corecta disfuncțiile constatate în cei 6 ani de la adoptare. Aceasta va fi realizată de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, cu sprijinul unor cercetători și consultanți externi.

- Evaluarea politicii publice în domeniul economiei sociale cu instrumentul OECD "Better Entrepreneurship - Social and Inclusive Entrepreneurship". Identificarea deficiențelor și a modificărilor necesare ale legislației cadru și ale legislației secundare.
- Reducerea sarcinii administrative privind înregistrarea întreprinderilor sociale prin proceduri administrative simplificate. Digitalizarea Registrului Întreprinderilor Sociale și a procedurii de atestare. Simplificare proces, înregistrare / certificare online, accesare date în format open source, inclusiv realizare harta interactivă a întreprinderilor sociale din România;
- Asigurarea consultărilor adecvate cu părțile interesate prin aplicarea efectivă a unor dispoziții ale Legii 219/2015 privind economia socială cum ar fi: - instituirea Comisiei naționale pentru economie socială, organism de colaborare, coordonare și monitorizare în domeniul economiei sociale, singurul organism de dialog cu actorii economiei sociale și a unui Observator al economiei sociale cu rol de monitorizare. Comisia și obligațiile sale de monitorizare a evoluțiilor din sector - pe care le va realiza Observatorul - sunt prevăzute explicit de Legea 219/2015 art. 26) dar nu au fost niciodată operaționalizate. Este necesară deblocarea acestui cadru instituțional și îmbunătățirea capacității de politici publice a Ministerului Muncii și Protecției Sociale în domeniu. Operaționalizarea poate presupune modificarea legii și a legislației secundare. Se pot urma modele europene din Franța, Belgia, Spania, Portugalia.

2. Reforma politicilor active care vizează integrarea pe piața muncii a persoanelor inactive / lucrătorilor defavorizați prin valorificarea și dezvoltarea potențialului întreprinderilor sociale. Responsabili: Ministerul Muncii și Protecției Sociale & ANOFM.

- Evaluarea impactului / targetării măsurilor de ocupare active. Asigurarea subvențiilor pentru lucrătorul defavorizat inactiv pe piața muncii și a alinierii cadrului de politici național cu Regulamentul (UE) Nr. 651/2014 privind categoriile de ajutoare compatibile cu piața internă pentru lucrătorii defavorizați și pentru lucrătorii cu handicap.
- Modificarea Legii 76 / 2002 privind stimularea ocupării forței de muncă prin **concentrarea măsurilor de sprijin asupra lucrătorilor defavorizați** în conformitate cu reglementările europene în materie (Regulamentul UE 651/2014 - categorii de ajutoare compatibile cu piața internă pentru lucrătorii defavorizați și cei cu handicap care descrie condițiile în care schemele de ajutoare pentru aceste categorii de lucrători sunt compatibile cu piața internă).
- Modificarea Legii 448/2006 pentru promovarea și protecția drepturilor persoanelor cu handicap, care să includă reforma sistemului de subvenționare a locurilor de muncă, pensionarea pe caz de boală și integrarea unităților protejate la categoria de întreprinderi sociale de inserție.
- Introducerea în Legea 76/2002 a unor **măsuri concrete destinate întreprinderilor sociale de inserție** – principalul instrument de realizare a politicilor de inserție socio-profesională a persoanelor inactive pe piața muncii. Astfel, Art. 85, alin. (1) să se completeze după cum urmează: Angajatorii care încadrează în muncă, pe perioadă nedeterminată, șomeri în vârstă de peste 45 de ani, șomeri care sunt părinți unici susținători ai familiilor monoparentale, șomeri de lungă durată sau tineri NEET primesc lunar, pe o perioadă de 12 luni, pentru fiecare persoană angajată din aceste categorii, o sumă în cuantum de 2250 lei, cu obligația menținerii raporturilor de muncă sau de serviciu cel puțin 18 luni. **Excepția de la această prevedere** este pentru angajatorii din categoria unităților protejate autorizate conform Legii 448/2006 și a întreprinderilor sociale de inserție autorizate conform Legii 219/2015, în care subvenția este acordată pentru o perioadă de maxim 36 de luni de la data angajării, cu condiția asigurării de măsuri de suport de tranziție a persoanei pe piața clasică a muncii.
- Introducerea în lege a **Contractului de inserție – acoperire pentru inserție** măsură de activare a lucrătorilor defavorizați și extrem de defavorizați conform legislației europene prin angajarea acestora în unități protejate și întreprinderi sociale de inserție care asigură tranziția de la asistență socială la piața muncii.

3. Implementarea componentei de economie socială a Programului de finanțare IMM prevăzut de Legea cadru a economiei sociale 219/2015 și de Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării IMM.

Măsura propune implementarea componentei de economie socială a Programului de finanțare IMM prevăzută deja de Legea cadru a economiei sociale 219/2015 și Legea cadru pentru întreprinderi mici și mijlocii nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pentru care exista mecanism de implementare eficient la nivel național, conform unui ordin comun emis de către Ministerul Economiei și Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Cu începere din 2022, conform legislației naționale (lege art. 25 – 1), Programele naționale destinate finanțării întreprinderilor mici și mijlocii, care se derulează de către autoritatea publică centrală cu atribuții în domeniul întreprinderilor mici și mijlocii, Ministerul Economiei va include componenta deja prevăzută: programul pentru stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor din sfera economiei sociale. Este o schemă actuală aprobată.

4. Promovarea achizițiilor publice sociale.

Este necesară dezvoltarea unor instrumente precum:

- Orientări pentru autoritățile contractante cu clarificări privind legislația și exemple de bune practice de la autorități contractante din alte state membre UE.
- Un site de achiziții sociale, administrat de ANAP/ONAC sau în parteneriat cu întreprinderile sociale.
- Includerea în catalogul electronic SEAP/SICAP, respectiv în modul de ofertare, a unor filtre de înregistrare / identificare rapidă a întreprinderilor sociale și a întreprinderilor sociale de inserție.

Propunem

alocarea anuală a minim 10% din bugetul anual de achiziții destinat investițiilor al autorităților contractante, în mod obligatoriu pentru derularea unor proceduri de achiziții rezervate pentru întreprinderi sociale de inserție și unități protejate autorizate. Această propunere se poate materializa prin emiterea unui ordin comun de miniștri, iar creșterea procentuală să se facă în 3 etape aferentă primelor 3 ani de implementare: minim 5%, 7,5% și apoi 10%.

5. Schemele de granturi din fonduri europene să se concentreze pentru creșterea / up-scaling a întreprinderilor sociale de succes și dezvoltarea rețelelor în domeniu.

Se recomandă specializarea administratorilor de granturi pentru acest sector, astfel încât să poată fi asigurat sprijin de calitate și continuitatea serviciilor de suport.

Granturile ar trebui să sprijine extinderea modelelor de succes de:

- 40 ● integrare în muncă a lucrătorilor defavorizați în întreprinderi sociale cu servicii de inserție și posibilități de recalificare, inclusiv ferme sociale rurale, întreprinderi sociale ecologice de reciclare, etc.
- 30 ● servicii sociale / de îngrijire oferite de întreprinderi sociale, inclusiv pentru persoanele cu handicap, în vârstă, de asemenea, de către întreprinderile sociale tradiționale, bazate pe membri, auto și întrajutorare, incluziune financiară și micro-finanțare pentru ocuparea/ auto-ocuparea forței de muncă, case de ajutor reciproc CAR.
- 20 ● valorificarea potențialului întreprinderilor sociale de a inova și de a contribui la renovare, obiective de mediu - economie circulară și colaborativă / platformă digitală.

De asemenea este necesară consolidarea rețelelor sectoriale naționale.

6. Promovarea instrumentelor financiare specifice întreprinderilor sociale

Este necesară dezvoltarea și diversificarea surselor de finanțare disponibile întreprinderilor sociale, atât în faza de start-up cât și în faza de dezvoltare. Pentru acest lucru, e nevoie să avem instrumente adaptate întreprinderilor sociale (disponibile deja celorlalte IMM) și anume: credite (inclusiv obligațiuni cooperatiste sau sociale), garanții și instrumente financiare de investiții.

Alocarea destinată instrumentelor financiare pentru acest sector din Programul Operațional Capital Uman (POCU) 2014-2020 - obiectiv specific 4.1 nu a fost pusă în practică din cauza lipsei de experiență a Autorității de Management în proiectarea unor astfel de instrumente și a majorității administratorilor schemelor de grant care acționează ca intermediari de finanțare pentru acest sector în a folosi un mix de resurse financiare care combină granturile și instrumentele financiare, precum și necesitatea dezvoltării de servicii de asistență tehnică specializată asociată accesării instrumentelor financiare. Este de așteptat ca Programul Operațional de Ocupare și Educație 2021-2027, care deja prevede măsuri dedicate întreprinderilor sociale să aibă de asemenea prevăzute măsuri de natura instrumentelor financiare. Lecțiile învățate din perioada anterioară de programare precum și rezultatele prezentului Barometru ar trebui avute în vedere la programarea acestor instrumente pentru a se asigura o implementare de succes.

Pentru întreprinderile sociale de inserție există de asemenea posibilitatea subvenționării publice a dobânzilor și garanțiilor în cadrul măsurilor active de ocupare.

Data fiind necesitatea de asistență tehnică a întreprinderilor în derularea unor operațiuni cu finanțare de tip instrumente financiare se recomandă următoarele:

- Intermediarii care vor administra instrumentele financiare, să dețină expertiza necesară finanțării unor organizații de acest tip – de preferință să fie instituții care dețin în portofoliu credite acordate unor întreprinderi de economie socială – cooperative, asociații și fundații - și un angajament pe termen mediu și lung în sprijinirea acestui sector, poate chiar finanțatori din chiar sectorul economiei sociale.
- Intermediarii financiari care administrează instrumentele financiare pentru IS să asigure consultanța necesară accesării de credite / garanții de către IS.
- Analiza de bonitate a IS trebuie să țină cont de specificul sectorului economiei sociale care nu urmărește în principal obținerea de profit / excedent financiar, ci în special impactul social al activităților pe care le desfășoară. Analiza de viabilitate a investiției/ proiectului de dezvoltare a IS, sustenabilitatea IS într-o piață concurențială și indicatorii de impact social vor trebui să facă parte din analiza cererii de finanțare

Bibliografie

- Manualul de conturi satelit pentru economia socială CIRIEC
- Statistica economiei sociale în România - Propuneri de politică publică, Institutul de Economie Sociala, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, 2014.
- Eurostat Business demography data.
- Atlasul economiei sociale 2012-2014, Cristina Barna, Institutul de Economie Socială – Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile.
- România 2017 Sectorul neguvernamental - Profil, tendințe, provocări – Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile.
- Infografice „Romania 2017. Sectorul neguvernamental – profil, tendințe, provocări” (RO) – Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile.
- Necesarul de finanțare și acces la servicii financiare și asistență tehnică al întreprinderilor sociale din România, Maria Doiciu, Ancuța Vameșu, Elena Sabina Ganci, Irina - Sînziana Opincaru – Eurom IES (FDSC), Aprilie 2016.
- The better entrepreneurship policy tool social entrepreneurship self-assessment statements – OECD & European Commission.
- Raportul Semestrului European 2019 și 2020 – Comisia Europeană.

Raport de cercetare, realizat în cadrul proiectului "Acceleratorul de Întreprinderi Sociale", cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei

Cod apel: POCU/449/4/16/Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă

Contract nr: POCU/449/4/16/127384

Beneficiar: Fundația "Alături de Voi" România și fonduri-structurale.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020